

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 06231

LIDER UN OPSHATSUNGEN

Annie Bushel-Solow

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

חנה בושעל - סאלאָו

לידער און אַפשאַצונגען

מיט אַ נאָכוואַרט פֿון

י. בירנבוים

אַרויסגעגעבן פֿון בענדזשאַמין סאַלאָו (אין האַליוווד, קאַליפֿאָרניע)

געדרוקט אין אַרגענטינע

בוּענאָס-אַיירעס, 1959

ANNIE BUSHEL SOLOW
VERSOS Y RESEÑAS

Impreso en la Argentina
Printed in Argentine
Hecho el depósito que marca la Ley

Cop. by
BENJAMIN SOLOW
5743 Rhodes Ave. North Hollywood

EDITADO POR LA EDITORIAL BENJAMIN SOLOW
North Hollywood. U. S. A.

ר א ל פ ס א ל א ו ע י י ה

ווייזער; איז געווען גליקלעך און שמאלץ מיט דעם זייער פיינעם בוך לידער, „מיינע בלעמער“. וואָס זי האָט אַרויסגעגעבן און וואָס האָט געקראָגן אַנערקענונג ביי דעם ייִדישן עולם. ער האָט געטרוימט אינגיכן אַרויסצוגעבן איר צווייטן בוך געזאַמלטע לידער און האָט מיט גרויס ליבשאַפט אַפֿ-געהיט און געקליבן ליד צו ליד... און בכלל איז ער געווען אַ גרויסער ליבשאַפֿער בער פון פּאַעזיע, פון ייִדישן ליד... און אזוי אומגעריכט, אזוי פאַר דער צייט,

דאָס בוך לידער
איז געווינדמעט
דעם הייליקן
אַנדענק פון
ר א ל פ ס א ל א ו

איז אַוועק אַט-דער פיינער, גוטער ליכטיקער מענטש!
ערע זיין אַנדענק!
און דאָס זאָל זיין די טרייסט פאַר זיין ליבער פרוי, דער דיכטערן חנה בושעל און זייערע ליבע צוויי זין.

(שרה רייזשן 1)

עס איז זייער שווער צו שרייבן, און עס גלייבט זיך גאַרניט, אז אַט-דער ל י ב ע ר, פריינטלעכער, גוטער מענטש, ראלף סאַלאַוו, איז מער נישטאַ. עס איז שווער צו גלייבן און שווער צו באַשרייבן, וואָס פאַר אַ טיפן געפיל פון צער ס'רופט אַרויס ביי די אַלע, וואָס האָבן אים געקענט און האָבן אים הויך געשעצט. מיר באַ-דויערן אַלע זיין פרי-צייטיקן טויט.
ראלף סאַלאַוו איז געקומען אַהער קיין אַמעריקע אין זיינע גאַר יונגע יאָרן פון סלאַנים. האַבנדיק

פאַרענדיקט אין דער היים אַ רע-אַל-שולע, האָט ער דאָ שטודירט, געלערנט און געווען אַ גרויסער שפּראַכן-קענער.
מיט זיין פרוי, דער באַגאַבטער און פיינער דיכטערן חנה בושעל-סאַלאַוו, וואָס איז אויך געבוירן אין סלאַנים, האָט ער חתונה גע-האַט דאָ אין אַמעריקע. ער איז געווען איר לערער און איר וועג-

(1) שרה רייזשן איז אַברהם רייזשן שוועסטער און אליין אַ באַגאַבטע דיכטערין.

פון דער זעלבער דיכטערן איז
מיט עטלעכע יאָר צוריק אַרויס
אַ ביכל לידער „מיינע בלעטער“

דאָס דאָזיקע ביכל איז צוגעגרייט געוואָרן צום דרוק און קאַרעגירט געוואָרן

פּוֹן י. בֵּרְנֵבּוֹיַם

אין בוענאָס-אײַרעס

Este libro se terminó imprimir el 30 de noviembre de 1959, en los
Talleres Gráficos ZLOTOPIORO HNOS., San Luis 3149, Buenos Aires.

איז אנדעק פון מיין מאן און ח' ראלף סאלאו

פרייטיק-צו-נאכט

(צום דריטן יארצייט פון מיין מאן, ראלף סאלאו)

געקומען איז די שווערע נאכט,
די נאכט פון שטורעם און פון פייער —
די שווערע בשורה מיר געבראכט,
אז אוועק איז מיין געטרייער!...

שאַטנס טונקעלע באַדעקן די ווענט,
אויסגעלאָשן איז דאָס ליכט!
ס'איז דער שטורעם אַנגעקומען
אַזוי אינגאַנצן אומגעריכט!

ער האָט געקלאַפט אין מיין טיר,
געריסן מיינע פענצטער —
אַנגעזאַגט: ניטאָ מער שוין
דער איידעלער, דער שענסטער!...

געווען איז עס פרייטיק נאכט, —
מ'האַט די בשורה מיר געבראַכט, —
אַז ער האָט אויף אייביק שוין
זיינע אויגן צוגעמאַכט!...

אין אַזאַ אַט פרייטיק נאכט
האַט זיך גורל־שיף געטרונקען!...
טיף צום שוואַרצן אַפגרונט
איז זי גיך אַראַפגעזונקען!...

מיין חבר איז איינגעשלאָפן

אַט שוין ווידער קומט דער פּרילינג,
דער הימל בליט מיט גאַלד און זון —
און מיין חבר ז'איינגעשלאָפן,
און ווייסט אַפילו ניט דערפון...

ווידער בליען-אויף די וועלדער,
ס'שפּראַצן בלומען גאַלדיק רויט —
און מיין חבר ז'איינגעשלאָפן,
פון שטורעם-ווינט און פיין באַגלייט!...

און אַט קומען פייגלשע כאַרן
און פלאַטערן, פילדערן מיט זייער געזאַנג;
און דו, מיין ליבער חבר גוטער,
גייסט נישט אַרויס פון מיין געדאַנק.

ס'לעבן-אויף אין מיין זיכרון
דיין צייט פון יוגנט און פון ברויז,
ווי דיין לעבן האָט געבליט,
ווי אין גאַרטן ס'בליט אַ רויז!

און איצט איז אַלעס שוין פאַרפּלויגן,
יוגנט, לעבן, פּרישע בלומען —
און איר פאַרמאַך צום שלאָף די אויגן
און טראַכט: אין חלום וועסט אפשר קומען!

נאַר איין בערגל שטום

שוין שפּראַצן פּרילינג-בלומען,
ס'איז פּרילינג ווידער אַנגעקומען —
פייגל קומען שוין צופליען,
עס וועט ווידער וואַקסן בליען.

פאַסטער וועט אויף פייפל שפּילן
און אַזוי זיין בענקשאַפט שטילן —

אויפגיין וועלן אלע פלאנצן,
בארג און טאל מיט גרינס באקראנצן.

פייגל-פלאטער איבער פעלד
באגריסן, זינגען צו דער וועלט;
נאר איין בערגל גרוי און שטום
קוקט צום הימל דארט ארום!

ס'איז שטיל און טרויריק, לגמרי שטום,
באלייגט מיט אומעט אלץ ארום —
איבער בערגל בלימלעך בליען,
איבער בערגל פייגל פליען!

5 ז י ב ר ו ן

באלד וועט שוין דער יום־טוב קומען
און איך וועל דעמאלט שטומען, שטומען —
ווי דער בוים אין וויסטן פעלד,
ערגעץ אונטער בארג פארשטעלט!

ער וועט דאך שוין ניט קומען אהער
און מער ניט זען מיין הייסע טרער —
מער נישט פילן בענקשאפט מיין,
מער ניט זען מיין שטילע פיין!

ער וועט דאך דאן שוין זיין אין הימל
אויף אַ שטערנדל אַ בלימל —
פון מיין גארטן אויסגעפליקט
און פון שטורעם־ווינט געשיקט!

איצטער פלעכט איך שורות ווידער
און פון מיין בענקשאפט שטראַמען לידער —
ביז עס קומט די גרויע נאַכט,
טיר און לאַדן צוגעמאַכט...

צו וואָס מײַן טרער?

אַז פאַראַן איז האַנט, וואָס גלעט —
איז נאָך אַלץ ניט צופיל שפעט
זיך צו נעמען פרייד פון לעבן,
זיך דעם סוף ניט אַפצוגעבן.

אַז פאַראַן איז האַנט וואָס גלעט,
איז גיין אויף וועגן ניט צו שפעט —
דאַרט, וווּ ס'וואַרפט די זון מיט ליכט
אין מיין בלייכן געל געזיכט!

און אַז עס בליט אַ בלום
אין מיין גאַרטן דאָ אַרום —
וועלן זיכער קומען בלעטער
גאַלדן-געלע וואָכן שפעטער...

אַז ס'איז פאַראַן אַ מענטש אַ ליבער,
איז דער טאַג שוין ניט קיין טריבער —
איז די נאַכט גאַר ניט שווער,
איז צו וואָס-זשע דאָ מיין טרער?

מײַן חבר און פריינט

מיין ליבער פריינט, געבענטשט זאל ער זיין,
ער זעט מיין פאַל און זעט מיין הויב —
ער פילט מיין צער און פילט מיין פיין,
און איז געטריי מיר ווי אַ טויב!

ער פילט מיין וויי און פילט מיין טרויער,
ווען די שעהן קומען ביטער —
און דער סוף ער לויערט, לויערט,
און מיין טאַג פאַרגייט אין ציטער...

און ווען די נאַכט קלאַפט-אַן אין טיר
מיט פייער און מיט גאַל —

שטייט ער ביים זייט פון מיין בעט און פון מיר,
און בעט: „זיי שטאַרק, ניט שרעק, ניט פאלן“

איז ער לעצטער רעטונגס-שטערן,
די לעצטע זעגל-שיף אויף דעם ים —
ביז איך וועל ביים סוף ניט ווערן,
לויכטן זאל דער העלער פלאם!...

צו מיין מאן ביים לעבן

איך ציטער איבער דיר
ווי מאמע איבער קינד —
ווען פון פענצטער-טיר
ס'בלאזט אַ קאלטער ווינט...

צו וואכן אין טיפער נאכט,
ווען ס'לעשן זיך די שטערן,
האַט מאמע אויפגעוואכט,
ס'געבעט פון קינד דערהערן!

איך ציטער איבער דיר
ווי אין נעסט אַ פויגל,
וואס זינגט צו גאט אַ שיר
און פלאטערט מיט די פליגל!

און פליט דאָ רונד אַרום
און שטאַרקט אַזוי די פליגל,
ווען ווינט קומט מיט געברום
איבער נעסט און וויגל!

מיין חבר ראלף

אין אַלע נעכט פון צער און פיין,
ווען הימל האָט געברענט פאַר מיר —
ביסטו אין מיין חדר אַריין
און געזונגען פאַר מיר האָסט אַ שיר!

האַסט געטרייסט און געמוטיקט,
ניט געלאָזן מיר פאַרגיין —
ווי די זון מיט שטראַלן גלוטיק
מיך געמוטיקט מיט פרייד און שיין!

ביסט געשטאַנען ווי אַ ריזיקער בויים
אויף מיינע וועגן, שמאַל און שווער —
איך אַ צווייגל שוואַך און קליין
און דו געצערטלט האַסט מיין טרער!

האַסט געזאָגט: „ניט פאַל! זיי שטאַרק!“
אין די טעג פון זון־פאַרגיין —
בלומען־קראַנצן אויף דיין קאַרק,
און צעריסן האַסט די פיינ!

איך האָב זיך געטוליעט צו דיין ברוסט,
געזוכט אַ שטראַל און זי געפונען —
געקומען ווידער לעבנס־לוסט
און דער יאוש איז אַנטרונען!

ברודער מיננער ראַלף

אַ, ברודער ליבער און געטרייער,
שוין לעשט זיך אויס דאָס פיייער —
און עס צעפליט זיך שוין דאָס אַש
אין דעם מאַרגן, בלוי און בלאַס.

אַ, ברודער מיינער, איך בין מיד
צו ברענגען דיר מיין שאַפונג, ליד —
עס צעקנייטשט זיך מיין פאַפיר,
ווען מיין ליד איך שרייב צו דיר!

ווען אַלע האַבן מיד פאַרזען,
ביסטו נעבן מיר געווען —
אין טעג באַדראַטע מיט שטורעם־ווינט,
ביסטו געווען מיין טייער קינד...

א, ברודער מיינער, דו געטרייער,
עס לעשט זיך שוין דאס פייער —
אביסל אש איז נאך פארבליבן,
האב איך מיין ליד אין אש געשריבן...

אין הייליקן אנדענק

I

אזויפיל ביימער, אזויפיל בלומען
און די שטאלצע בערג ארום —
און דו ביסט מער שוין ניט געקומען
און דיין ארט האסט מער ניט פארנומען...

קומט דער טאג, איך ווארט און ווארט,
נאר מיין טיר איז צוגעמאכט —
אויפן שלאס און אויפן ריגל.
און פון עלנד איז דער זיגל...

אויף די וועגן אויף די גאסן
זוך איד, זוך איד דורך ארום —
ערגעץ ווייט ביסטו פארפלויגן
און קערסט זיך קיינמאל, מער ניט אום...

מיט מיר צוזאם האסטו געטראגן
אונדזער גורל יארן לאנג —
צוזאמען זיינען מיר געגאנגען
אפט דורך צער און דורך געזאנג...

און מיטאמאל האט א שטורעם
מיין שטוב, מיין היים און דאך צעריסן!
און דורך פארטראגן אין די ווייטן
און מיך אין עלנד געטאן איינשליסן...

II

האַב איך ווען ס'איז גאַר געטראַכט
אין דיין אַנדענק לידער שרייבן,
אין מיין ליד זאַלסטו פאַרבלייבן
דורך דער גרויער טיפער נאַכט?

האַט עס עמעץ גאַר געאַנט,
אַז דו, מיין ליכט, זאַלסט ניט ווערן —
איך זאַל דאַרפן גיסן טרערן
און זון פאַר מיר זאַל מער ניט שיינען?

האַט עס ווער ס'איז גאַר באַנומען,
אַז דו וועסט שוין מער ניט קומען?
וועסט פאַרלאָזן אונדזער וועג
אין די סאַמע בליונגס־טעג?

אַבער ס'איז שוין מיר באַשערט
דאַרפן צו דיין קבר קומען —
טרוי־ריק לייגן קראַנצן בלומען
אויף דעם ניד־ריק בערגל ערד!

צי האַב איך דאָס רעכט

צי האַב איך דאָס רעכט
אויפן ברויט, וואָס איך עס,
אויף די שטראַלן פון דער זון,
אַז דו ליגסט קאַלט און שטום?

דו עסט ניט דאָס ברויט,
וואָס דו האַסט פאַרגרייט —
דיך גלעט ניט די זון,
ניט דאָס ווינטל אַרום...

נאָך טראַגט זיך ס'געוויין
פון דיין קבר אַרויס —

און ביים ווייסן אויפגיין פון טאָג
אויף דיין קבר שפּראַצט אַ רויז!

און קומט אָן דער טאָג
מיט זון און מיט ליכט —
זע איד דאָן פליען אַ ווייסע טויב,
און מיר דאַכט, איד זע דיין געזיכט!...

דיין נאַמען ראַלף

דיין נאַמען איז מיר אויסגעוואַקסן
אויף מיינע בלייכע וועגן —
ווי איד קום און ווי איד גיי
שוועבסטו תמיד מיר אַנטקעגן!

אַט קומסטו צו מיר אַריין
ווי אַ שטראַל פון זונענשיין —
אַט זעצסטו זיך דאָ צו
און ברענגסט מיר דיין נשמה־רוי!

ביסט געוועזן יונג און ליב
און בראַוו און שטאַלץ און שיין —
אַ פייער האַט ביי דיר פאַרשניטן
דיין איידל לעבן און געביין!

ווי אַ פויגל ביסט פאַרפלוויגן,
האַסט פאַרמאַכט די ליבע אויגן —
פון דעמאַלט אַן איד רוף דיין נאַמען
און תמיד טו איד דיך דערמאַנען!...

ווידמונגען און אנדענקענישן

מײַנע קינדער

מיין קינד פון מיר פארשווינדט
ווי וואלקנדל אין ווינט —
און די שויבן דא צוזאמען
זעען עלנט פון א מאמען!

מיין קינד עס גייט אוועק
ערגעץ ווו אין ווייטן וועג —
ווי ווייט עס גייט פון דאנען,
עס וועט זיך זאמען, זאמען!

מיין קינד עס לויפט געשווינד,
א גרוסער שיקט דורך ווינט!
איך שטיי ביים לעצטן ראנד,
דער מארגן מיר איז אומבאקאנט...

און הימל און די ערד
מיין שטילן וויי איצט הערט —
זיין וועג זאל זיין מיט פרייד,
מיט גוטע שטערן מיטבאגלייט!

צו מיין זון בענדזשאמין

עס גריסט דיר איצט די זון
און די ביימער אויפן פעלד —
עס גריסט דיר יעדער פויגל,
דיין יונגע שיינע וועלט!

די זון איז דאך אייביק,
דער הימל אויך אזוי!
דאס לעבן איז דאך פריידיק,
אפילו טאג איז גרוי...

דו ביסט, מיין קינד, שוין וויכטיק
און פעסט דיין טראַט איז דאָ —
און דרייסט דיין יונגער שפּאַן
איז יעדן טאָג און שעה!

זאלן ברכות פּאַלן
אויף דיין יונגן קאַפּ —
סיגייען אויף די שטראַלן,
זע, בייג זיך ניט אַראָפּ!

נעם צוזאַם די בלעטער,
ווען חודש מיי איז דאָ —
פלעכט פון זיי אַ קרענצל
און מעג דער טאָג זיין גראָ...

צו מיין קינד סעמעלע

זע דאָס ביימעלע, מיין קינד,
ווי ס'וויגט זיך אין פרייען ווינט —
מיט זילבער-ווייסע בליטן,
מיט זון באַקראַנצט אין מיטן!

עס האָט צעווייעט די בלעטער דער ווינט,
געוואַרט אויף דיר, מיין קינד —
זאַלסט קומען זען און גאַפן
די ווונדער, וואָס נאַטור האָט געשאַפן!

באַלד וועלן פייגל קומען,
צווישן ביימער, צווישן בלומען —
נעסטן בויען זיך פאַרמערן,
ס'וועט פישטש פון נייעם דור זיך הערן!

און דו, מיין קינד, וועסט אהער-דא קומען,
צווישן פייגל, צווישן בלומען —
הערן ערשטן מאַרגנקלאַנג
און די פייגלס ערשט געזאַנג!

בענקשאפט

I

אַ קורצער פלי מיט עראַפלאַן
און באַלד בין איך ביים קינד —
נאָך אַ שפּאַן און נאָך אַ שפּאַן,
אויף די פליגל פון דעם ווינט!
עס איז דאָס לאַנד גאַר ווייט און ברייט
און דאָס קינד מיינס איז אַוועק —
מיינע הענט ווי פליגל געשפרייט,
ווי אַ פויגל אויף דעם וועג!
בלויז אַ פלי אויף גיך געשווינד
אין די הימלען, אינעם רוים —
ערגעץ ווייט-ווי ווינט מיין קינד
ווי ער האָט געבויט זיין היים!
נאָך אַ באַן און עראַפלאַן,
באַלד אַט בין איך לעבן קינד —
נאָך אַ שפּאַן און נאָך אַ שפּאַן,
כ'מוז דאָך זיין ביי אים געשווינד!
צי האָט ער שוין פאַרגעסן מיר,
ווען כ'האַב געטראָגן אים אויף הענט —
איצט קלאַפט דער ווינט בלויז אין מיין טיר
און ס'שטייען שטום איצט מיינע ווענט!...

II

<p>אָט ליגט דאָס העמדעלע, וואָס איך האָב גענייט — מיט גאַלדענע שטראַלן פון זון־ליכט באַגלייט!</p>	<p>אָט זע איך דאָס וויגעלע, וואָס איך האָב מיין קינד געוויגט! געוויגט און געוויגט אַהין און צוריק!</p>
<p>אָט זע איך דאָס ריגעלע, וואָס כ'פּלעג מעסטן מיין קינדס גלידער — צו שוין אויסגעוואַקסן, פון וויגל אַריבער.</p>	<p>אָט ליגן די זעקעלעך פון פּיסעלעך קליינע — ווייסינקע זעקעלעך ווי פּוך, ווייס־שיינע!</p>
<p>איצט אַזאָ בענקשאַפּט נעמט מיך אַרום — פאַרפּלויגן די קינדער, פאַרגאַנגען די זון...!</p>	<p>אָט ליגט דאָס היטעלע, ווען מיין קינד, איין יאָר אַלט! ס'שטעלט שוין אַ טריטעלע מיט ליבע באַשטראַלט...!</p>

מ י ן מ א מ ע

ס'האַט מיין מאַמע צען קינדער געבאָרן
און פינף פון זיי קליינערהייט פאַרלאָרן.
צווישן די קינדער איז זי געגאַנגען
ווי דער גערטנער צווישן בליענדע זאַנגען.
אין וועג איז זי אַ מידע געפאַלן
ביי די ערשטע אויפגייענדע שטראַלן...
איז אַ פּרעמדער פּויגל געקומען
און מיין מאַמעס אַרט פאַרנומען!
נאָר קאַלט געווען זיינען זיינע פּליגל
און האַרט געמאַכט פאַר אונדז דאָס וויגל...

ברענג מיר, מאמע, טרייסט און רו

עס איז מיין מאמע ביי מיין וויג
אמאל געשטאנען און געוויגט —
און געזונגען מיר א ליד
אין בלויער נאכט, שטיל און מיד...

קום, א מאמע, איצט דאך ווידער
מיט דיין גוטסקייט און מיט לידער —
פון די הימלען קום אהער,
ווען דער טאג מיר ווערט שטארק שווער...

שטעל זיך, מאמע, ביי מיין טיר,
מיט די פינגער צארט באריר —
הערן וועל איך שטיל דיין קומען
ווי דעם פליסטער פון די בלומען!
גרויע נאכט פאלט באלד שוין צו,
ברענג מיר, מאמע, טרייסט און רו —
שטרעק-אויס צו מיר דיניע הענט,
ווייל ס'ווערט מיין טאג אין אש פארברענט...

צו מ'יין מאמע

I

עלנד האט דארטן דיך ארומגענומען ווי פראסט אין גארטן די צארטע בלומען...	ס'פארגייען די שטערן, ס'לויכט-אויף א ליכט, ס'פארגייען די שטערן, — איך זע דיין געזיכט.
וואקלדיק דיין שיף, ליידיק טיש און בעט, דיין לעצטער בריוו צו מיר איצט רעדט...	קומסט צו מיין פענצטער, לייכטסט ביי מיין שויב, מיין הייליקער, שענסטער ביסט ווייס ווי א טויב...
צי זעסטו, געטרייער, אז כ'שטיי איצט געבויגן? און שאר לעצטן פייער... מיניע פייגל פארפלוין...	דו ביסט דאן געווען שוואך און געבויגן — און דו האסט געזען דיינע פייגל פארפלוין...

II

מיין טאטע געטרייער,
דו קומסט צו מיר —
דורך וואסער און פייער,
דו קומסט צו מיין טיר...
ווען טאג איז א גרויער
און קיינער איז ניטא
קומסטו צו מיר
אין מזלדיק' שעה...

דו טרייסט און דו מוטיקסט
און לאזט ניט פארגיין —
דו ביסט ווי דאס זונליכט,
וואס גייט-אויף מיט חן.
בין איך מער ניט אליין
ביים גאלדענעם זון-פארגיין,
כ'זע, דו קומסט אן
ווי א פלאטערנדיקע פאן!

איך זע דיין ליב וועזן,
דיין אומעטיק געזיכט —
דו קומסט פון די הימלען,
ווי א שטראלונג פון ליכט...!

מנין טאטנס פלייצעס

ווידער בין איך א קינד א קליינס,
זיך ביים טאטנס פלייצעס —
ס'שוועבט א ליבשאפט מיר ארום
זיכערקייט, אז מ'הערט קיין זשום.

כ'פיל זיך זיכער אין מיין וועלט,
אז ארום מיר גארנישט פעלט!
הינטער טאטנס ברייטן רוקן
מעג איך פריי ארום זיך קוקן!

לאנג ניטא שוין יענע שטוב
און דער טאטע ז'שוין לאנג אין גרוב,
און איך זע נאך אליץ דאס ארט —
און מיין טאטנס פלייצעס דארט!

נאַר ער היט מיך אַלץ נאָך אָפּ
וון אײַך גײ און וון אײַך קום —
טאַטנס פּלייצעס, שטאַרקער קאַפּ
היטן מיך געטריי און שטום...

ווער אײַך פּינף יאָר שוין אַלט
און אַ ליכט־שטראַל אויף מיר פּאַלט
פון יענע ליבע קינדער־טעג,
וואָס קומט צו מיר פון ווייטן וועגן...

מײַן שוועסטערקינד חיה־רחל

זי איז געגאַנגען אויף די וועגן
און דאָס פּייער איר אַנטקעגן —
ס'פנים אירס אין טיפן טרויער
צווישן מערדער, צווישן לוייער.

ז'איז געגאַנגען מיט שטילע טריט,
צווישן נאַציס אין דער מיט —
אין איר אומשולד, אין איר נויט
פון די הענקער געווען באַגלייט.

און דאָס פנים שטראַלט ווי ליכט,
ס'ליגט הייליקייט אויף איר געזיכט —
חיה־רחל, שוועסטער טויב,
לאַכט פון מערדער, לאַכט פון רויב...!

און די אומשולד שטראַלט אַרויס,
ווי די דופטן פון אַ רויז —
פון דער היים זיי איר פאַרנומען,
און געשטויסן צו די תּהומען!

איצט וור כ'גיי זי קומט אַנטקעגן
מיט איר אומשולד אויף די וועגן —
אַ ביימעלע מיט דינע צווייגן,
און דורך טרערן שווייגן, שווייגן...

מיין ברודער שעבסעלע אין אַנדענק

זע, די יאַרן איילן, פליען,
ווי אַ חלום אַלץ פאַרשווינדט —
בלומען בליען און פאַרבליען —
ווי ס'איז ברודער, ווייסטו ווינט?

איז ער אויף אַ באַן געפאַרן,
אָדער גאַר צופוס אַוועק —
מיט זיין ליכטיק פנים קלאַרן
זיך געלאַזט אין ווייטן וועג?

ווי איז לעבן זיינס פאַרגאַנגען,
צי אין וואַלד, צי גאַר אין פעלד?
צי דאַרטן, ווי עס רוישן זאַנגען,
האַט זיך טראַט זיין אַפגעשטעלט?

צי האַסטו, ווינט, זיין טרער גענומען
און געבראַכט זי דאָ אַהער?
ווי ביים פרישן טוי פון בליען
מוז דאָך פינקלען אויך זיין טרער!

ווי איז מיין ברודער שבתֿי ?

ווי איז מיין ליבער ברודער?
אַ, ווער קען מיר עס זאַגן?
עס האַט אים זיכער דער שטורעם־ווינט
ערגעץ־וווּ ווייט פאַרטראַגן!

צי אין אַ כאַטקעלע אַ קליינס
ערגעץ אין קאַלטן סיביר? —
אַזוי ווייט פון מענטשן,
פון מענטשלעכן באַריר...

וואָס איז געוועזן זיין גורל?
אפשר ווייסט עס ווייסער שניי?

ווי איז ער אנטרווען?
אין וועלכן ארט? אָד ווינד און וויי!

און עס שווייגט דער בייזער ווינט,
און עס שווייגט אויך דער רוים —
ווי איז מיין ליבער ברודער?
אַ יונגער פּרילינג-בוים!...

איך רוף און רוף זיין נאַמען,
איך רוף צו די בלענדנדע שטערן —
אפשר וועט הימל הערן מיין רוף
און אפשר אויך די שטערן?

מנין פלימעניצע די חלוצה

(געווידמעט זלאַטקע בושעליס, פון גבת דאר גבת)

זי פרייט זיך מיטן רעגן,
די ערד זאל ווייכער זיין,
מיט געזאַנג גייט זי אים אַנטקעגן —
אין בלויען מאַרגנשיין!

די חלוצה פעלדער פאַרזייט,
קאַרטאָפעלעך בליען שייין!
אירע הענט זיינען תמיד גרייט
פאַר פליטים און קינדער קליין.

אין גערטנער און אויף פעלדער
מיט געטרייער האַנט —
פלאַנצט זי נייע וועלדער
אין דעם הייליקן לאַנד!

די חלוצה כבוד פאַרדינט,
פאַר איר איך בייג מיין קאַפּ —
זי בינדט די זאַנגען צווישן ווינט,
מיט גאַלד שמייכלט יעדער סנאַפּ!

פון לייוונט אירע קליידער,
— א יידישע פרינצעסן!
איר מי מיט כבוד כסדר
וועט ישראל ניט פארגעסן!...

מײן לערערן חיילע גאושאנסקי אין ליכטיקן אנדענק

א ליכט אין דער פינצטערער נאכט,
מיט האנט אַזא ווארמע ווי פייגלשע נעסטער;
א ליכטיק און ערלעך געזיכט, —
צו יעדערן איז געווען זי א שוועסטער!

א בוים מיט גאלדענע בלעטער,
א האנט אַזא ליבע מיט בלומען —
א הארץ איבערגעפילט מיט געטריישאפט
און האט יעדערנס זיפץ לייכט פארנומען!

אין גאסן די ארעמע צו קינדער פארשמאכטע
ט'געשטילט זי די נויט — האט מילך זי געבראכט -
צו וואגלער געפאנגענע צו שטיבער עלנדע
ט'געטראגן זי ברויט! געקומען אין נאכט!

א לערערן פאר קינדער,
וואס קיין שולונג געהאט —
געלערנט זיי כסדר
אזוי בלאט נאך בלאט!

מײן כּוּד לידער

I

אַט וועל איך מיינע לידער
וואָרפן אין גאַס און אין ווינט —
וועלן זיי זיך צעפליען געשווינד
און קומען צו יידן, ברידער.

זיי שענקען נעכט און טעג
און מיט כבוד זיי אויפנעמען
זאַל זיי קיינער ניט פאַרשעמען —
ווי געסט פון ווייטן וועג...

זיי זאַלן אויף גוטע הענט פאַלן,
באַגלייט פון זונענשטראַלן —
אַנקלאַפן ביי יידן אין טיר
כדי ברענגען אַ גרוס פון מיר!

מיינע לידער דורך פיין און טרערן,
געקומען דורך זאַווייען —
זיי וועלן איצטער ווייט פאַרפליען
אויף בלעטער איינציק און אין רייען...

II

איך קלייב־צונויף מיינע לידער
ווי דער פאסטעך זיינע שאף —
און וועל זיי פירן ביז אין וואלד
און זיי פארוויגן אין מיין שלאף!

צווישן ווינט און רעגן זיי כ'האב דאך געשריבן
און רויטינקע בלומען — דורך פיין און דורך טרערן —
עס זאלן מיינע לידער אין זיך דאך זיי טראגן
זיין זאפט צו יעדנס גומען? מיין זאפט ביז ניט־ווערן!

ווי א דארשטיקער צום ברונעם
איך פאל צו צו מיין ליד —
ווען עס קומט האלבע נאכט
און איד שלאף נאך ניט מיד...
ווען מיין שלאף וועט קומען,
דער אייביקער שלאף —
וועלן מיט מיר מיטגיין
מיינע ווייסינקע שאף...

III

כ'וועל זען בלעטלעך אַנצוקלייבן,
אויף זיי ליד מיינס אַנצושרייבן —
זאלן בלעטלעך זיך צעפליען
און אויף פליגל ווייט זיך ציען!
אפשר וועלן זיי אַנקומען
דאָרט, וווּ ס'בליען שיינע בלומען,
ברענגען גרוסן פון די טויבן,
פון ליבע, יושר און פון גלויבן!
דעם פאסטעך דאָרט מיט זיינע שאף,
דעם וואַנדערער — וואָס פון וועג שוין מיד —
זאלן ברענגען זיי אַ טרייסט
אויף פליגל פון מיין פליענדיק ליד!

דער וואָס פלאַנצט און וואָס פאַרזייט,
און דער, וואָס קערנער עס פאַרשפרייט —
זאַל צו אים מיין ליד אַנקומען,
ווי פייגל קומען אָן צו בלומען!

דער נס פון שליפן פערזון

דער נס פון פערזון שליפן איז, דוכט זיך, מער ניטאָ,
און אָט עס שווימט אַרויף, אַ נייער פערזון איז דאָ!
געלעגן אויפן טיש איז בלוז ס'ווייסע פאַפיר,
און מיט אַמאַל, אַ, זע: געשריבן שוין אַ שיר...

זאַל זיין געלויבט דער נס פון שעפערס גלייכן וועג,
מיט שטילע טריט ער קומט אַזוי אַדורך די טעג —
אַלץ פאַרשריבן, פאַרצייכנט, אַז וועלט'ס פיינען
זיינען אים אייגן
דער דיכטער קומט מיט שטילע טריט אַזוי שטיל
און געבויגן!...

דער פאַסטעך

אָוועק זיינען שעפעלעך פון פאַסטעך דעם שטילן,
אַנטלאָפן זיי זיינען אויף ווייטע מיילן;
זיי קערן זיך ניט אום אַהער קיינמאַל מער —
אין פאַסטעכס אויג עס גלאַנצט אויף אַ טרער!...

רופט ער די שעפעלעך און פייפט און רופט ווידער,
און זינגט דערביי אויס טרויריקע לידער —
אַליין איז דאָס פאַסטעכל אין פעלד פאַרבליבן
און עלנט און צער אויף בלעטעלעך פאַרשריבן!...

אמעריקע אין מינע לידער

קאלאמבוס

I

קאלאמבוס, קאלאמבוס, דו זיידע דו אלטער,
ווען דו וואלסט פון קבר ארויס,
וואלסטו זען ווי דאס לאנד, וואס דו האסט אנטדעקט,
איז געווארן אזוי מעכטיק און גרויס!

אינס צווישן די גרעסטע צווישן אלע לענדער —
איז איצטער געווארן דיין לאנד
און ס'ווערט רעספעקטירט און ס'ווערט געאכפערט
און ס'שטרעקט צו יעדן אויס זיין האנט!

מיט כבוד און ווירדע	די בירגער מיט כבוד,
דא לעבן די בירגער —	וון נאר זיי קומען —
מיט כבוד און ווירדע	אין יעדן לאנד אויף דער ערד
יעדע גאס און הויז!	דער נאמען ווערט געהערט!

אויף שיפעלעך קליינינקע האסטו געוואגלט —
און ביסט דאך דער זיגער ארויס.
אמעריקע פרייע, וואס דו האסט אנטדעקט,
איז איצטער מעכטיק און גרויס!

II

שוין שפעט נאך האלבער נאכט
פון סטאטוע האט ער אויפגעוואכט.
איז ער פון קאלטן שטיין אראפ
מיט זיין שטיין-געלאקטן קאפ!

ער בליקט און זעט די שיינע פאלאצן
פון אזא פארנעם, ניט אפצושאצן,
און די עלעקטרישע שילדן ארום
גלאנצן, שימערירן, אומעטום!

„אד!“ — רופט אויס קאלאמבוס מיט שטילן קול,
„געווען איז דא א וויסטעניש אמאל.
ווי לאנג בין איד געשלאפן אויפן שטיין,
וויפל יארן אראפ ניט געקענט גיין?“

און ער בליקט מיט ליכטיקע אויגן
און צו דער ערד ער טוט זיך בייגן;
ער קושט די ערד, וואס ער האט אנטדעקט, —
הלוואי זי זאל קיינמאל ניט ווערן אפגעמעקט!

און צו די שטערן שטיל ער בעט:
פאר ווייסע, פאר שווארצע, פאר אלע מענטשן;
דאס לאנד פון פרייהייט איז כדאי צו בענטשן!

און קאלאמבוס זעט, עס איז שוין שפעט;
און איידער דער אויפגאנג פון זון איז געקומען
האט ער זיין פלאץ אויף דענקמאל פארנומען.

די פרייהייט־סטאטוע בני די אמעריקאנער ברעגן

מיין שיף איז געפארן, געפארן,
צו די ניריארקער ברעגן פארפארן;
די פרייהייט־סטאטוע מיט פאקל אין האנט
באגריסט האט די וואגלער פון יעדן לאנד!

געשמייכלט האָט סטאַטוע מיט ליבשאַפט אין אויגן,
אַ שטאַלצע און זיכערע און גלייך, ניט געבויגן —
די צוקונפט פאַרשפּראַכן אונדז גאַר גליקן
צו וועבן און נייען און פּלעכטן און שטריקן.

און צווישן די רעדער, און צווישן מאַשינען
פּריידן און גליקן אַט דאָ צו געפינען.
די נייע אַמעריקע געוואַקסן איז גרויס,
עמיגראַנטישע קינדער גענומען אין איר שויס!...

געוועזן צו אַלע זיי מאַמע געטרייע,
דורך וועגן לאַנגע, דורך האַגל און פייער —
מיידלעך און יינגלעך צווישן מאַשינען
האַבן זייער גורל געהאַלטן אין שפינען!...

און ניי־יינגע דורות זיינען אַלע דאָ געבאַרן,
מער ניט געבויגן, מער ניט פאַרלאָרן...
זיינען אויסגעוואַקסן דאָ ווי די שיינע בלומען
און אַט זיי אַלע, זיי גייען, זיי קומען!...

אייברעהעם לינקאַלן אין ניו־יאָרקער סטריק־פאַרק

זיין סטאַטוע — פון שטיין
מיט טרויער אין געזיכט —
און זיין מילדער בליק
מיט גוטסקייט און מיט ליכט!

אין דער האַנט ער האַלט
אַ קראַנץ מיט פּרישע בלומען —
און די פּלאַטער־טויבן
פליען און זיי קומען!

אייברעהעם לינקאַלן — ער קוקט
אויף דער רויער ערד —
אין פאַרקן זיצן מענטשן
שטיל אַזוי פאַרקלערט!...

ביינאכט ער גייט אַראָפּ
פון דעם קאַלטן שטיין —
צו עלנטע און מידע
ער גייט צו זיי אַליין!

און לינקאַלן ער רעדט צו זיי:
פעלקער אַלע גלייך —
שוואַרצע, ווייסע, געלע
געבאַרן ווערן גלייך!

אין האַנט ער האַלט אַ ליכט,
געצונדן פון זיין האַנט —
באַלייכט די שוואַרצע נאַכט
איבער שטאַט און לאַנד!

עלעאַנאַר רווועלמ

עלעאַנאַר קומט פון זילבער-טויער
צו עלנטע, ווען טאַג איז אַ גרויער,
און ברענגט זיי ליכט אַריין,
איר שפּראַך — ווי ריינער וויין!

זי איז אַ שטראַל פון זונענליכט,
מיט מוטערשאַפט — איר צאַרט געזיכט —
ביי די פאַלדן פון איר קלייד
טוליען קינדער זיך מיט פרייד!

עלעאַנאַר גייט וואָס טיפּער, ווייטער,
צו די אַקערער אין פעלד
צו די פון פלאַם און שייטער...
ברענגט זי פרייד אין יעדנס צעלט!

זי איילט דערפרייען, צו באַגריסן,
גאַנץ צו מאַכן שווערע ריסן...
צו קינדער פון ישראלס לאַנד
שטרעקט זי אויס אַ מוטער-האַנט!

מוטער רחל קומט אַנטקעגן
מיט בלומען-קראַנצן אויף די וועגן;
פון רחלס אויגן פאַלט אַ טרער,
ווייל דער וועג איז שווער, שווער!...

אין כבוד פון ד"ר סאַלק

אויף די ענגע ניו-יאַרקער ראַגן
עמיגראַנטן-קינדער זיך טראַגן —
פול מיט יוגנט און מיט מוט,
איז דאָס לעבן ליב און גוט!...

פון די שיפן אין פאַבריקן
געאיילט זיך וועבן, נייען, שטריקן —
מאַנטלען מאַכן, קליידער נייען,
און די היים מיט שפייז דערפרייען!...

צווישן רעדער און מאַשינען
פרייד און גליק דאַרט צו געפינען —
און האַרצנס פרייד צום נייעם דור,
וואָס איז געקומען אין קאַיאָר!...

און אויבן אויף דעם פערטן גאַרן
איז דאָס ערשטע קינד געבאָרן!
און נאָך איינס און צוויי און דריי,
און די פרייד איז אייביק ניין!...

און אויף בענק פון שול און לימוד,
איז היפשער דחקות און אַן כיבוד
איז פון צווישן שטורעם-ווינט
אויסגעוואַקסן ס'געניאַלע קינד!...

פאַר קינדער קליינע, יונגע בלומען,
אַ הילף האָט ד"ר סאַלק געפונען —
אַז ניט געליימט זיי זאָלן ווערן
אונטער זון און אונטער שטערן!...

דער אמעריקאנער פלייגער

אַט איז ער, אין וואַלד אָן אַדלער,
יונג און שטאַרק, מיט שטאַלצן בליק —
מיט שטאַרקע פליגל, וועלכע ציען,
ווי די שטראַלן גאַלדיק גליען!

אַט דער יונגער, שיינער אַדלער,
שטאַלץ און מוטיק, פעסט און זיכער —
פלייט ער, פלייט ער אין די הויכן,
כדי די זון דאַרט צו דערגרייכן!...

פלייט ער העכער צו די ספערן,
צו דעם הימל צו די שטערן —
אַט דער אַדלער אין די שטראַלן,
זאל זיין קאַפּ ניט קיינמאַל פאַלן...

זאל מלחמה אונדז ניט גרייכן,
ניט אויף ערד און ניט אין הויכן —
שיין און שלאַנק, מיט שטאַלצן בליק,
קומען זאל ער מיט פריד צוריק!

ערשט אַרויס פון מאַמעס שויס
און זיין פלי איז וויכטיק, גרויס!
פלייט דער עראַפלאַן אין הויכן
כדי הימלען ווייטע צו דערגרייכן!...

קאַפּאַרניע

די זון גייט אויף פּורפּור־רויט
און קושט די שפיצן פון די בערג —
דער האַריזאָנט ליגט אויסגעשפּרייט
אַזוי שטיל און פאַרקלערט!

די מענטשן הויכע שלאַנקע,
ווי די הויכע פאַלמע־ביימער —

האַלטן זיך שטאַלץ און ווירדיק,
ווי פון אונדז דאָ קיינער, קיינער...

ביימער מיט טייטלען, פייגן בלומען, בלומען, אַלערליי,
אויף יעדן אָרט עס בליט — וווּ דו גייסט, עס בליט —
שטאַלץ זיך וויגן צווייגן, פעלדער פול מיט זאַנגען,
די זון מיט שטראַלן גליט! אַ שפע אָפגעהיט!

קליינע שטיבער ווייסע,
אַלע פאַמיליעס צוזאַמען —
די פרייד בליט פון די פענצטער
איבער די ווייסע צאַמען!...

אין די בערג פון קאַליפאָרניע

סע יאַגט זיך שנעל דער מדבר־ווינט
איבער די הויכע פרעכטיקע בערג —
ער וויינט, ער יאַמערט ווי אַ קליינטשיק קינד,
די בערג שטייען שטיל, שטייען פאַרקלערט!

ס'שטייען דאָרטן היימען אַלטע,
מיט שינדלען באַדעקטע דעכער —
פאַרביי ציען אויבן פייגל בלויע,
הויך און הויך און אַלץ העכער!

עס קלאַגט און עס יאַמערט דער מדבר־ווינט
איבער די אַלטע היימען —
און זעלטן מען זעט, אַז ס'זאַל פון דאָרט
אַ רויך שפאַרן פון קוימען!

און קומט אַן דער מאָרגן,
דער טאַג דער שענסטער —
אַ פאַרפאַלק, אין האַרבן,
עס זיצט דאָרט ביים פענצטער...

ער אליין איז א פאסטעדן אן אלטער,
איז אים דאס איינציקע פייפל פארבליבן —
אין זיינע הענט דאס פייפעלע האלט ער
און שפילט אויס אן אלטן, אלטן ניגון!

ארום איז ניטא דא קיין שאף
און ס'זיינען ניטא אויך קיין רינדער —
נאר בלויז די נאקעטע בערג,
וואס זיינען גאטס שטומע קינדער!

קאליפארניע אויף די גאסן

זיי פארן, זיי קומען אהער
מיט וויי און שטילער טרער —
קאליפארניע וועט היילן, היילן,
די באן־רעדער רוישן אויף מיילן!...
פון גאנצן לאנד זיי קומען אהער,
ווי פון גארטן די צעריסענע בלומען —
זיי גייען און קומען צוזאמען
מיט פיס געליימטע זיי שפאנען!...
אויף שטעקנס אנגעשפארט און פארטראכט
זיי שלעפן זיך, ביז ס'פאלט־צו די נאכט —
זיי איילן אין לאנד פון אייביקן זומער,
ווי, לויט זיי, מ'ווייס ניט פון קומער.

עס גייען און קומען די מענטשן,
וועמען גורל האט ניט געטאן בענטשן —
זיי זוכן דא א שטיקעלע ברויט
אונטער דער בייטש פון עלנט און נויט!

לאס אנגעלעס, קאליפארניע

אויף יעדער גאס און יעדן ראג,
ווי נאר ס'קומט־אן דער ווייסער טאג —
די קירכן־גלאקן נעמען קלינגען
און אויך די כארן תפילות זינגען!

זיי זינגען אַזעלכע טרויער-געזאַנגען,
ווי עפעס פון גאַט זיי זאַלן פאַרלאַנגען —
רו און פרידן אויף דער ערד
זאַל זיין אַט דעם איצטיקן דור באַשערט!

אַ דאָך איבערן קאַפּ, פּרנסה, אַ קלייד,
פּרידלעכע היים און שטילע פּרייד —
עס זאַל די אומרו פאַרשווינדן,
די פאַקלען פון שלום זיך צינדן!

די ווענט זיינען עדות און הערן
אונטער דער זון און אונטער די שטערן
אַזויפיל תּפּילות, געזאַנגען,
ניט צו ווערן פאַרשניטן ווי זאַנגען...

עלסינאַר, קאַליפּאָרניע

I

די בערג דאָ דערלאַנגען די הימלען,
מיט שטאַלץ זיי קוקן צו דער זון —
מיר, מענטשן, שרעטעלעך קליינע,
מיר ווייסן גאַרניט דערפון...

אַזאַ שטילקייט איז דאָ אַרום,
די נאַטור אַליין אַ יום־טובּ שפּרייט —
בלומען, בלומען, וווּ וואַרפּסט אַ בליק,
די גאַנצע ערד מיט בלומען פאַרזייט!

די ביימלעך זיך וויגן אין ווינט,
מיט רויטע און ווייסע בלומען אויף צווייגן —
יעדעס ביימעלע — אַ צאַרטעס קינד
און זיי בליקן און זיי שווייגן!

איך זאג גוט מאַרגן צו די בערג,
איך באַגריס די בלומען וווּ איך קום —
מיט בריליאַנטן איז דאָ די ערד
איבער די ריזיקע בערג און אַרום!

און ווען ס'קומט-אַן די בלויע נאַכט,
די שטערן פינקלען אַראָפּ —
איבער די בערג די גאַלדענע היטלען,
שטערן-היטלען, זיי פינקלען אַראָפּ!

II

אַט די בערג מיט שטערן-היטלען
פינקלען דאָ אַראָפּ אין טאָל —
ווי פון לאַנגן ווייט-אַמאָל
פינקלען שטערן איבער טאָל...

דערציילן זיי פון אַלטע צייטן?
צי פון נסים אין די ווייטן?
קען ווער שפּראַך פון נאַכט פאַרשטיין,
ס'איז דאָך מורמל פאַר זיך אַליין!...

און די ביימער וואַקסן, גרינען,
אפשר זיי אויך טרוימען שפינען —
און אַ ווינטל קושט און גלעט,
און די נאַכט איצט עפעס רעדט!

און איך זיך אין שטילן שווייגן,
הער דעם פליסטער פון די צווייגן —
אַז עפעס זיי מיר אויך דערציילן,
וואָס איז אַפט גאַנץ טיף פאַרהוילן...

און איך טוליע זיך צום בוים
אונטער בלויען קלאַרן רוים —
דער אַלטער בוים איז איצט מיין פריינט,
ביז אין הימל אַ שטערן שיינט...

אין האַרְיוווד

צווישן פּאַלאַצן און צווישן גיטער
נעמט מיר אַרום אַ שטילער ציטער —
כ׳בין דאָך לגמרי עלנט, אַליין,
ביזן גאַלדענעם זונפאַרגיין...

צווישן בלומען, צווישן פּאַלאַצן,
אַ רייכקייט ניט אַפּצושאַצן;
און אַנטקעגן עס קומט ניט קיינער,
נאַר בלויז מיינע פּריינט, די שטומע ביימער...

און דער הימל אַזאַ בלויער,
וואָס פּאַריאַגט אַיעדן טרויער!
און די ערד איז פול מיט בלומען
און עס שמייכלען די אַרומען!

און די בערג ווי שטאַלצע היטער
אַרום די סעדער, אַרום די גיטער;
און די מענטשן, דרייסט און זיכער,
און דאָס לעבן — שטילער וויכער...

דער אַמעריקאַנער קאַבאָי

ווהין ציט זיך דער אַמעריקאַנער קאַבאָי?
ווהין שפּאַנט ער טאַג און נאַכט?
און ער אַליין ווייסט עס אויך ניט
און ער שלעפט די מידע טריט...

אויף זיינע פלייצעס אַ זאַק ירידה,
זיינע פיס כסדר פאַרמאַטערט מידע —
זוכט ער אַרבעט צו געפינען
און דעם גורל ווייטער שפינען!...

זאנגען שניידן, סנאפעס בינדן,
און ביינאכט א פייער צינדן —
צו דערווארעמען די גלידער,
כדי אוועקצופאלן א מידער!...

די זון וועקט אים אויף באגלייך מיט די פייגל
אין קאזאר, ווי אין מאמעס וויגל —
כדי צו זייען און צו שניידן
און אליין מיטן גורל בלייבן!...

זינגט ער א ליד געוידמעט די פייגל
זינגט ער א ליד צום הימל דעם בלויען —
ער זינגט אזוי שטיל און זינגט אזוי לאנג,
ביז פעלדער הערן לסוף זיין געזאנג!...

א . ט . ר . י . י . ע . ר

שטייט א טריילער אויף דעם פעלד,
ביי א טייכל אוועקגעשטעלט —
מענטש אליין אין טריילער וויינט,
ס'האט דער גורל אים ניט געשווינט!...

פארביי א וועווערקע אילט געשיינד
און אין פענצטער פייפט דער וויינט —
בייטאג אליין, דורך נאכט אליין,
ביז די זון וועט אונטערגיין!...

ווי איז לעבן? ווי די פרייד?
ווי די פרוי אין אטלעס-קלייד?
„ניין און ניין“ — עס ענטפערט וויינט,
וואס לויפט אויף גיך און באַלד פאַרשווינדט!

און א בוים א צודעק גרויס,
וואס וואקסט פון ווילדער ערד ארויס!
שטייט ביים טריילער מיט צווייגן-הענט,
ווי אין א תפילה צו עמעצן געווענדט!

יִשְׂרָאֵל־לִידֵעַר

דער נגב לעבט־אויף

האַמערס אין דעם נגב קלינגען
און די בערגער עכאַס זינגען.
ס'איז דער נגב איצט דערפרייט
פול מיט גרינסן, בייט נאָך בייט!

אונדזער נגב לאַכט און לאַכט,
נייע שטיקער אויפגעוואַכט!
חלוצים זינגען אויף די וועגן,
גייט גאַטס ברכה זיי אַנטקעגן!

און די גערטנער פול מיט טרויבן
און עס וואַרקען יונגע טויבן —
פאַסטעכער אויף באַרג און טאַל,
ווי די זיידעס, לאַנג אַמאַל!

פליסט דאָס וואַסער אַ פרייד צו אַלע,
דער נגב גרינט — אַ יונגע כלה —
די גירלאַנדן ביז די קניען
אַרום די שיינע בלומען בליען!

(דאָס ליד האָט געווונען דעם ערשטן פרייז פון
קאַנקורס ביים „טאַג־מאַרגנזשורנאַל“ אין 1955)

ביים וויגעלע און ישראל

קומען יונגע יידן
מיט פלאטערדיקע פליגל
און א יונגע מאמע
הוידעט דארט א וויגל.

ס'איז באפוצט דאס וויגל
מיט בלומען און מיט בלעטער
און די יונגע מאמע
וויגט ביז שעה דער שפעטער.

וויגט און זינגט א ליד:
„וועסט וואקסן קינד א גבור;
אלץ, וואס איז געווען —
פלאנצט מען איצטער איבער!

„וועגן וועסטו בויען —
שאסייען לאנגע, ברייטע,
און שטיין וועסט קעגן שונא
צום קאמף וועסט זיין א גרייטער!

„טא שלאף־זשע, קינד מיינס, שלאף
און וואקס מיט מוט און גלויבן,
דער מארגן וועט דיר ברענגען
ווייסע פלאטער־טויבן!“

(דאס ליד האט געוואנען דעם צווייטן פרייז ביים
קאנקורס אין 1955, ביים „טאג־מארגן־שורנאל“)

א קארשנבוים

איך האב די ערד געגראבן,
פארפלאנצט א קארשנבוים —
א ווונדערלעכן בוים
גאר נאענט פון מיינ היים.

וועלן דורות קומען
צווישן זון און צווישן ווינט —
אפרייסן די פרוכטן
אזוי לייכט, אזוי געשווינד!

זייט וויסן, זייט וויסן,
געמלאַנצט איך האָב דורך טרערן —
אַט־דעם שיינעם בוים
אונטער זון און אונטער שטערן!

עס האָבן זיך פלייצעס
אין אַנגסטן געבויגן —
וואַקסן זאָלן פרוכטן
ווי ליכטיקע אויגן!

(געוועזען דעם ערשטן פרייז פון קאַנקורס
„טאַג־מאַרגנזשורנאַל“, אין 1956)

דער נגב וואַרט

מדבר וואַרט מיט אַפענע אויגן,
איבערן רוקן — די ליכטיקע טריט —
יידן וועלן אויף זאָמד זיך בויגן,
קומען וועט שטיינהאַקער, בויער און שמיד!

ס'וואַרט דער מדבר, ס'בענקט די ערד
צו געבן פרוכט און צו געבערן;
ווי פרויס געבעט צו ווערן דערהערט,
זי זאָל שוין צו מזל אַ מוטער ווערן!...

וועט קומען חלוץ שמידן, בויען
און פאַרפלאַנצן נייע וועלדער —
וועלן הימלען ווידער בלויען
איבער רוקנס פון די פעלדער!

אין די נעכט זיי וועלן זינגען
און הערן לאזן ס'יידיש געזאנג!
וועלן יונגע שטימען קלינגען
און עכא וועט צעטראגן קלאנג!

דער חלוץ אין ישראל

I

אלע שיפן אויף די ימען
מיט די טייכן דא צוזאמען
זינגען איצטער אויס א ליד:
צו באגריסן נייעם ייד!

דאס איז ער, וואס בויט דאך וועגן,
דער, וואס קומט זיין פאלק אנטקעגן;
דער, וואס בויט די האפנס, שיפן
ביי דעם ים דעם בלויען, טיפן!

דער, וואס אקערט און ער זייט,
שטחים בליענדיקע שפרייט!
און פארפלאנצט די גרינע וועלדער
און צעאקערט וויסטע פעלדער!

און ער שטייט אין שטורעם־ווינט,
אין דער מדבר „פאקלען צינדט“!
און דעם מדברס הייסע זאמד
פארוואנדלט ער אין פרוכטבאר לאנד!

מיט דער ביקט געווענדט צו שונאים,
מיטן שווייס פון אייגן פנים
דעראבערט ער ישראלס ערד
און זיין רוף ווערט דא געהערט!...

II

דער חלוץ האט געזייט
דאס קארן פאר ברויט!
און ער האט געאקערט,
ווען זון האט געפלאקערט!

געמאלן דאס קארן,
דעם ווייץ דעם קלארן!
געמאלן פאר ברויט,
פאר קינדער פארגרייט!

געשניטן די זאנגען
ביז זון איז פארגאנגען!
געבראכט אין שיער
סנאפעס גאלדיק־טייער!

דעם מדבר דעם וויסטן
דערפרישט מיט גרינסן!
און שטיינערנעם באַדן
מיט וואסער באַלאַדן!

דורך זיין שווייס און מי
זיינען פעלדער אין בלי —
און פאר זיך כסדר:
בלויז לייזונט'נע קליידער...

(געווידמעט דעם חלוץ קלמן ליס
אין ישראל, פון קבוץ גבת דאר גבת)

אין וועג אריין

א שטיקל ברויט, א נאָדל, פאָדעם,
דעם זאק אויף פלייצע, — אין וועג אריין;
ס'פאָסן צום לייב די אלטע בגדים
און וואָסער ריין איז זיס ווי וויין!

מיר גייען מיט פרייד פון גלות־לענדער,
ווי מ'האט אונדז געבויגן אראָפּ, אראָפּ —
אין אייגן לאַנד איז מען ניט קיין פרעמדער
צו האַלטן הויך און שטאַלץ דעם קאָפּ!

ישראלס פעלדער זיינען אונדז אייגן,
ווייל דאָרט האָבן אונדזערע זיידעס אַמאָל
געבליקט צו גאָט מיט ליכטיקע אויגן,
געפיטערט שאָף אויף בערג און טאַל!

מיר גייען אהין און ס'קומט אונדז באגריסן
די מוטער רחל מיט פויקן-געקלאנג —
„עס וועט מיין פאלק ניט זיין צעריסן“ —
הערט זיך ווייט איר פריידיק געזאנג!

פלאנצן ביימער אין ישראל

פלאנץ איך ביימער צען און מער,
פארפלאנץ איך דארטן אויך מיין טרער...
וועלן ביימער וואקסן שיין
אין לאנד ישראל פול מיט חן!

וועלן ביימער שאטנס געבן
פאר די מידע אויף די וועגן —
וועלן קינדער פון דעם לאנד
מיט מאמעס קומען ביי דער האנט!

ביימער, ביימער מיר פארפלאנצן,
וועט די יוגנט דארטן טאנצן!
גרינע וועלדער מיר פארגרייטן
פאר אונדזער פאלק, צעזייט-צעשפרייטן!

ישראלס וועלדער פול מיט פרייד,
ס'טראגט דאס לאנד א יום-טוב-קלייד —
און די פייגל סוויטשען, זינגען,
יונגע שטימען, קלינגען, קלינגען!

קומען חלוצים פון די פעלדער
פון שווערער מי צו די וועלדער!
זיי באגריסט איעדער בוים, —
ס'איז ישראל, ס'איז די היים!...

און זיי טאנצן א האררא-טאנץ,
אלע, אלע אין א קראנץ!
און דער וואלד ער שמעקט מיט צוויט,
יונגע חלוצים אינדערמיט!

צו קינדער

יאגט זיך, איילט זיך, קינדערלעך,
געפינט דאָס פרייע הייליקע אָרט —
וואו פאַלק ישראל ליב און געטריי
עס זייט און פלאַנצט שוין פרוכטן דאָרט!

יאגט זיך, איילט זיך, קינדערלעך,
וואו חלוצים פלאַנצן דורך נעכט און טעג —
איילן מוז מען ווי דער ווינט
צו דעם ניי־געגאָרטן ברעג!

קומען וועט איר דאָך אַהין,
וואו די וועלדער עכאַס זינגען —
און דער נגב בליט אין גרין
און האַמערס קלאַפן, קלינגען!

נעמט דעם אַקער אין דער האַנט
צו אַקערן, פלאַנצן און פאַרזייען —
עס איז ישראל אייער לאַנד,
עס מיט שפע צו דערפרייען!

ישראל וואָרט אויף אירע זין,
און זיי, געטרייע, קומען —
פאַרן וועלן מיר אַהין
מיט ברכה און מיט בלומען!

אויף אייגענער ערד

עס קומען די שניטער	זיי בינדן אין סנאַפעס
אין לייוונט'נע קליידער —	די שפע פון ערד —
די מוטיקע יונגען	הימל אויף זיי
זיי קומען כסדר —	איז שטיל און פאַרקלערט!

זיי שניידן דעם ווייך,	זיי שניידן די זאַנגען,
זיי שניידן דאָס קאַרן —	די חלוצים זיי זינגען —
קערנדל קיין איינס	און זייערע שטימען
גיט ניט פאַרלאָרן!	פריילעכע קלינגען!...

גייט אויף דאָ די ברכה
אויף ישראלער ערד —
דאָס לאַנד פון די אַבות,
וואָס צו אונדז געהערט!

קומט מוטער רחל זיי אַנטקעגן,
טראַגט בלומען אַ הויפּן, אַ פּולע שויס —
און שפּרייט זיי אויס אויף אַלע וועגן
פאַר אירע קינדער, קליין און גרויס!

אַקסל צו אַקסל

אַט פאַלט צו די בלויע נאַכט,
ישראל שטייט אַלץ אויף דער וואַך!
מיט די ביקסן אין די הענט,
ווייל יידן האָבן זיך דערקענט!...

זיי היטן זיך פון פייער צינדן,
ווילן ניט קיין שמועס פאַרבינדן —
ס'אויער אַנגעשפיצט אויף וואַך
אונטער שטערן אין דער נאַכט!

ס'פאַלט שוין צו די בלויע נאַכט,
יידן זעלנער אויף דער וואַך —
ישראלס קיום באַשיצן גרייט,
זיי גייען אויף לעבן און טויט!

דאָס פאַלק ישראל שטייט צוזאַמען,
דעם רוף פון הילף ניט פאַרזאַמען!
אַקסל צו אַקסל, אינאיינעם,
אין די גאַסן, אין די היימען!

די כרמל-בערג

איבער די הויכע כרמל-בערג
שווימט אַ וואַלקנדל פאַרביי —
און חלוצים מיט געווערק
צעאַקערן און צעגראַבן זיי.

גרינען וויינשטאַקן אין טאַלן,
בליען זאַנגען פון בערג אַראָפּ —
אַ שפּע ווי אויסגעמאַלן,
דער חלוץ שטאַלץ ער האַלט זיין קאַפּ!

גרינען פעלדער צווישן בערג,
רינט אַ וואַסער-קוואַל פאַרביי —
און עס שמייכלען שעפּערס ווערק
צו די חלוצים ליב-געטריי!

און דער חלוץ, בריווין און שטאַרק,
שטופט דעם אַקער, ביז זון פאַרגייט —
אַ לייזונטן העמדל אויף זיין קאַרק,
אַ ליבער ווינטל אים באַגלייט!

און עס וואַרט דאָס הויזגעזינד,
ביז ס'קומט אַהיים פון פעלד דער מאַן —
ס'קלינגט געשיר אויף טיש געשווינד
און מיט פרייד איז יעדער שפּאַן...!

ישראלס שאַף

די ווייסע שאַף קומען צוזאַמען
איבער די בערג איבער לאַנען גרין —
ישראלס בערג ווייסן קיין צאַמען,
יידישע פּאַסטעכער ווי יעקבס זין!

דער יידישער פאסטעך שטיל און צופרידן
פירט די שעפסעלעך ליב און געטריי
איבער לאַנד ישראל פאר אַלע יידן,
און רייען פון שאַף זיך ציען פאַרביי!

שעפסעלעך ווייסע מיט ליכטיקע אויגן
מיט קרייזעלעך דיקע פון ריינעם וואַל;
זיי ציען צום גראַז שטיל געבויגן
צווישן די בערג און גרינעם טאַל!

מיט פרייד שמייכלט דער הימל דער בלויער,
וואַלקנדלעך ווייסע שפיגלען אין זון —
שעפסעלעך יונגע פאַריאַגן דעם טרויער
אויף פעלדער מיט קאַרן אַרום און אַרום!

עס האַבן חלוצים געאַקערט, געזייט,
עס בליען די זאַנגען מיט גאַלדענעם צוויט —
חלוצים זינגען, ווען די זון פאַרגייט,
דער יידישער פאסטעך די שעפסעלעך היט!

דוד המלך

מלך דוד שפילט אויף זיין פידל,
ער קומט דערמוטיקט מיט נייעם לידל;
דאָס פאַלק ישראל קומט צוריק
אויף אייגענער ערד און היימיש גליק.

עס קומט כסדר אַריבער
פון גלות, פון לאַגערן, פון גריבער,
אין ישראל יידן זיי קומען —
מיט פרייד און ברכה אינעם גומען!

זיי פאַרן, קומען אויף די שיפן
איבער ימ־ק־ת־הומיקע טיפן —
די קליידער, די הויזן ביי זיי צעריסן
און דוד קומט און איילט זיי באַגריסן!

זייערע הענט געשטעמפלט אין פייער,
 דאָס פּאַלק אַזוי ליב און טייער.
 צווייגן פון שטאַמען געבליבענע
 און פון שונא געטריבענע...

אין כבוד פון די ישראל'ער טענצער

זיי קומען אַהער	אזאַ פרייד, אזאַ פרייד,
— ווי די פּרילינג-בלומען —	פאַלק מיין אויף דיין ערד —
שיין איז דער טאַנץ —	דיינע קינדער טאַנצן,
זיי קומען, זיי קומען!	שלום אונדז געהערט!
זייער פרייד — אונדזער פרייד,	זיי ווערן באַגריסט
— זייער טאַנץ, אונדזער טאַנץ —	פון מיליאָנען מענטשן —
די טענצער פון ישראל,	זיי ווערן געלויבט,
אַ זוניקער קראַנץ!	מיר אַלע זיי בענטשן!
פון ישראלס שטאַם,	זיי קומען אַהער
— קינדער אין טאַנץ —	אויף אַמעריקאַנער באַדן —
עס גייט-אויף די פרייד,	מיט כבוד און ליבשאַפט
אַ גאַלדענער קראַנץ!	זיי ווערן באַלאַדן!

יידישע זין און טעכטער
 זיי טאַנצן מיט אַ פרייד —
 עס וואַקסט מיין פאַלק,
 ווי דער וואַלד שטילערהייט!

דער יידישער דיכטער

דער יידישער דיכטער,
ער גיט זיין ליד —
פאר זיך אליין
באהאלט ער עס ניט...!

ווי די ביימער דא ביי אונדז
גיבן פרוכטן פונעם צווייט —
ווי די ערד גיט און גיט,
ווי די בלום שפראצט און בליט...!

און אונטער די הימלען
שטורעם און ווינט —
ער טראגט זיין חלום —
דאס אויסגעבענקט קינד...!

דער יידישער דיכטער,
ווי דאס פעלד מיט קארן —
צו געבן און געבן,
אויף דעם געבארן...

און ווו ער גייט און ווו ער שטייט,
זיין הארף ער נעמט מיט —
און אויף זילבערנע סטרונעס
דאס יידישע ליד...!

דער בלאַסער דיכטער

עס האָט דער דיכטער בלאַסער
אין ליד אַלץ אויפגענומען —
עס האָט דער דיכטער בלאַסער
דעם וויי פון וועלט פאַרנומען!...

אַליין אין שטיבל אונטער דאָך,
אַפט דורך טרערן און געזאַנג —
פאַרשריבן, פאַרצייכנט, אַ סך,
פאַרנומען יעדן וויי און קלאַנג...

און ביים סוף פון ווייסן טאַג
אין ווייטער ווייט פאַרפלוין —
מיט ווינטיקע פליגל אין געיאָג,
ווי פון מזרח צו מערב די פייגל...

און דעם רייץ פון בלומען פאַרנומען
און דעם קרעכץ פון גאַלדענע זאַנגען —
ווען קאַסעס איבער פעלד איז געהאַנגען
און די זון איז אין מערב פאַרגאַנגען...

און פאַרנומען יעדערנס ציטער
דורך דעם טאַג און דורך דער שעה —
ווען עס שרעקט אַ שטורעם־געוויטער
יעדן בוים און צווייג אַט־דאָ!...

ד ע ר ב ט ל ן

אַ, דו בטלן, עלנט קליינער,
וואַס־זשע שרייבסטו לידער דאָ?
זע, עס איז אַ טאַג אַ שיינער,
ס'לויכט די זון אַיעדע שעה!

די טעג אַזוי דינע פאַרגייען
אַן אַ שפור גאַר אויפן וועג;

באלד קומען ווייסע שנייען
און פארשיטן יעדן שטעג.

— יוגנט, ליבע, צארטע טרוימען —
ווי אַ חלום אלץ פארשווינדט;
אייביק זיינען נאָר די רוימען,
ווי עס יאָגט און טראַגט דער ווינט.

בלומען בליען, בלעטער פאלן,
און דו, בטלן, שטייסט פארטראַכט;
און עס לעשן זיך די שטראַלן —
באלד פאלט צו די לאַנגע נאַכט...

דער שטילער דיכטער פון ייִדיש

אַט־דער דיכטער, אַט־דער שטילער,
געשליפן פערל אין דער שטיל —
געקומען אַהיים איז ער אַ מידער
מיט זיין מי פון יאָרן פיל!...

ער האָט געפּיילט, ער האָט געשליפן,
פאַר זיין פאַלק, וואָס ווערט דאָ פרעמד!...
שטיל געבויגן איז ער געקומען
אין זיין ווייסן זייד'נעם העמד...

עס האָבן אים באַגריסט די בלומען,
דעם ייִדישן דיכטער אויפן וועג —
און גאַלדן־ליכטיקע זונען־שטראַלן
האַבן באַלויכטן זיינע טעג!...

ס'האַבן געפּליסטערט די ביימער־צווייגן
אויף זיין לאַנגן וועג און שטעג —
און ער אַליין אין שטילן שווייגן
פול מיט ליד דורך נעכט און טעג!...

איצטער שטייט ער שטיל געבויגן,
זיין פאלק עס ווערט אים פרעמד —
ס'פארגעסט די שפראך פון זיינע ברידער
צווישן פרעמדע, הארטע, ווענט!...

אין אנדעק פון דיכטער פריץ מאַרקיש

אונדזערע זיידעס זיינען געלאָפן
פון שפּאַנישער אינקוויזיציע —
און פריץ מאַרקיש, דער גרויסער דיכטער,
איז געפאלן קלאַר און ניכטער...

עס האָט דער שונא גוט געצילט,
יידישע שרייבער געיאָגט ווי אַמאַל —
פאַרטריבן זיי אין קאַלטן סיביר,
צווישן פּראַסטיקע באַרג און טאַל!

פריץ מאַרקיש אין תּפּיסה געטריבן
צוזאַמען מיט שרייבער־ברידער —
עס האָט דער גרויסער שונא
געשאַרפט די שווערד דערווידער...

פריץ מאַרקיש האָט געזונגען
פאַר זיין פּאַלק און פאַר זיין לאַנד —
ביז געקומען איז טיטאַן, דער שונא,
מיט שווערער גרויזאַמער האַנט!...

צוזאַמען מיט ברידער־שרייבער
פאַרטריבן אין סיבירער קאַלטן שניי —
און דאַרטן קלאַגט די אומשולד
איבער קברים שטום אַזוי...

דער יונג-פארשניטענער דיכטער

(אין אַנדעק פון איציק פעפער דעם דיכטער)

עס וויינען די בלומען אויף דעם יידישן דיכטער,
עס קלאַגן נאָך אים די ביימער און צווייגן —
ער ליגט פאַרשטומט אין שטילן שווייגן
ערגעץ אין פעלד, מיט פאַרמאַכטע אויגן!...

עס וויינט דער ווייסער שניי אויף דעם דיכטער,
עס קלאַגן די וואַלקנס מיט הייסע טרערן —
דער יידישער דיכטער, וואָס איז פאַרלאָרן,
וואָס איבער נאַכט איז נישט געוואָרן...

עס קלאַגן די בערג אין מאַנאַט מיין:
ווער וועט קומען באַזינגען זייער פראַכט?
אויך גרינינקע פלאַנצן, וואָס שפראַצן דורך נאַכט,
אַז איציק פעפער האָט די אויגן פאַרמאַכט!...

עס וויינען די בעראַזעס מיט בלעטער ווייסע,
וואָס פליסטערן אויס אַ צויבער-מעשה:
ווער וועט קומען באַוונדערן דאָס ווייסינקע גאַלד,
אַז נישטאָ איציק פעפער, וואָס האָט זיי אַזוי האַלט?...

ערגעץ אין סיביר אין קאַלטן שניי
איציק פעפערס ביינער דאָרט ליגן זיי —
עס האָט קיינער קיין מצבה געשטעלט,
אַ בערגעלע ערד, און הייליק אַזוי!...

פאַרשטומט זיינע ליפן

(אברהם רייזען)

ס'זיינען פאַרשטומט זיינע ליפן,
פאַרשטילט איז דאָס איידעלע האַרץ,
און טרערן, טרערן זיפן —
אַ ליכט פאַרלאַשן — שוואַרץ!

אין בייזער גרויער שעה
צו וועלט פיל פרייד געבראכט —
אברהם רייזען איז מער ניטא,
פארגאנגען אין דער נאכט!

א שטורעם האט געריסן,
א דונער האט געשלאגן —
פון אונדז אים אפגעריסן,
אין ווייטער ווייט פארטראגן!

ניטא זיין ליכט-געזיכט,
פארשוונדן איז זיין שמיכל —
פארלאשן איז דאס ליכט,
אראפ א זייל פון היכל!

א צארטע בלום געווען
צווישן גערטנער, בלומען —
דאס שווערסטע איז געשען,
די רויו האט טויט פארנומען!

דער דיכטער, וואס זייט בלומען

(ה. לייוויקן געווידמעט)

ווי איז פון דיכטער די מאמע,
וואס האט דאס קינד געכאוועט דערצויגן?
באוונדערט זיין הויכן שטערן מסתמא
און טיף געבליקט אין זיינע אויגן...

איצטער זעט מען זיין צארט געזיכט,
זיין קערפער אין ווייטיקדיקן וויי —
זיין ליד וואס זינגט פון קייטן און ליכט,
און אויף די אקסלען א וועלט-געשריי!...

אין סאַנאַטאָריום מיט ווענט מיט גרויע
איבער ווייסן פּאַפּיר זיצט ער געבויגן —
געמאַלן ער האָט אונדז הימלען בלויע,
די שטערן אויף אַ שנירל געצויגן...

אַ, גוטע מאַמע, ניט קלאַג, ניט וויין,
עס איז דיין קינד גרויס זיין באַשערט!
כאַטש דורך דערנער ער שפּאַנט אַליין,
דאָר זייט ער בלומען אויף גרויער ערד...

דו ביסט די בלום אויף מיינע וועגן

(געווידמעט דער דיכטערן ריינע אַפּפּער)

אַט איז אַ טרער געפּאַלן
אויף ווייסן בויגן פּאַפּיר —
און זיך אין שטראַלן צעפינקלט
אַנטקעגן דער זון ביי מיר!

איך פּיל די גוטסקייט, וואָס רירט אַזוי,
דיין צאַרטקייט, שוועסטער געטרייע;
ווען די טעג זיי קומען גרוי
און איך שטיי ביים לעצטן פייער...

דו ביסט די בלום אויף מיינע וועגן,
געטריישאַפט דיינע ז'אַ שטראַלונג צו מיר —
אַז קיינער קומט ניט מיר אַנטקעגן,
נאָר בלויז דער האַרבסטווינט קלאַפּט אין מיין טיר...

איך ווייס גאָר גוט, אַז דיין צוזאַג איז טייער
און אַז דיין טראַונג איז מער ווי געטריי —
ביז וואַנען עס לויכט דאָס ברענענדע פייער
איז הייליק דיין וואָרט סיי ווי סיי...

ז'איז אַ בוים אונטער דער זון

(געווידמעט דער דיכטערן ראָזע קרעדיטאַר)

ז'איז ווי אַ בוים אונטער דער זון,
מיט זאַפטיקע פרוכטן פיל —
און שטראַלט אַרויס פון זיך פיל אומעט, —
קלאַר און בולט איר לעבנס־ציל...

ז'איז ווי אַ טייכעלע איידל און צאַרט,
ווען ווינט קומט אָן מיט געברום —
וואָס פליסט דאָ שטיל און טיף פאַרטראַכט
און באַוואַסערט די בלומען אַרום!

זי טראַגט ניט אויף פיס קיין זילבער־סאַנדאַלן
אין איר באַשיידענער היים —
אירע אויגן מוטערלעך שטראַלן
אַפט ווי דער בלויער רוים!

דורך נאַכט זי שרייבט אירע פיינע לידער,
גיסט בענקשאַפט פון האַרצן אַרויס —
און דאָס ליד אירס בליט דאָן ווידער,
ווי אין פעלד עס בליט די רויז!

שטילער, שטילער

שטילער, שטילער, טייער קינד —
אַ מענטש האַלט אַ פען אין האַנט —
דער מענטש, וואָס איז מיד,
האַלט אין שאַפן אַ ליד!

שטילער, שטילער, טייער קינד —
אַ מענטש האַלט אַ פען אין האַנט —
און ער צייכנט און ער שרייבט
אַ ניין ליד אויף דער ווייסער וואַנט!

עפעס וועט דאָס ליד אונדז זאָגן,
עפעס וועט עס אונדז דערציילן —
וואָס ביים מענטשן אין דער טיף
איז פאַרשלאָסן און פאַרהוילן...

שטילער, שטילער, טייער קינד —
זע, דער מענטש אַ ליד ער שרייבט,
און אפשר גאַר אַ בריוו צו דיר
פון אַ נייער גאַלדענער צייט!

שטילער, שטילער, טייער קינד —
זע די רו אים ניט צעשטער —
ס'איז אַ מענטש פון ווייטער פרעמד,
וואָס איז געקומען צו אונדז אַהער!

דער היימושער פאַקנטרעגער

דאָס פנים געשמיסן פון זון און פון ווינט
און זיינע בגדים אַזוי אַלט און פאַרשטויבט —
באַשיידן איז ער ווי אַן אומשולדיק קינד
און גאַטס נאַמען האָט ער תמיד געלויבט.

אין שטעטעלעך קליינע פלעגט ער פאַרן
מיט קוישן שווערע אין ביידע הענט —
אין אַרעמע געסלעך אַלע יאָרן
זיך געטוליעט צו פרעמדע ווענט.

ברויט און וואַסער איז זיין עסן געווען,
ווען ער פלעגט אין שולכל קומען —
אין ווינקל, אַז קיינער זאַל אים ניט זען
שטיל געדאַוונט און געלויבט גאַטס נאַמען!

סידורימלעך פלעגט ער דאַרטן פאַרקויפן,
מזוזות און ציצית און ליכט —
און גיין אַרום אין די אַרעמע הויפן
מיט שטילן שמייכל אויף זיין געזיכט.

פון אלץ אין דער ווייטנס זיך געהאלטן,
אין רייכע שטיבער ניט אריין —
און דעם דלות שטיל באהאלטן,
תהילים זאגן ביזן מאַרגנשיין.

אויף יום־טוב אהיים פלעגט ער קומען,
אַ זעקעלע גראַשנס מיטגעבראַכט —
און ווידער געלויבט זיין ליבנס נאַמען,
ווען דאָס ווייב האָט פאַר אים יום־טוב געמאַכט!

יידישע לערער

פאַרויס זיי גייען, צעאַקערן און זייען — דעם האַרטן באַדן מיט בלומען דערפרייען!	יידישע לערער זוכן אין בלויזען באַגינען; די קערנער פאַרזייען און קערנער געפינען...
עס בליען שוין גערטנער מיט זילבערנעם צוויט; עס טראַגן זיך פריידיק פון תלמידים די טריט!	די פעלדער פאַרווייט פון שטורעם און ווינט — און זעלטן עס זעט זיך אַ בלימל, וואָס גרינט...
און שטימעלעך קלינגען, עס איז גאַר אַ חידוש: די קינדער אין שולן לערנען שוין יידיש!	יידישע לערער מיט ווונדיקע הענט — זיי שניידן אַדורך די דערניקע ווענט...

די שפראַך יידיש

אַ האַנט האָט אָפגעריסן אַ בלום,
געוואָרפן זי צו גרויער ערד —
געקלאַגט זיך האָט די בלום גאַנץ שטום,
אַבער ס'געוויין האָט וועלט געהערט!

עס האָט געטראָגן זיך ס'געוויין
 איבער דער גאַרער וועלט;
 הגם די בלעטעלעך וועלקן שוין
 דאַרטן אויפן אַפענעם פעלד...
 די בלום אינגאַנצן שוין צעפליקט,
 פאַרלענדט פון בייזער, ווילדער האַנט —
 דער ווינט פאַרשטויסן, זי געשיקט
 דאַרט אין דעם ווייסן ווינטער-לאַנד...
 אין לאַנד פון ווייסן שניי
 די בלום ליגט צעטראָטן אַזוי —
 זי ליגט אין אַפענעם פעלד
 און שטיל זי קלאַגט זיך פאַר דער וועלט...

א ד י כ ט ע ר

זע, איך בוי מיר	יאָר נאָך יאָר
מיין קליינטשיק הויז;	איך פלאַסטער און מויער,
ווי שווער די מי איז	אַמאָל דורך פרייד
און דאָך ווי גרויס!	און אַפט דורך טרויער ...
ציגל צו ציגל	אַ, זע, ווי איך
איך לייג אַוועק —	ברען זיך אויס
כסדר אַזוי	אונטערן דאָך
דורך די טעג ...	פון מיין הויז ...
מיר, פאַרמאָטערט	ווענטלעך קליינע
טראָג איך ליים —	איך שטעל אַוועק —
איך שטעל צונויף	און ווייט און שווער
מיין קליינע היים.	איז נאָך דער וועג ...

אַלעקסאַנדער פּושקין

אַלעקסאַנדער פּושקין, געניוס און פּאַעט,
 גרויסער דיכטער אויף דעם רוען פעלד —
 דיין נאַמען געטראָגן אויף ליפן
 האָט רוסלאַנד צו ווייטער וועלט!

דיין פנים ווי זונליכט האט געשטראלט
דורך צייטן פון שטורעם-געברויזן —
געוועזן ביסטו דיין פאלק געטריי,
געלויכטן פאר אליך, וואס איז געווען גרויס!...

דיין מוזע, א ריזיקע שטראלונג,
געלויכטן זי האט און געברענט —
ניט שונא, ניט פשוטער מענטש
פארלענדן דיין גרויס האט געקענט!...

האסט רוסלאנד ארומגענומען
ווי פאטער זיין ליבנדיק קינד —
דיינע פערזן ווייט געטראגן,
ווי ליכט אין שטורעם-ווינט!...

יידישע יינגלעך און מיידלעך
מיט דיינע פערזן אפריער —
געטראגן זיי האבן דיין ליד
אריבער טיר און טויער!...

שבתדיקע לייכטער

איינגעוויקלט צארט אין ריינעם וואל,
גאלדענע לייכטער צוויי פון אמאל —
פון באבע צו טאכטער צו חתונה געגעבן —
איצט שוין ביידע אין די הימלען שוועבן!...

זיינען די לייכטער צום אייניקל אריבער
און פרייטיק-צונאכט איצט לייכטן זיי ווידער!
גאלדענע לייכטער, געצונדענע ליכט,
און שבת-רו שפרייט זיך אויף יידיש געזיכט!

א ליליע א ווייסע, א יונגפרוי אין געבעט,
מיט אויגן פארמאכטע צו גאט זי איצט בעט!...

סלאנים - מיין געבורט־שטאָט

און די אנדערע פארלענדטע געטא־שטעט

I

איך וואָלט אַהין געפּלויגן,
וואָ געבאַרן און דערצויגן —
אין דיין טייך כּוואָלט זיך געבאַדן,
זיך מיט יוגנט־פּרייד באַלאַדן!

וואָ מיין היימעלע איז געשטאַנען
מיט ווייס־געפּאַרבטע צאַמען —
און יעדעס ביימעלע גרין
האַט זיך געוויגט אַהער אַהין!

צי קענסטו אפּשר אַ גרוס מיר געבן,
צי ווער פון מיינע דאַרט נאָך לעבן?
און ניט פון שווערד געפּאַלן
אונטער לעצטע שטראַלן?...

עס גיט מיין האַרץ אַ ציטער
ווי פון שטורם־געוויטער —
אַז איך טראַכט פון זיי,
פון לעצטן חורבן, ווינד און וויי!

אַ, היימישער ווייטער ווינט,
צו מיר קום, אייל געשווינד!
מיר ברענג אַ גרוס כאַטש דו,
ווייל כּ'האַב קיין טרייסט, קיין רו!

II

אויף דיינע גאסן און אַספּאַלטן
דאַרט ליגט מיין טראַט באַהאַלטן...
און איך דערמאַן, דערמאַן זיך ווידער,
אַ בליענדע בלומען און אין די לידער...

די יוגנט מיט פּושקין אויף די ליפּן,
מיט געזיכטער ווי פּרילינג-בליטן?...
ווי זיינען די קינדער, דיינע יידן?
און די מערק און די יאַרדן?

און די שילן מיט גמרא-ניגון,
וואָס פּלעגן קינדער ווי פּאַרוויגן...
אויף די גאַסן און די סקווערן
פּלעגט מען יידיש-לשון הערן.

שבת, יום-טוב מיט ליכט אין שויבן
און מיט אומשולד ווי ווייסע טויבן —
סלאַנים, שטאַט פון מיין געבאַרן,
אייביק לעבסטו אין מיין זכרון!

III

יידישע פּורמאַנעס,	אַ בריק איז פּעסט געבויט
יידישע פּורן —	איבערן לאַנגן טייך —
יידן איזוואַשטשיקעס	און יונגניקע טריט
מיט קוצמעלעך פאַרן!	מיט שטאַלץ און דאָך ווייך!

יידישע שוסטער	אויפן טייך טשאַכע
מיט געזאַנג אין דער נאַכט —	שווימען שיפּן און פּליטן —
זינגענדיק בענקענדיק	געזאַנג פון פייגל
ווערן שיכלעך געמאַכט!	אין שטאַט אינמיטן!

פארען יודישע שטיבער מיט גענוג זאטן ברוים — און נאך מער פארען מיט דלות און נויט!	ברידערלעך יונגע, שוועסטערלעך ריינע — גאלדענע לאקן, ליכטיקע שיינע.
אין רויך און אין אש איז די שטאָט פארנאָנגען; אלץ איז דאָרט פינצטער — מ'הערט קיין געזאָנגען ...	פענצטערלעך ריינע מיט גארדינען אַרום — וואָזאָנעלעך גרינע צום נאָם קוקן פרום!

דער דייטש האָט פארשניטן
דעם הערלעכן בוים —
מיט אלע זיינע בליטן
אונטערן בלויזען רוים ...

א דערמאָנונג פון שטאָט סלאָנים

ווינטער, עס טרעסטשעט דער פראַסט און דער שניי,
ר' חיים, ער גייט זיך דורך ווינטער־זאָווי!
ער גייט און שפאָנט זיך מיט שווערן פיסטראַט,
אַזוי זיך כסדר איבער דער שטאָט!

שווערע צוויי קוישן אין ביידע הענט,
אין שטעטל, וווּ יעדער האָט אים גוט געקענט...
ער נעמט פון דעם קרעמער הערינג און ברויט,
כדי צו שטילן הונגער און נויט!...

ישיבה־בחורים, וואָס האָבן קיין טעג,
זיי ווייסן ווהיזן עס פירט זיי דער וועג —
ר' חיים, ווי פאָטער מיט ליבשאַפט איז גרייט,
ער טיילט אויס צו יינגלעך הערינג מיט ברויט!

ישיבה־בחורים פרום און שטיל
זיי איילן איבער די געסלעך פיל!
הונג'ריק זיינען זיי, הונג'ריק און מיד,
און איצטער זיי גייען צום האַרציקן ייד!...

אין מערב די זון שוין פאָרגייט אין פלאַמען,
ר' חיים מיט בחורים זיצן צוזאַמען!
נאָכן עסן מזומן זיי בענטשן און זינגען
און יונגע שטימעלעך זיי זינגען און קלינגען!

ר' חיים, ער שטראַלט דאָך פון גרויסער פרייד,
וואָס ס'איז כביכולס חסד פאַרשפרייט!
די גרויסע קוישן זיי שטייען שוין לער,
באַגלייט זיי ר' חיים מיט אַ וואַרעמער טרער!...

ב י י ן ה י י ם

איך זע דיר, אַ היים, דו מיין היים,
ווי דו ווערסט פון הפקר צעטראַגן —
אין פעדעם, אין פיצלעך, אין שטיקלעך
ווערסטו פון שטורעם פאַרטראַגן!...

עס איז שוין פאַרגאַנגען די זון,
אָוועק שוין פון אַלע מיינע פענצטער —
עס איז שוין פאַרשוונדן דער טאַג,
מיין טאַג, וואָס געווען איז דער שענסטער!...

צעטראַגן די מעבל,
צעטראַגן די טישן —
ס'איז קיינער געקומען
דעם טרויער אַפצווישן!...

עס וויינען די ווענט,
עס וויינען די דילן —
און ווער וועט איצט קומען
דאָס געוויין צו שטילן?

דער קאַפיטאַן איז טויט,
די טירן פאַרשלאָסן —
עס ברענען קיין לאַמפן
דאָס ליכט אויסגעלאָשן!...

צוים ווינט

א, טראַג מיך, טראַג מיך, ווינט דו גוטער,
ווי מיין וויגל איז געשטאַנען —
איך וועל זוכן מיין היים, די אַלטע
מיט די ווייס-געפאַרבטע צאַמען!

איך וועל זיך שטעלן דאַרט ביים שוועל,
די היים פון טאַטע-מאַמען —
ביז די זון וועט לייכטן העל
און כוועל זיך דאַרט פאַרזאַמען!...

און אין יעדן ווינקל זיין,
די אַלטע ווענט אַרומנעמען —
און זיך צו זיי טוליען נאַענט
און ווידער אַלץ דערקענען!...

און ווי די היים איז געווען
און מיין טאַטנס טיש און שטול —
און זיין ליבשאַפט האַט געפלאַסן
דורך די יאַרן צאַרט און פול.

נאַר אַט יענע אַלטע היים
פון פרעמדע איז פאַרנומען —
און איך וואַלט כאַטש וועלן דאָך
אין חלום אַהין קומען!...

חלום

פאַרשטומט עס שטייט מיין היים,
מיין זכרון דורך טאַג דעם דינסט מיר פאַרזאַגט,
ביז ס'קומט אַן די נאַכט
און אין שלאַף דער מוח מיך פאַרטראַגט!...

טראַגט דער חלום ווידער
מיך צו מיין היים אַוועק —
און מיין ליידיקע היים
שטייט אויף דעם חלום־וועג...

מיט פושקין אויף ליפן,
מיט אברהם רייזען אויף שוועל —
און די טרערן זיפן
און לויכטן־אויף העל...

איך וואַנדער צווישן פעלדער
מיט מיין עלנד ביים זייט —
דער וועג פול מיט דערנער
מיט פאַרפלוֹיגענער צייט...

די צייט מיט בלויע פליגל
מיך טראַגט פון באַרג אַראָפּ —
צוריק צו מאַמעס וויגל,
צו לייגן דאָרט דעם קאַפּ!...

א דערמאָנונג אין וואַרשעווער געטאָ

עס רופט מיך די וואַרשעווער געטאָ,
די פאַרשאַטענע פרויען און קינדער;
די טאַטעס, די זיידעס, צוזאַמען,
צווישן פייער, רויך און פלאַמען;
צווישן פאַלנדיקע ווענט,
ווען ס'האַט די געטאָ געברענט!

און איך בין אין אַמעריקע געזעסן
און מיין ברויט צו דער זעט געגעסן;
אין מיין בעט געשלאָפן לאַנג,
ביזן גאַלדענעם זון־אויפגאַנג;
און עס האָט די וואַרשעווער געטאָ געברענט
צווישן פאַלנדיקע אַלטע ווענט!

ווער האָט דעם קאַפּ געלייגט דער ערשטער? —
דער קעמפער, דער מוטיקער, דער גרעסטער!...
ווער האָט מיט די פלייצעס פאַרשטעלט פון שונא? —
געווען אַ סך יידישע העלדן אַזוינע!...
ווען עס האָט די וואַרשעווער געטאָ געברענט
צווישן פּאַלנדיקע מויערן און ווענט!...

דאָרט מיינע שוועסטער און ברידער,
טיילן פון אונדזערע גלידער,
אומשולדיקע ווייסע טויבן אַנגעפלוויגן,
מיט טויטשרעק אין זייערע אויגן, —
עס האָט די וואַרשעווער געטאָ געברענט,
מיין פּאַלק צווישן פּאַלנדיקע ווענט!

דער מאַנומענט

אַ מאַנומענט אויף וואַרשעווער געטאָ —
ווער וועט קלייבן די טרערן?
ווער וועט געשריי און יאָמער דערהערן?
נעבן דעם מאַנומענט, וווּ מ'האַט קינדער פאַרברענט!

מוטערס קינדער אונטער מאַנומענט
צווישן ציגל און אייזן פאַרקלעמט —
דאָרט די קדושים ליגן
און ווינט זינגט אַ טרויער־ניגון...

און נאָך איצט פון שמאַלע גאַסן,
אונטער הימל קלאָרן, בלאַסן,
טראַגט זיך זייער ווייגעשריי,
אין די הימלען שוועבן זיי!

דער מאַנומענט, אַ פידל מיט טרערן,
די סטרונעס וויינען מיר הערן —
און עס וויינען־מיט די שטערן,
די סטרונעס קלאַגן און מיר הערן!...

פארטיליקט פון די נאציס

(אין הייליקן אנדענק פון די ביאליסטאקער קדושים)

שפילט־זשע, פידלער, שפילט־אויס אַ ליד,
נאך פארלענדטן ברודער־ייד —
אַז די סטרונעס זאלן וויינען
און די וועלט מיט זיי אינאיינעם.

שפילט־זשע, פידלער, רייסט די סטרונעס
פון די פידלען און באַנדורעס —
אַז די סטרונעס זאלן קלאַגן
און די ווינטן קדיש זאָגן!

איבער ביאליסטאקער גאַסן
טראַגט זיך ריח פון מאַרדן, האַסן —
וועבער יידישע ליגן שטום
מיט גרויער רוי־ערד אַרום און אַרום!

היימען אונטער הימלען בלויע
איינגעהילט אין טיפן טרויער —
ווערקשטאַטן יידישע שטייען שטום,
ווינט רייסט דורך פענצטער מיט געברום...!

שפילט־זשע, פידלער, אויס אַ ניגון
פאַר וועבער, וואָס אין קברים ליגן —
זאלן אַלע הימלען הערן,
ווי עס פאלן דיקע טרערן...!

שניי דערמאָנט

וואָס יאָגט איר, שליטעלעך,
וואָס קלינגט איר, גלעקעלעך,
אַז חרוב זיינען געסעלעך
אין די היימישע שטעטעלעך?

הייזער צענומענע, בערגלעך פארשטומטע,
שוועלן פארברענטע; מיט אש באשאטענע;
קוימענס צעפאלענע — יידן פארטיליקטע,
טעכטער פארשעמטע... ווי זאנגען צעטראטענע.

ווי יאגט איר, שליטעלעך,
וואס קלינגט איר, גלעקעלעך?
אומעטיק פאלן שנייעלעך
איבער חרובע שטעטעלעך...

דאס יינגל פון פוילן

האבן קינדער פון דעם פוילן
פאר דער זון גאר ניט פארהוילן —
דעם קליינעם דוד בלינד געמאכט
און זיין פרילינג צעמישט מיט נאכט...!

האט די נאכט אין טיפן טרויער
אויף דעם יינגל געהוירט אין טרויער —
דודל ציט זיך צו דער זון
און טרעפט בלויז חושך ארום און ארום.

און ער ציט זיך צו די שטערן,
ווי עס פינקלען קינדערס טרערן —
און ער ציט זיך צו די בלומען,
הערט די ווינטן וויינען, ברומען!

קלאפטאן דוד מיטן שטעקן
און די וועלט דא אויפצוועקן —
טאפט ער מיט די דארע הענט
און שטויסט זיך אן אויף הארטע ווענט...!

פרייטיק־צו־נאַכט

פרייטיק־צו־נאַכט, טיר און טויער צו — ס'שפרייט־אויס די נאַכט דאָ אַ הייליקע רו!	און איד נאָך אַ קינד, איד זיך מיר און טראַכט: פאַרוואָס וויינט דער ווינט אום פרייטיק־צו־נאַכט?
אַ ליכטל נאָך ברענט אַ צווייטס צאַנקט־אויס — די רו צווישן ווענט, גמרא־ניגון אין הויז!	נאָר ס'ענטפערט ניט קיינער, מיין טאַטע לערנט מיט ניגון — ס'האַלט אַ שאַטן אַ שיינער איבער וואַנט זיך אין וויגן.

אונטער טאַטנס פליגל
שטילע שבת־רו אַרום —
די טירן פאַריגלט,
אַ הייליקייט שוועבט אום!

גראַקו קלינגען

עס קלינגען די גלאַקו מיט טרוי־ריק געוויין — צי איז דאָס דער קרעכץ פון אַ ייד ביים פאַרגיין?	עס קלינגען די גלאַקו אַזוי טרוי־דיק־מיד — צי טראַגן זיי טרויער פון פאַרפייניקטן ייד?
עס קלינגען די גלאַקו מיט צער אינעם קלאַנג — צי איז עס געוויין? צי איז עס געזאַנג?	צי קלאַגט דאָס געוויסן ביי דער קריסטלעכער וועלט, וואָס ס'ליגן פאַרשניטן מיליאָנען יידן אין פעלד?

יידן פאַרשניטענע
פון קריסטלעכער וועלט —
ליגן אַפן פאַרלאָזן
אין גאַס און אין פעלד!

סאַציאלע לידער

ברודער געבויגענער

א, ברודער געליטענער, ברודער געבויגענער —
שטיי אויף און גלייך דעם רוקן זיך אויס,
נעם אן מיט מוט זיך, נעם אן מיט שטאַלץ זיך
און קוק צו דער וועלט דער גרויסער אַרויס!...

שטיי אויף פון געפאַלנקייט,
שטיי אויף פון יאושקייט —
הייב שטאַלץ דעם קאַפּ דיינעם אויף
און קוק צו דער זון אַרויף!...

דאַס לאַנד פון די מעכטיקע, דאַס לאַנד
פון גערעכטיקע —
עס וואַרט, עס וואַרט אויף דיר,
און דו האָב קיין מורא, האָב נישט קיין ספיקות
און ברייט עפן אויף די טיר...

דו טרייבסט די באַנען דאָך, דו וועבסט
געוואַנטן דאָך —
בויסט דאָך דו די וועגן לאַנג,
דו אַרבעטסט שווער און דו האַרעוועסט
אַפּט דורך טרערן און געזאַנג!...

דו אַקערסט די פעלדער דאך,
דו גייסט געשפאַנט דאך אין יאָר!
הייב־זשע אויף שטאַלץ דיין קאַפּ,
ניט פאַל ביי זיך אַראָפּ!...

ניט מער געבויגן זיין!
ניט מער טרערן און פּיין! —
ניט מער אין צווייפל געקוועלט —
עס קומט אַ נייע וועלט!...

קין און הבל

קין גייט פון האַס אַ בלינדער
און מיט אַ גרויסן שטעקן —
און ער לערנט די קינדער,
ווי אַזוי אַ ברודער אָפּצומעקן!

די נאַכט מיט דער לבנה
באַזילבערט די גאַסן —
מיר גייען דורך סכנה
אונטער הימל בלאַסן!

עס שרייט אַ מענטש אין דער נאַכט
פאַרן הימל און פאַר שטערן —
עס האַט קיינער אויפגעוואַכט,
דעם מענטשס געשריי צו דערהערן!...

און הבל ליגט טויט
מיטן פנים צו די גראַזן;
קין מיט שטעקן גייט —
ער האַט דאָס פעלד פאַרלאָזן!

און הבלס בלוט שרייט,
קיינמאַל וועט עס שוויגן —
דעם טאָג די נאַכט פאַרבייט,
הבלען באַוויינען צווייגן!...

א פויגל אין א שטייגל

וויינט א פויגל אין א שטייגל
קען צו זון שוין מער ניט פליען —
שוואך די פליגל, אפגעלאזן,
און די אויגן גליען...

אלע פייגל אויף די ביימער
בויען נעסטן אין דער הויך —
און דער פויגל אין דעם שטייגל
נעסט זיך בויען דארטן וויל אויך!

זעט דער פויגל דורך דעם פענצטער
ווי א פויגל אויף א בוים
קארמעט זיינע פייגל-קינדער
אין זיין נעסט, אין זייער היים!

וויינט דער פויגל אין דעם שטייגל,
עלנט איז ער און אליין —
ער וויל טוליען פייגל-קינדער,
ווי דער פויגל אויפן בוים!

וויל אויך ער דא בויען, פליען,
קלייבן פעדערלעך און שטרוי —
נאר די ווענטלעך פון דעם שטייגל
שטרענגע היטער זיינען זיי!

ס'איז טויט דער ווילדער רייטער

די נאכט האט זיך פארקייקלט,
די זון איז ארויס ווידער —
אין וואלד האט זיך דערהערט
א כאר פון פייגלשע לידער!

איז אנגעקומען אַ רייטער
אויף אַ פֿייערדיק פֿערד,
מיט שטאַלץ אויסגעשריען,
אַז אים באַלאַנגט די ערד!

ער האָט דעם וואַלד צעצונדן,
אַ האַלבן וואַלד פֿאַרברענט!
געלאַכט אַ ווילד געלעכטער,
געפֿאַטשט מיט זיינע הענט!

געיאָגט האָט זיך ווילדער רייטער,
אונטער אים געברענט די ערד —
און איז אַראָפֿגעפֿאַלן
פֿון פֿייערדיקן פֿערד...

געפֿאַלן איז זיין קאַפּ
אין אַ טיפֿן תּהום —
געקייקלט זיך אַראָפּ
מיט ווילדן געברום!

איצט פֿרייען זיך פֿייגל,
ס'פֿרייען זיך טויבן —
דער ווילדער רייטער ליגט
אין זאַמד, אין אַש און שטויבן!

פ ר י נ ג

אָזוי פיל צווייגלעך זיך הוידען, וויגן
און ווינט עס זינגט אַ פּרילינג־ניגון —
כדי די ביימער צו פאַרוויגן,
ווי די קינדער אין די וויגן.

און דער הימל מיט בלויקייט לאַכט,
וואַלקן ווייסער שוועבט דאָרט פאַרטראַכט —
און די בלומען וואַקסן אַרויס,
אַ קליידל אַ נייס טראַגט יעדע רויז.

בלויע פייגל פילדערן, פליען
און די אַדלערס אַהיים זיי ציען;
ס'איז שוין פּרילינג היינט אין דרויסן
און די טייכלעך מורמלען, רוישן.

אַדלער־נעסטן אויף די בערג
און פול מיט פרייד איז די ערד —
פעלד איז מיט סאַמעטן גראַז באַדעקט,
נאַטור פון שלאַף איז אויפגעוועקט!

פ י פ ע ל ע ד

פייפלעך הער איך פייפן —
פּרילינג הייבט אָן רייפן;
איבער בערג און איבער טאַלן
ערב־פּרילינג נעמט שוין מאַלן.

צווייט די ביימער שפרייטן,
 גרין זיך צירן בייטן;
 וואלד נעמט זיך צעוויגן —
 זינגט צו זון א ניגון.

צווייגן זיך שוין שטרעקן,
 בלעטלעך שוין זיך וועקן;
 גראזן שפראצן ווידער,
 גלייכן אויס די גלידער.

פּרילינג איז אַצינד,
 איז ווי אַ צאַרטע קינד —
 ס'וועט דער מיי באַלד קומען,
 באַצירן קאַפּ מיט בלומען...

בלומען-בייטן

שטייען בייטן שוין דערפרייטע,
 בלומען ווייסע, געלע, רויטע —
 כלות אויסגעפּוצט אין שלייער,
 זאַל נאָר זומער האַבן דויער!

בלומען האַבן טיפע אויגן,
 פאַר דער זון זיך בוקן, נויגן —
 לויפט אַ ווינטל אַן העפּ־העפּ,
 בלומען בייגן אַן די קעפּ!

ברענגט די נאַכט לבנה־שיין,
 וויקלט אַלץ אין זילבער איין —
 לויפט אַ ווינטל אַן העפּ־העפּ,
 בלומען בייגן אַן די קעפּ!

בלומען טוליען זיך אינאיינעם,
 אויף די קעפּ מיט זילבער־קרוינען —
 שמייכלען ליבלעך צו די שטערן
 און פאַרגעסן פון ניט ווערן...!

א וואַלקנדר

די זון האָט רויט צעפלאַמט זיך
איבער וואַלד און איבער פעלד —
דאַרשטיק זיינען פייגל,
ס'גראַץ איז געל, פאַרוועלקט.

די זאנגען אין פעלד
זיינען טרוקן און מיר —
די קעפלעך געבויגן
און זינגען קיין ליד!

די ביימער זיי שטייען
מיט טרוקענע צווייגן —
זיי קוקן צום הימל
און אומעטיק שווייגן.

די גאָלדענע בלומען
פאַרמאָכן די אויגן —
אונטער גלויבענדער זון
זיי שטייען געבויגן.

באווייזט זיך אַ וואַלקנדר
ווערט אַ פרייד אין פעלד —
און ס'שמייכלט צו אים
אלץ נאָר, וואָס ס'וועלקט!

ב לומען

וואַקסן אין גאַרטן בלומען שיינע
מיט באַקן רויטע ווי רויטער וויין —
מיט אויגן ברוינע, פינטעלעך קליינע,
זיי שטייען מיט פרייד אונטער זונענשיין!

טראַכטן זיי? דענקען זיי? ווער קען עס וויסן!
ווער קען די שפראַך פון די בלומען פאַרשטיין?
צי בעטן זיי גאַט ניט ווערן געריסן
פון מענטשלעכע הענט, גרויס אַדער קליין?...

יא, זיי באַוועגן די בלעטלעך אין ווינט;
מיר דוכט, אַז זיי שמייכלען צום הימל בלוי —
ס'איז יעדערע בלום ווי אַ צאַרטעס קינד
מיט די רויטע פליגל ליכטיק אַזוי!

כ'וויל רייסן אַ בלום, זי נעמען מיט זיך,
 אַהיים זי ברענגען ווי אַ געשאַנק —
 נאָר כ'הער די בלעטעלעך פליסטערן גיך:
 ניט רייס, ניט רייס, עס וועט דיר טאָן באַנג...

כ'קוק אויף די בלומען מיט ליבשאפט געטריי,
 כ'וואָג ניט צו רייסן, קיין בלעטעלע, ניין —
 כ'גיי בלויז פאַמעלעך דעם גאַרטן פאַרביי,
 כ'שטיי און באַוונדער, ווי זיי וואַקסן שייין!

צום דאָרף

זילבער־טייבלעך רוישן,
 ענטלעך אין זיי שווימען;
 האַנטיק איז דער דרויסן,
 כדי רן דאָרט צו געפינען.

בערג אונטער הימל
 מיט הימלען פון שמערן;
 דורך טאָג שפּיל דרימלען,
 דורך נאַכט געזאַנגען הערן.

אַ, דזיקער דאָרף,
 איך בענק נאָך דיר,
 די שטילקייט אַ האַרף
 ביי שטוב און ביי טיר.

די לופט ווי זיסע מאַנדלען
 איז דורכזיכטיק און בלוי;
 ס'איז ווייט פון האַנדל־וואַנדל
 אויף וועגן ווי זילבער טוי.

צום דאָרף שיק איך מיין ליד,
 מיין גאַרט אויסגעוויילט קינד;
 ציטערדיק און מיד —
 איך שיק עם דורכן ווינט ...

אין דאָרף צווישן די בערג

אַט איז אַ ווייסער שמעטערלינג
 ערשט איצט פאַרבייגעפּלויגן;
 ער האָט געדרייט זיך ווי אַ רינג
 און דאָן אַוועקגעצויגן.

עס האָט אַ פּייפּעלע געפּייפּט
אַט־דאָ אַרום דער שוּיב;
עס האָט אָן עפּעלע גערייפּט
און ס'ליגט שוין אינעם שטויב.

ווער האָט אין פענצטערל געבליקט,
ווען זון איז אויפגעגאַנגען?
עס האָט די זון צו ברוסט געדריקט
די פעלדער מיט די זאַנגען.

עס האָט אַ רויז אַ גאַלדענע
צעבליט זיך און צענומען;
זי שטעלט אַרויס די בלעטטעלעך
און וואָרט די זון זאַל קומען.

פּיי געלעך

פּייגעלעך, ווי ווּנדערלעך אייער פליען
פון בוים צו בוים, פון קוסט צו קוסט —
רונד אַרום מיט לעבנס־לוסט,
פון בוים צום פעלד — אַ פּייגלשע וועלט!

איר פליט אַלץ און פליט
און ווערט גאַר ניט מיד —
אין פּרימאַרגן איר זינגט אַ ליד
צו גאַט און צו וועלט, אין וואַלד און אין פעלד!

די ביימער ווי שוועסטער,
דאָרט צו בויען נעסטן —
אין שטילקייט אין רו
איידער בלויע נאַכט פאַלט צו!

און דורות מיט יונגע פליגל
זיך טראָגן אין די ווייטן,
דעם טאָג אין פרייד באַגלייטן
און מיט יונגע פליגל שפרייטן!

עס איז פאַראַן די פייגל-וועלט
אין גרינעם וואַלד, אין שיינעם פעלד —
ביים טייך און ביים ברעג
אַפן שטייט דער פייגל-וועג!

פאַרגעס מיך ניט

בלויע בלימלעך קרייזלען זיך,
בלויע בלימלעך אַלע אינאיינעם —
און שרייען-אויס „פאַרגעס מיך ניט“ —
דערמאָנט דעם נאַמען מיינעם.

בלויע בלימלעך שמייכלען זיס
און זיי רופן און זיי ציען —
און רופן אַלץ „פאַרגעס מיך ניט“ —
ביז פאַרוואַנען, ביז פאַרבליען.

און די בלויע בלימלעך
שטראַלן אונטער זון —
און זיי רופן יעדן צו:
נענטער, נענטער קום!

און אין נאַכט פון שטערן
נאָך בלויער זיי ווערן —
און פליסטערן ביי די טריט:
פאַרגעס מיך ניט! פאַרגעס מיך ניט!

א בויים בנים ים

אַט שטייט אַ בויים ביים ברעג פון ים,
בעת ס'ברענט דער הימל מיט בליצן פלאם!
דער בויים אַליין מיט צווייגישע הענט
צו גאַט האַט זיך מיט תפילה געווענדט.

ער זאל ניט ווערן דערווייטערט פון ברעג,
אַז לויכטן זאלן ווידער די טעג,
דער הימל ברענט מיט פייער-פלאם
און מיט געברויז עס רוישט דער ים!

און אַט איז שטורעם שוין פאַרשטילט,
דער בויים אין טרויער איז אינגעהילט —
די צווייגן צעריסן, פאַרטראַגן ווייט,
צו צפון, צו דרום און מזרח-זייט!

קומט-אַן דער מענטש, רעדט שטיל און פעסט:
ס'וועלן קומען צווייגן און ס'וועט זיין אַ נעסט!
אַז דער שטורעם איז שוין אַריבער
וועלן צווייגעלעך וואַקסן און שפראַצן ווידער!...

א ביי מעלע

שטייט אַ יונגניק ביימעלע
אין זיין שענסטן בלעטער-ציר —
ס'שטייט זיך שטיל בנעומותדיק
און עס פליכטערט צאָרט צו מיר:

מאַל מוין שיינקייט
זי ווייז פאַר וועלט —
ווייל באַלד, אַט באַלד
איך ווער פאַרוועלקט!...

זע מיינע צווייגן
מיט רויטע קרעלן,
כדי די מענטשן
צו נעפעלן!

זע מיין שיינקייט
 און זי באשרייב —
 זע קיין זאך דאָ
 ניט פארמייד!
 ווען ס'הערן־אויף לויכטן
 די זונענשטראלן —
 ווערן געל די בלעטער
 און געמען באלד פאלן...

זע ווי עס צערמלט
 דער גוטער ווינט —
 און ס'שמייכלען צו מיר
 מוטער און קינד!...

ד י ב ר כ ה

זאלן זינגען זאנגען
 פריידיקע געקלאנגען,
 זאל דאָס גאלד'נע קארן
 שפעדיק ניט שפארן!
 ברכה פונעם רעגן
 קומען זאל אנטקעגן —
 ס'זאל זיין פאר שאַף און קי,
 פאר נייעם קינדס צעבלי.
 קלינגען זאל דער האמער
 בויען שטוב און קאמער —
 בויען ניט פאר ווינט,
 נאָר וואַקסן זאל מיין קינד!
 פילן ב'וויל די רוג,
 ווען מיר און מו'ר איז צו —
 הערן דאָס געזאָנג פון נאַכט
 אונטער שטערן שמיל
 פארטראַכט!
 ווען די בלום ווערט שמיל געבארן
 צווישן זאנגען, צווישן קארן —
 ווען זי ווערט גאנץ שמיל
 גענערט
 פון דער גוטער מאמע־ערד!
 פון דער גוטער מאמע־ערד!

פֿראַנצן בלומען

כ'האָב געזאָלט פאַרפלאַנצן בלומען,
 קלייבן שטערן אויף די וועגן —
 איז מיר צו דער האַנט געקומען
 שטאַרקער שטורעם־ווינט אַנטקעגן!

כ'האב געזאלט א טעפיד וועבן
פול מיט פייגל און מיט בלומען —
ס'איז געווען אומזיסט דאס שטרעבן,
ווייל דער חלום איז צעשווומען.

כ'האב געזאלט פארזייען פעלדער
פול מיט שווערע גאלד'נע זאנגען;
זאגן גוטן מארגן וועלדער,
אבער ס'איז די שעה פארגאנגען!

שטיי איך איצטער אינעם פעלד
אונטער גלעט פון מילדן ווינט —
זון נאך ווארעמט, שיינט און העלט,
אבער באלד דער טאג פארשווינדט!

מיט בלומען־קראנצן

כ'וועל באהאלטן הייסע טרער,
זי פארדעקן מיט א קראנץ —
ס'זאל מיין פריינט ניט זיין צו שווער
רונד ארום זיך גיין א טאנץ!

איילן וועל איך ווי די פייגל
זינגען שירה אין פרימארגן
און מיט מיינע קליינע פליגל
זיך פארטראגן ווייט פון זארגן!

מאלן וועל איך בלומען־קווייטן
אונטער בלויען, קלארן הימל
און א ביסל פרייד פארגרייטן
צווישן ערדיש רויש און ווימל!

גיין וועל איך צו גרינע גראזן,
וועלכע זייגן פרישן טוי,
ווען עס קומען פלינקע האזן —
ס'לעבן שפרודלט פריש אַזוי!

ישראל — די יונגע ליליע

שטורעם האָט צעפליקט די ליליע,
געלאָזן זי נאַקעט צווישן גראָזן —
האָט דאָס נאַקעטע שטענגעלע
דאָס קעפל אַראָפּגעלאָזן...

און די ווינטן האָבן געבויגן
די ליליע גלייך מיט גראָזן...
דאָך דער רעגן האָט געוואָשן
און די זון האָט ניט פאַרלאָזן!

איז פון די וואַרצלען אַ ליליע ווייסע
ביי דער זייט אַרויסגעקומען;
שענער און העכער פון אַלע,
צאַרטער פון די אַלע בלומען!

איז די יונגע ליליע ווייסע
שענער פון די פלאַנצן אַרום —
און די שטערן אין די הימלען
באַגריסן מיט פרייד די יונגע בלום!

א ב ל ם

אַ רויטע בלום אויף היגער ערד
האָט ס'פנים צו דער זון געקערט —
אַט די בלום אין רויטן קלייד,
זי טראָגט מיט זיך אַזוי פיל פרייד!

יעדן פאַרטאָג זי שמייכלט צו זון,
צו זיין שטאַלץ, זי ווייסט דאָך דערפון!
און זי בליט מיט בלומיקער פרייד
און זי אַטעמט שטילערהייט!

אירע בלעטער, רויטע פליגל,
 דאָס פעלד איז היים און ס'איז אויך וויגל —
 וויגט דער ווינט און קושט די אויגן,
 ס'פרייט די בלום זיך, טוט זיך נויגן!
 טראַכט איך וועגן בלום אינדערשטיל,
 זי האָט שוין נישט קיין לעבן פיל...
 דאָך זי באַשיינט דאָס שטיקעלע ערד,
 וווּ לעבן און בליען איז איר באַשערט!

ז ע , ה י ט א פ

פאַרדעק די בלומען און די בלעטער,
 פאַרדעק מיט היי זיי און מיט שטרוי —
 זיי זאָלן ניט צעטראַגן ווערן
 אין זייער שטילן שטומען וויי!

באַשיץ, פאַרדעק די צאַרטע ליליעס,
 היט־אַפּ, באַשירם די גלייכע בייט —
 נישט פאַרגעס, אַ האַנט אַ ווילדע
 זיי רייסן איז שוין תמיד גרייט...

באַטראַכט די פרישע גרינע גראַזן,
 נאָר היט, ניט טרעט אויף זיי —
 זיי בוקן זיך ווען ווינטן בלאַזן
 מיט בענקשאַפט און מיט וויי!

זע, ניט וועק ביינאַכט די פייגל —
 זאָל די נאַכט זיי ברענגען רו;
 שטיי און קוק און האַרד אין שווייגן,
 ווייל ווי פייגל — אויך ביסטו!

א בלימעלע אין הארבנסט

שטייט א קליינע, שיינע בלום,
אומעטיק און שטיל און שטום;
האלט דאס קעפל נאנט צום פעלד —
זעגנט זיך מיט זון און וועלט!

ליגן פעלדער אויסגעשפרייט,
נאקעט שטייען בייט נאך בייט —
שטראלן לייכטן שוין ניט העל,
ווינטער איז שוין אויפן שוועל!

גרויע טעג זיי קומען, קומען,
און די ווינטן ברומען, ברומען —
שטייט דאס בלימל שטיל געבויגן
און א טרער אין טיפע אויגן!

שטייט אין אומעט בליקט אראפ,
איינגעבויגן שיינעם קאפ —
האפט נאך אלץ אויף זונענשטראלן
אויף איר קעפל זאלן פאלן!

און א שניי ער פאלט און פאלט
און באדעקט דאס פעלד און וואלד —
גיט דאס בלימעלע א ציטער:
א, די שנייעלעך ווי ביטער!...

דער ווינט רייסט די בלעטער

א, זע גאט, ווי בייזער וועטער
ער רייסט ארויס מיר מיינע בלעטער
און שמייסט מיר תמיד אין געזיכט
און לעשט מיר שטענדיק אויס דאס ליכט!

א, זע דאך, גאט, ווי איך ווער
פון שאטנס שווארץ פארשטעלט,
ווי איך לעב אין פרעמדער וועלט,
ווי די זון דערווייל נאך העלט...

איך האב פארגעסן מיין נאמען
און ווי צו דערמאנען...
אויף פעלדער מיט דערנער
געזאלט שפרייטן קערנער...

און איך שטיי צווישן ווינט
און רוף אהער מיין קינד —
און צווישן בארג און טאל
פארשווינדט אינגאנצן דא מיין קול...

ד ע ר ש ט ו ר ע ם

בלעטער פאלן, פאלן,
שטורעם רייסט די צווייגן —
בוים ער שטייט אין שווייגן
און פינטלט מיט די אויגן!

בייגט דער בוים זיך פארן שטורעם,
פאר די קנאָדן, פאר די בליצן —
צווינגען זיי מיט לאנגע בייטשן
בליץ און דונער אויף הימל קריצן.

ליגן צווייגן אויסגעצויגן,
פונעם שטורעם אויסגעריסן —
פון די ווינטן ווייט צעשמיסן,
שטום די קעפ ביי זיי צעברייגן.
ווערט דער הימל טרויריק־אַלט,
וואָס יעדער בוים אין פעלד אין וואַלד
איז בלינדן גורל אויסגעשטעלט,
וועזן שטורעם ברויזט און טרייסלט וועלט!

פ א ר ט ר י ב ן

פאַרשטויסן די פייגל
אין נאַכט פון שטורעם און ווינט —
צעבראַכן די פליגל
און געוואָרפן פאַר ווינט...!

געשטויסן צום ווייט,
צום אומבאַקאַנטן לאַנד —
אַרום פראַסט און שניי
אין דעם ווייטן לאַנד.

צום חושך געשליידערט,
צווישן הימל און שטערן —
אויף פליגל פון עראַפלאַן
דורך פייז און דורך טרערן!

צו ליידיקע ווענט
געפירט האַט דער וועג —
מיט יאוש און צער
געקומען די טעג...!

צעבראַכן די פליגל,
די פייגל פאַרטריבן —
איצט וואַנדערן די פייגל —
אַזוי איז פאַרשריבן!

וואָס וויינען די ווינטן

עס צינדן זיך שטערן
דורך דער בלויער נאַכט;
דער בייזער גורל
ערגעץ וווּ הילפיק לאַכט! ...

מיר מענטשן-קינדער
מיט זאַרן אַזוי פיל —
עלנד נעמט אונדז אַרום,
ווי אַ רייף אין דער שטיל! ...

און שנעל, אַזוי שנעל,
די עלטער קומט אָן דאָ —
און גרוי און גרויער
עס ווערט יעדע שעה! ...

וואָס וויינען די ווינטן
אין פעלד און אין וואַלד,
ווי ס'לעכט און עס זינגט
די קלייניקע שוואַלב?

וואָס וויינען די ווינטן
טרויערדיק אַזוי?
צי איז עס געוויין,
צי איז עס געשריין?

ז ע , מ א מ ע

זע נאָר מאַמע, ווי דער ווינט
שמייסט מיר אין געזיכט;
און ווילן ווילן ער דווקא פאַרלעשן
מיין ווייסינק און בלענדנדיק ליכט...

דאָס ווייסינקע ליכט
פון פרידן און רו —
ווען די גרויע נאַכט
פאַלט שוין באַלד צו...

זע נאָר מאַמע, ווי דער ווינט
וואַרפט מיר שטיינער אין קאַפּ —
און ווילן ווילן ער אים צעברעכן
און בייגן צו דער ערד אַראָפּ...

א, זע, ווי דער ווינט
פארטרייבט מיינע טויבן,
וואס ברענגען צו מיין פענצטער
האָפנונג און גלויבן!

א, זע, ווי דער ווינט
לאַכט מיט חוצפה אַזוי —
ווייל מאַכן מיך שווייגן
מיט מיין ווינד און וויי!...

דאָס גאַלד פון דער זון

צי קען מען באַגריסן דאָס גאַלד פון דער זון,
אַז שווערער שטורעם ברויזט אַרום?
רייסט און בייגט דעם בוים אין פעלד
און לאַכט אין פנים פון דער וועלט!...

ער קלאַפט אין פענצטער און אין דאָך
און האַלט דאָך יעדן פויגל וואַך!
און אויך מיר דאָ שלאָפן ניט,
אַז דער שטורעם ברומט אַ ליד!...

וון דער לערער און דער היטער,
אַז די וועלט עס שטייט אין ציטער —
קוקט מיט גרויסע פייער-אויגן
שטיל אַזוי דעם קאַפּ געבויגן?

און וואַרט אויף נס, וואָס דאַרף ערשט קומען,
אונטער הימלען, איבער תהומען...
שטורעם זאַל די וועלט פאַרמיידן
און די ביימער ניט פאַרשניידן?...

איינזאמקייט און עלנט

עלנטע מענטשן

די קירכן-גלאַקן זשומען, קלינגען,
און די כאַרן תפילה זינגען.
עלנטע צום אַלטאַר פאַלן
ווי פאַרגייענדיקע שטראַלן...

אַרעמע, איינזאַמע מענטשן,
וואָס גורל האָט ניט געטאַן בענטשן —
זיי פאַלן אויף די קניען
ביים לעצטן זון-פאַרבליען...

און דער אומעט גאַנץ פאַרשווינדט,
פאַר גאַט קניט דאָס אַלטע קינד...
פאַרביי טויבן שוועבן, פליען
איז די הימלען הויך זיי ציען!

און פרייד און שטילקייט הערשט אַרום,
די וועגן גלייך צי עפעס קרום...
וואַלקנדלעך ווי ווייסע שוואַנען
טראַגן גרוס צו גאַט פון דאַנען!

א ל י י ן

I

ניט פריילעך, ניט לוסטיק בין איך פארנאכט,
ווען די זון האלט ביים פארגיין —
און ווו איך קום, ווו איך שטיי
הער איך קול, וואס שרייט מיר: גיי!

איז אזוי מיר באשערט,
צו זיין שוין אין דער פרעמד —
אפילו אין זיידענעם קלייד
פיל איך שוין מער ניט קיין פרייד...

בייזע ווינטן יאגן
איבער מיין מידן קאפ —
וואס בייגן מיר אראפ,
אז וויסער טאג גייט אפ!...

און די זון זי גייט ניט אונטער...
אין געראנגל פארן לעבן
איז כדאי צו שטיין נאך מונטער —
און אַ חלום וועבן...

אליין אויפן שלאכטפעלד
און קיין פריינט ביי דער זייט —
נאָר די זונען-שטראַלן
זיי קומען אַן אין צייט!...

II

איך דריי זיך אַרום אליין
צווישן פוסטע ווענט פון שטיין —
און דער אומעט נאָגט און נאָגט,
און דער עלנט פון שטוב מיר יאָגט!

ווהיין, ווהיין? איך פרעג
 ווו אנטלויפן פון די טעג?
 אפשר גאר צום גרינעם בוים
 אינעם בלויען קלאָרן רוים?
 טוליען דאָרט מיין שווערן קאַפּ,
 ביז געלע בלעטער פאלן אָפּ —
 און פאלן צוזאַמען באַגלייך מיט זיי,
 אַן אַ טומל און אַן געשריי...!
 טראָגן זיך מיטן ווינט
 צו דעם בייזן גורל בלינד —
 מיט הויפנס בלעטער בלייבן ליגן,
 ווו דער טויט זינגט-אויס אַ ניגון...

צ ו ו ע מ ע ן

I

וועמען מיין וויי אַנגעטרויען,
 אויף וועמען אַנשפּאַרן דעם שווערן קאַפּ
 אין דעם טאַג דעם גרויען,
 ווען געלע בלעטער פאלן אָפּ?...
 צו וועמען ריידן געמיטלעך?
 צו וועמען פאַרטרויען אַ סוד?
 אַלץ איז צעשניטן אין שטיקלעך,
 ווייט פון חסד און גענאַד.
 איך נידער אַראָפּ אין פעלד,
 עס וועט מיך דער ווינט פאַרוויגן —
 צווישן ביימער און צווייגן
 וועט ער מיר זינגען אַ ניגון!
 און די נאַכט מיט די שטערן
 וועלן מיך צודעקן דאָ —
 ביזן סאַמע ניט ווערן,
 ביז מיין לעצטער שעה...

II

צו וועמען זאל איך מיין וויי אנגעטרוען,
אין דעם טאג אין כמורנע-גרוען?

צו וועמען צוטוליען דעם קאפ,
ווען ער בייגט זיך שטיל אראפ?...

איך שטיי פארנאכט, שטיי שטיל און שטום,
איך הער און הער דעם ווינטס געברום!

נאר די פרייד מען דארף געפינען,
ווי די שטילע קוואלן רינען...

און זיך צו לערנען ביי דעם בוים
אונטער קלארן, בלויען רוים!

ווי צו לעבן דורך פראסט און שנייען
און זיך צום פריילינגס אַנקום פרייען!

און ווי זיך פרייען מיט בלאט און בלום
און מיט דער העלער גאלד'נער זון!

ד י ש ט י י נ ע ר

ניט קיין גואל, ניט קיין פריינט,
גיי איך צו די שטיינער היינט!...

וועל איך ריידן צו די שטיינער,
אַז אַנטקעגן קומט ניט קיינער!...

אַז עס איז מיר טרויריק שווער, —
טיף באַהאַלטן ליגט די טרער!...

ניט פון ווייטע הימלען בלויע
קומט אַראַפ אַהער דער טרויער!...

אַלץ פאַרפלוּיגן ווי אויף פליגל,
צוריק צום ערשטן קינדער-וויגל!...

אז אנטקעגן קומט ניט קיינער,
ווערן פריינט אין גאס די שטיינער!...

מיטן עלנד זאלבענאנד
גיי איך דא מיר האנט אין האנט!...

אן איינזאמער בוים

(פון ענגליש)

איך בין אן איינזאמער בוים
אויפן ברעג פון דעם ים —
א כוואליע האט מיר ארויסגעשטויסן
פון בלויען טיפן ים!...

און איך באגריס זיי דא אט אזוי ווי איך קען — זיי זיינען פאר מיר ווי הימלישער ברען...	איך רייז צו דער לבנה, איך רייז צו דער זון — איך בין אן איינזאמער בוים, — צי ווייסט ווער דערפון?
איך בין אן איינזאמער בוים אויפן ברעג ביים ים אין דעם ווייטן וועג איין איינזאמער בוים!...	איך קען הערן דעם ווינט, איך קען הערן די שטערן — ווי זיי זינגען שירה אין דעם רוים דעם לערן.

איך זוך א טרייסט

אין פינצטערער נאכט
איך זוך א שטערן —
ער זאל זיך באווייזן
אז פייז, אן טרערן.

אין טעג פון כמארעס און פון רעגן
איך זוך א שטראל פון ליכט —
ס'זאל זיך באווייזן פאר מיר
א פריידיק און ליבלעך געזיכט.

אין טעג פון צער און פון פיין
איך זוך די ווייסע טויב,
וואָס זאָל קומען צופליען
צו מיין בלויער שויב.

און ברענגען אויף פליגל
אַ טרייסט־וואָרט, אַ בריוו —
פון ערגעץ, פון ווייט,
ווען די נעפּלען זיינען טיף!

א י נ פ ע ל ד

קום איך ווען אין פעלד צו גיין,
דאַרטן צווישן בוים און בלום —
עס איז מיין האַרץ, אַליין, אַליין,
דאָך אַזוי פיל פרייד אַרום!

סטייעס פייגל אַזוי פיל
פליען איבער ברייטן פעלד —
און פון לעבן, זון און הימל
זינגען זיי אַ ליד צו וועלט.

אַ ליבלעך ווינטל קילט און גלעט,
אַ ווייסער שמעטערלינג פליט־אַן און פאַרשווינדט —
דאָס פעלד איז ווי אַ וואַרעם בעט
און איך פלאַטער צווישן פעלד און ווינט!

אַ, ניין, איך בין ניט אַליין, —
די בלום איז אויפן פעלד;
און דער ריוו, דער פעלד־זון־שטיין,
דורך בלייכע שמייכלען קוועלט!

טוליע איך מיין קאַפּ צום שטיין
און הער ווי ס'זינגט די בלום —
„עס איז מיין האַרץ אַליין, אַליין,
מיט גרויע דערנער אַרום...“

אין דער פרעמד

דו ביסט געגאנגען אין דער פרעמד,
געטראפן קאלטע, הארטע ווענט —
עס האט דיך קיינער ניט דערקענט,
געקומען ביסטו אין דער פרעמד...

און ס'האט האגל איבער דיר
געריטן מיט שטארקע פליגל —
דו ביסט געגאנגען שטיל געבויגן,
געזונגען האסטו א טרויריקן ניגון...

און ניט געקומען איז צו דיר
די גוטע, געטרייע שעה —
נאר דיין טרער איז געבליבן,
אט ווי א צייכן אטרא דא...

און די שטילע טרויער-לידער
האבן געוויינט אויפן פאפיר —
יעדער טאג געקומען איז ווידער
און עפעס וואס פארלאנגט פון דיר...

ביים שוועל זיך געלייגט אנידער
און געווארט געדולדיק לאנג —
ביז דער יאוש איז אריבער
אין טרער און אין געזאנג...

ביים ים־ברעג

איך זיך ביים ים־ברעג שטיל און לאנג
און זינג מיר דארט א שטיל געזאנג —
אט אזוי, אליין, אליין,
און די זון האלט ביים פארגיין...

ווי אַ בלעטל אין דעם ווינט,
ווייט פון היים, פון הויזגעזינד —
אַ פרעמדע בין איך אין דער פרעמד
און מיין היים איז דאָך פאַרלענדט...

צי וועלן פעלקער דאָס פאַרשטיין?
אַ מענטש אליין איז גאַנץ אליין...
ווי דער בוים ביים ברעג פון ים
בליקט צום ווייטן וועג ווי תם...

שווימען כוואַליעס דאָ פאַרביי,
ווייס ווי זילבער, יונג און ניי, —
און ווי פערל זיי דאָ גלאַנצן,
שנירלעך פערל פולע קראַנצן!

און איך זינג אַ שטיל געזאַנג
צו די כוואַליעס שעהן לאַנג —
און די כוואַליעס מיט געברויז,
יעדע כוואַליע — זילבער־רויז!

אַ פאַרבלאַנדזשעטער פויגל

אַ פאַרבלאַנדזשעטער פויגל איז געפלוין
אויפן שטורעמדיקן ים —
איבער די כוואַליעס הויך,
איבער שיפן מיט געדיכטן רויך!

ער איז געפלוין און געפלוין
און צו קיין ברעג ניט געקומען —
און דעם גאַנצן גרויל פון ים
כסדר מיט פחד פאַרנומען...

און דער שטורעם מיט זיילן פייער
געשעדיקט ביים פויגל, וואָס ליב און טייער —
און ביי אים אַ פליגל צעבראַכן,
און דאָס ריינע לייב צעשטאַכן...

ווי וועט דער בלאַנדזשנדער פויגל קומען?
אויף וועלכן וועג? אויף וועלכן ברעג?
עס האָט דער שטורעם שווער געשלאָגן
און דעם פויגל ווייט פאַרטראָגן!...

אַז די זון וועט אויפגיין ווידער,
מיט גאַלדענע שטראַלן און מיט לידער —
וועט דער בלאַנדזשנדער פויגל
שוין קענען פאַרמאַכן די פליגל!...

צו וואַקסן דאָ פאַרבליבן

בין איך מיר ווי דער בוים אין פעלד,
פון שטורעם־ווּינטן ניט פאַרשטעלט —
פון דונער־בליצן ניט פאַרהיט,
און אַט אַזוי איך שרייב מיין ליד!...

ווער דאַרף צו מיר דען קומען היינט?
ניט קיין גואל, ניט קיין פריינט —
בלויז דער בוים ביים פענצטער דאָ
באַגריסט מיך איידל צו יעדער שעה!

און כ'זע ווי ס'פליען דאָ פאַרביי
פאַרלעך פייגל ליב און טריי —
אין מחנות פליען זיי צוזאַמען,
איילן זיך, ניט צו פאַרזאַמען!...

און ס'וויגט אַ בימל זיך אין ווינט
שטיל און צאַרט ווי אַן אייגן קינד —
און איך פרעג דאָס ביימעלע שטיל:
שטייסט שוין לאַנג דאָ? יאַרן פיל?

און עס שמייכלט מיר אַנטקעגן:
כ'בין פאַרטראָגן אַהער פון וועגן —
און וועז? און וואָס? — ניט פאַרשריבן,
און צו וואַקסן שוין דאָ פאַרבליבן!...

מינע א תפילה

א, א לעבן גיב מיר, גאט,
צו קענען לעבן אליין —
ווען וויסער טאג שטייט שוין
ביים סאמע זון-פארגיין...

א, א לעבן גיב מיר, גאט,
צו גיין אדורך די טעג —
ווען שטורעם און רעגן קומען
מיר אנטקעגן אויפן וועג...

א, א לעבן גיב מיר, גאט,
איך זאל ניט פאלן מיד —
אז איך זאל קענען ברענגען צו דיר
מיינס א תפילה, מיינס א ליד!

א. גיב מיר, גאט, כוח און מוט,
ווירדע, שטאלץ און פיל אויסדויער —
איך זאל קענען שטיין אליין
ביי דעם דיכטערס טויער...

ווי דער אדלער

צי איז כדאי א חלום שפינען?
צי האט דען ארים זיין א זינען,
אויב ניט צו פליען אין די הויכן
און ווי דער אדלער הימל גרייכן!

צי איז כדאי דאס שטילע לעבן,
וון אלץ פארריגלט איז דערנעבן?
וון דאס עלנד זינגט א ליד
אין גרויער שעה שטיל און מיד...

און דער דאך אונטער שטורעם־ווינט,
און די צייט קומט אָן ווי בלינד...
גליקלעך זיינען אַדלער־פליגל,
וואָס טראָגן זיך פון ערשטן וויגל!

שטאַרק און זיכער און ניט געבויגן,
און מיט שטאַלץ אין די אויגן!
פאַרויס, פאַרויס, זיי ציען, ציען,
אין די ווייטן הויך זיי פליען!

ניט געוואַקלט און ניט געטראַכט,
און דער פלי אַזוי שטיל און צאַרט, —
מיט די וואַלקנס שוועסטער ווערן
ווייט פון ערד און ווייט פון טרערן!...

די פרייד אויף אַ שעה

ווער ס'איז עלנד אַט ווי איך,
דער זאַל קומען אין שטוב מיין אַריין!
וועל איך שטעלן כיבוד צום טיש:
ברויט מיט וואַסער און אויך וויין!

זאַל דער אומעט פאַרשווינדן, פאַרוואַנען,
קומען זאַל די פרייד אויף אַ שעה —
כל־זמן ביז וואַנען ס'איז נאָך פאַראַנען
לעבן ביי אונדז, ווען מיר זיינען נאָך דאָ...

זאַל אויך זיין אַ יום־טוב
אין מיין שטיבל קליין —
איידער די גאַלדענע זון
וועט אין מערב פאַרגיין...

איידער ס'וועט דער ווייסער טאַג
פאַרמאַכן ביז מאַרגן די אויגן —
וויל איך זיין מוטיק, וויל איך זיין שטאַלץ
און זיך ניט באַווייזן פאַר קיינעם געבויגן...

צו גאט

צינד אן, מיין גאט, דאס גרויסע ליכט,
ווען נעפלען זיינען שווארץ און געדיכט —
און עס וואקלען זיך מיינע טריט
צווישן זאמדן אין דער מיט...

פארלאז מיד ניט אין שווערע טעג,
ווען גרוי און שווארץ עס ווערט דער וועג —
און קאלטע, ווילדע ווינטן קומען
מיט שטורעם-וועטער און מיט ברומען!

הייב מיד אויף, גאט, פון די שטויבן,
גיב מיר האפענונג, גיב מיר גלויבן —
אז לויכטן וועט די זון באלד ווידער,
באווייזן זיך מיט פרייד און לידער!

און אויב פאלן כוועל אין וועג,
בעת אזעלכע שווערע טעג,
וועט פארבלייבן דא מיין טרער, —
א פינטעלע און גארניט מער...

נעם אויף די טרער

א גאט, נעם-צו וואס העכער
אין דיין אייגענעם טרערן-בעכער
די טרער פון מאמע אליין
בשעת איר לעצטן פארגיין!...

צווישן שטורעם און רעגן
אליין געבליבן אויף די וועגן,
ווי קיינער קומט איר ניט אנטקעגן
אויף די איינזאמע וועגן...

גאָט, נעם אויף די טרער
פון אַ מאַמען אליין,
וואָס שטייט ביים זונפאַרגיין
אין דער פרעמד אליין!...

ווי אַ זינקנדע שיף
אויף צעשטורעמטן ים —
די כוואַליעס וואַרפן
מיט גאַל און מיט סם...

עס רוישט דער ים,
עס ברומט דער ווינט,
די מאַמע אליין
פאַרלאָזן פון קינד!

אונטער בלויע שטערן

וואָס ציט מיך אין די ווייטן,
ווי שטראַמען רינען?
צי וועל איך דאַרטן עפעס וואָס
אויף דעם וועג געפינען?

צי בלויז די וואַלקנס בלויע,
ווי די שטראַמען רינען —
און פויגלס פלאַטער אויף דעם פעלד
וועל איך דאַרט געפינען?...

און זיך אומקערן מיט ווינט,
באַגלייט פון אַ שטערן —
צוריק צו מיין קליינער היים,
אונטער בלויע שטערן!...

וון אַ ווינטל איז אַ גאַסט
און אַ שכן איז אַ בוים —
און דער גרינער באַרג ביים זייט
אונטער קלאַרן בלויען רוים...
און אין דער נאַכט דער בלויער
מיטן עלנט זיך פאַרשליסן —
און האַפן אויף דעם ווייסן טאַג,
כדי די זון באַגריסן...

די ווינטן ברומען אין פאַרק

ווען די ביימער קענען ריידן
אפשר וואַלטן זיי דערציילן,
וואָס ס'איז טיף ביי אונדז פאַרהוילן,
וואָס זיך ס'טוט ביי עלנטע מענטשן.

און וואָס וואַלטן דאָן דערציילן
די גרינע צווייגן אין בוים אַרום
וועגן מענטשן, וואָס זיצן און שווייגן
און בליקן שטיל און שטום?...

די עלנטע, וואָס קומען דאָ אַהער,
זיינען ווי די האַרבסטיקע ברומען, נישט מער;
וועלקן ווי די בלעטער,
אין דער שעה דער שפעטער...

שוואַך און פיבערדיק אַליין,
ביים גאַלדענעם זון פאַרגיין —
האַפן זיי, אַז אַ נס זאַל קומען,
ווען די ווינטן בלאַזן, ברומען...

שרייבן לידער

אומעט, אומעט, טיף און שווער,
קומסט אראפ צו מיר אהער
און באפעלסט מיר לידער שרייבן —
שווער אליין איז צו פארבלייבן!...

גייסט אוועק און קומסט באַלד ווידער
מיט לייכטן העמדל אויף די גלידער —
מיט ווייסן העמד פון ווייכן זייד
און ביי דער זייט אַ לאַנגע שייד!...

אין דעם שיידל ליגט באַהאַלטן
פערל, גאַלד פון אַלטע צייטן —
מ'דאַרף זיי איצטער שלייפן, פּיילן
און ס'ריינע גאַלד פון זיי אויסשיילן...

און דער הימל שניידט מיט בליצן,
און דער ווינט, ער ברעכט די צווייגן —
ווער וועט קומען און באַשיצן
אונדזער פאַלק, וואָס שטייט אין שווייגן?

און די צווייגן פאַלן, פאַלן,
איינס נאָך איינס זיי פאַלן אָפּ —
און עס לעשן זיך די שטראַלן
און בייגן מיר אַראָפּ, אַראָפּ!...

אַסקניפן די פעדים

ווען די טעג קומען גרויע
אין זונשיין און אַן ליכט —
נעמט מיר צורום אזא אַט טרויער,
אַז ס'ווערט פאַרוואַנדלט מיין
געזיכט ...

אַז האַפּענונג פאַרשווינדט
אין דעם ווייט־ווייטן וועג
און זי פאַרפּלירט ווי ס'פאַרפּלירט
דער ווינט
דורך די נעכט און דורך די טעג —
און דו פון לעבן ניסט אַ מירדער.

נדי אַויף אַט־דעם ווייטן פּאַפּיר
שרייבן קליינע לידער —
ווען אַויף רינגל אַז פאַרמאַכט
די טיר
און דו פון לעבן ניסט אַ מירדער.

זאָלן אַוּתיוֹת דערצוילן,
ריידן דורך בלייבע ליפּן,
וואָס אין זיי אַז טיף פאַרהוילן,
די פעדים פונטני פאַרקניפן ...

אַ, דו נאַכט

אַ, דו נאַכט, וואָס טיף און שווער,
פון די ווייטן קומסט אַהער —
מיט בלויע פליגל קומסטו ווידער
און טאַפּעלסט אַז שרײַבן לידער!
אין אַ ווינקל פון מיין צימער
פאַרצייכענען פון פרייד און
קומער —
און די בלעטער טייער האַלטן
זיי אַ ספר זיי באַהאַלטן ...

קומסט, אַ ליד, מיט בלויע פליגל
און ברעכסט אַדורך טיר און
רינגל —
אייניקע שטערן ברענגסטו מיט
אין עם הייבט זיך אַן אַ ליד!
אַ ליד פון שטערן און פון בלומען
ווען די ווינטן רוישן, ברומען —
און אַ קראַנץ פון זאַנגען, קאַרן,
אַ, אַ ליד עם ווערט געבאַרן!

א י ך צ ע ר י ם

צערנים איך א ליד
אין אומעט געבוירן —
דאכט זיך מיר אויס,
אז ס'זוערט שטיל צעפלוויגן!

און ווען ס'טרעגט דער ווינט
דאס ווייסע פאפיר, —
דאכט זיך מיר אויס,
אז מ'שנידט פעדים פון מיר ...

ווי אנדערש זאל איך בויען,
ווי בעסער זאל איך היטן,
אז א ליד זאל ניט דארפן
פון מיר ווערן פארשניטן?...

כ/גים דעם וויין פון מיין ליד
דא טראפ נאך טראפ —
דאס ליד זאל זיין הויך
און ניט פאלן אראפ.

ג י ט ע ל ע

א צארטינקע פייגעלע אין מארגנבלוי,
איז קינדעלע גיטעלע פרעכטיק אזוי —
ווי א צווייגעלע טרויבן צווישן זון און ווינט
איז גיטעלע, צארטינקע דאס זוניקע קינד!
א דימענט, א בלימעלע, אין מארגנליכט
איז גיטעלעס מילדע און צארטע געזיכט!
א קארשן-ביימעלע אין זילבערנעם טוי
איז גיטעלע, שיין אזוי, —
א גאלדענע רויז, געוויגט אין ווינט
איז מיידעלע גיטעלע דאס געטלעכע קינד!

אלגעמיינע לידער

מ י ז ש ע פ ע ל ע

מיין שעפעלע איז אונזעך אין
 טופן וואלד
 און מער צוריק ניט געקומען —
 צווישן ביווע וועלף אליין,
 ווו די ווינטן וויינען און ברומען!
 מיין שעפעלע האט דעם וועג
 פארלאזן
 אין טיפן וואלד גאנץ אליין —
 עס האט נאך הילף גערופן
 דאָרט ביים סאַמע זון־פאַרגיין!
 צווישן די וועגן און שטעקן
 איך זוך די שפורן פון פאַרגיין —
 מיין שעפעלע איז וואלד אליין,
 אַט ביים סאַמע זון־פאַרגיין...
 צוריק צום לעבן עס האט גערופן
 דער סאַלאַוווי, וואָס זינגט
 אַזוי שיין —
 עס האט מיין שעפעלע נאך
 הילף גערופן,
 שוין ביים סאַמע זון־פאַרגיין...

און איך האָט ניט געזעהרט דעם דוף,
 דאָס געבעטט אין וואלד אליין —
 ניט געקומען אין צייט מיט הילף
 אין דער שעה פון זון־פאַרגיין...

ליד און ניגון

אַ דיכטער זינגט אויס אַ ליד,
 אַ פידלער שפילט אויס אַ ניגון —
 אַ מאַמע פון פראַצע מיד,
 איר קינדעלע האַלט איז וויגן!

א מענטש האלט אין אויסרייסן דערנער
און פלייסיק צעאקערט ער ס'פעלד —
און האלט אין פארזייען די קערנער
ניט ווייט פון זיין אייגן געצעלט!

א פאסטער היט אפ זיינע רינדער
און בויט זיך א שטיבל פון ליים —
ער ברענגט פרישע מילך פאר די קינדער,
מיט פרייד ער קומט אין זיין היים!

די זון גייט אויף און פארגייט,
דער טוי שפרייט פערל אויף פעלדער —
צום אויפבליען שטייען שוין גרייט
די ביימער אין סעדער און וועלדער!

נאך ווינטן נאך בייזע אונדז וויגן,
און ערגעץ-וון בלאנקט נאך א שווערד —
צו וואס-זשע דאס ליד און דער ניגון,
ווען ס'איז נאך אין סכנה די ערד?...

א מ ש 5

צווישן שפאלטן אין א שטיין
שפראצט און וואקסט א ביימל שיין —
קוקן צווייגעלעך ארויס
און די פרייד איז ריזיק-גרויס!

קומט די זון און ס'קומט דער רעגן
שטייען צווייגעלעך אנטקעגן —
וויגט דער ווינט אהער-אהין
קעמט די בלעטלעך קאליריק גריין!

שטיפט דאָס ביימעלע מיטן ווינט,
דאָכט זיך ס'איז אַ צארטעס קינד —
בייגט דאָס ביימעלע ווי אַ קרוין זיין קאָפּ,
אַבער ס'פאַלט ביי זיך ניט אַראָפּ...

וואַקסן וואַקסט עס צווישן שטיין,
אַפגעזונדערט און אַליין...
און עס שפראַצט דאָ פול מיט לעבן
און איילט זיך גיך אַ חלום וועבן...

נאָר דער שטיין אַ מאַסע שווער,
זעט מען אַפט פון בוים אַ טרער —
וואַרצלען טיף פאַרקלעמט אין שטיין,
אַפגעזונדערט און אַליין!...

א ש ת י ב 5

שטייט אַ שטיבל אונטער דאָך,
און דאָס שטיבל ס'ווייסט אַ סך.
ס'ווייסט פון שטילע פרויען־טריט,
ווען עס קומט ניט קיינער ניט.

דאָרט פאַראַן אַ גרויסע בעט,
וואָס ניט עס וואַרעמט, ניט עס גלעט —
און אַ צודעק, וואָס דעקט צו,
און ס'ברענגט ניט קיין נשמה־רו...

דאָרט פאַראַן איז פען, פאַפיר,
וון אַ מענטש ס'שרייבט אַפט אַ שיר —
און לייענט עס איבער פאַר די ווענט,
ווען דער לאַמפּ ער לייכט און ברענט.

דאָן איז ווידער שטיל און שטום,
מ'הערט קיין שפּאַן אין גאַנץ אַרום —
און אין דער איינזאַמקייט איך האַרד
אויף יעדן סקריפּ, אויף יעדן שאַרד.

ניט קיין טויב

כ'בין ניט די טויב,
וואָס פליט אַריין
אין שעכטערס הענט
און ווערט פאַרלענדט!
איך בין אַ קליינטשיק
מענטשן-קינד,
וואָס זוכט זיך צו היטן
פון שלעכטס און זינד!

כ'בין ניט דער לייב
מיט שטאַלץ און גבורה,
וואָס לעבט אין וואַלד
אַן שרעק אָן מורא!
און טוליעט זיך
צו פרעמדע ווענט
און ווערט פאַרזען
און אַפט פאַרשעמט

פון די בייזע
ווילדע מענטשן —
וואָס ניט זיי שעלטן,
ניט זיי בענטשן!

ט ו י ב ן

טויבן פליען, טויבן ציען,
הויך זיי הייבן זיך און טראַגן —
איבער ביימער פליען, ציען,
מיט די פליגל פאַכען, יאַגן!

איז דער הימל בלוי און פריי,
ס'קומט די זון זיי ליב אַנטקעגן —
פליען פאַרלעך ליב און טריי,
מיט אירע שטראַלן אויף די וועגן!

טויבן פליען, טויבן ציען,
ווייט פון מענטשן פון דער ערד,
פול מיט פרייד זיי פליען, בליען,
אַז דעם פליגל-פאַך מען הערט!

ווייסע וואַלקנס ציען אויבן
זיי באַגריסן מחנות טויבן —
טויבן ציען ווייט פון נעסט
מיט די וואַלקנס אין פאַרמעסט!

א י ד ו ו א ר ט

מיט פייגעלעך צוזאַמען קרייזן אין אַ ראַד — און שלום־גריסן ברענגען צו יעדן דאַרף און שטאַט!	איך וואַרט, אַז ווייסע טויבן צופליען זאַלן קומען און אויף די פיסלעך טראַגן בלעטעלעך פון בלומען!
און די זון די גאַלד'נע זאַל ליכטיקן די ערד — און אירע שטראַלן שפרייטן איבער טאַלן, איבער בערג!	מיט פעדערן פון זילבער און דימענטענע אויגן — אַהער זיי זאַלן קומען און צו דער ערד זיך נייגן.

זיץ איך ביי דעם פענצטער
און קוק אַרויס דורך שויבן —
אויף אַן אַנזאַג, אויף אַ פעדער
פון ווייסע שלום־טויבן ...

איך האָב קיין פערל

ווי וועל איך ס'ליד טראַגן, אַז ווינטן מיר יאַגן און מיר שוין פאַרטריבן פון מיין לאַנד דעם ליבן!	ווי זאַל איך געפעלן? און ווי זיך אַפּשטעלן? איך האָב דאָך קיין פערל און אויך ניט קיין גאַלד ...
איך שטיי אונטער ווינט, ווי אין האַרבסט אַ בוים — איך שטיי צווישן שטורעם, אַזוי ווייט פון מיין היים!	איך שרייב דאָך בלויז לידער פון הויך און פון נידער — צווישן שטורעם און ווינט ס'קומט טאַג און פאַרשווינדט!

ש ו ר ו ת

ווער ס'געווינט און ווער ס'פארלירט,
פרייד קומט אָפּט גאַנץ אומגעריכט!

ווער ס'האַט זייד, ווער ס'האַט פּערל,
ווער ס'פאַרמאַגט בלויז שטילע טרערן...

און ווער עס טרעט איבער בלומען אַראָפּ
און ווער ס'האַלט הויך און שטאַלץ דעם קאַפּ!

און בליקט אויף אַלץ ווי דער באַלבאַס
און ער ווייסט אַפילו ניט פאַרוואַס...

און ווער עס גייט שטיל און געבויגן
און אַלץ זעט ער מיט ליכטיקע אויגן...

און האַלט זיך ניד'ריק גלייך מיטן גראַז,
און ווייסט אַפילו אַליין ניט פאַרוואַס...

ווער עס לעבט אין רייכע פּאַלאַצן
און קען אַליין דאַס רייכטום ניט שאַצן!...

און ווער עס לעבט אין אַ שטיבעלע קליין,
עלנט פאַרלאַזן און אַליין...

ביידע גייען דעם וועג אויף דער ערד,
ביז אַ שטורעם ביידן צעשטערט...

און מאַמע ערד פאַרשלינגט אַלע גלייך,
ניטאָ פאַר דער ערד אַרים צי רייך!

ווער האט גערופן

און ווער האט מיך אהער גערופן
צו קומען אויף דער ווייסער וועלט?
צי כוואליעס אויף דעם ים געשליפן?
צי וויינענדיקער ווינט אין פעלד?

ווער האט געזאגט מיר: קום אהער!
דאס פינפטע קינד ביי מאמען?
צי אויף די שויבן טרער נאך טרער
פון קינדערלעך צוזאמען?

ווער האט באשיצט מיר מיינע פיס
מיט זעקעלעך פון פאדים?
און מיר געגעבן מאנדלען, ניס,
און בגדימ'לעך אין חלום?

צי האב איך פארשטאנען מיין מאמעס געמיט,
אין נעכט אן שלאף, אן רו?
איר שטיל און אומעטיק וויגליד,
ווען געזונגען זי האט ליר-ליר?

א ז א ו י נ ק ל

ס'איז א וונדערלעך ווינקל —
נאטור בלויז און זון,
און ביימער און בלומען
און פייגל ארום!

די בלומען זיי האפן
אויף עמעצנס בליק;
אין שיינקייט, אין פראכט
ליגט באהאלטן דאס גליק!...

דער ווינט קומט און גלעט
אזוי פון פרי ביז שפעט —
מעג קומען מענטש, פויגל, צי קינד,
סיי-ווי ער איז דאך פאר אלעמען בלינד...

ער לויפט און יאגט דערצו
און האט קיינמאל קיין רו —
בייגט די בלעטער ווי זייד
און יאגט זיך פארשייט!

און איך אליין זיך אלץ און טראכט,
באלד פאלט צו די בלויע נאכט —
און דער הימל דעקט אלץ צו,
ביימער, גראזן און די רו!

דאס בריוו־קעסטעלע

אט וועל איך ווידער אַרונטערלויפן —
כדי געפינען דעם בריוולעך־טרעגער,
אזוי שנעל ווי עס לויפט דער האַז,
ווען ער הערט דעם שאַס פון יעגער...

אויף זיין ציטערדיקן וועג
דורך די לאַנגע טעג,
און ער באַהאַלט זיך אין זיין נאַרע —
צווישן ביימער מיט אַלטער קאַרע.

ווייל איך וואַרט אויף אַ בריוול,
אויף אַ בריוול פון מיין קינד —
פון מיין קינד, וואָס איז אין קריג,
וויי דער מאַמען, וויי און ווינד!

ווען כ'געפין, צום גרויסן ווייטיק,
ס'בריוו־קעסטעלע ליידיק, פוסט און לער,
פיל איך עס אויס, כדי זיך צו טרייסטן,
מיט מיינער אַן אויסגעבענקטער מאַמישער טרער...

צווייגן פאלן אפ

ס'הארץ איז מיד, אזוי שטארק מיד
און עס וויינט דאס שטומע ליד, —
און די שטראלן בלייכע פאלן
איבער טיפע, שטילע קוואלן...

און דער יאוש גראץ און שווער
קומט פון טיפעניש אהער
ווי אויף פליגל פונעם ווינט —
גרויע טעג זיך שארן בלינד...

בלינד זיך שארן, ברענגען מיט
אט-דאס שטומע טרויער-ליד —
און מיר בייגן טיף דעם קאפ,
אז די צווייגן פאלן אפ...

און דער בוים בלייבט נאקעט שטיין,
ציישן זאמד און צווישן שטיין —
הערט און הערט ווי ווינטן ברומען
און קיין זונשטראל איילט ניט קומען...

הינט און מארגן

בין געגאנגען ווייטע מיילן,
האב געטראפן אן אלטן ברונעם;
וואס געדארפט אזוי זיך איילן,
אז כ'האב קיין וואסער ניט געפונען...

איך האב געשפאנט אזוי ווייט און ווייטער
און האב געפונען א צעבראכן קריגל;
א קו מיט אן אנגעפולטן אייטער,
און געפלאטער פייגלשן פון פליגל...

און אין מערב זון איז פאָרגאַנגען —
ווינטעלע האָט זיך צעלאַכט;
האַב איך פון אַ בינטעלע זאַנגען
מיר אַ קישן צוקאַפנס געמאַכט.

און ווען זון וועט אויפגיין ווידער,
באַגינען וועט וועקן פון שלאָף —
וועלן דורות זינגען לידער
פון חסד און ניט פון שטראַף...

דאָס נעגער־יינגל

ביים פענצטער אַ נעגער־יינגל
אויף זיין פידל שפילט צאַרט און זאַכט
און די סטרונעס קרעכצן, וויינען
אין דער שטילער זומער־נאַכט!

איבער סטרונעס קלאַנגען טריפן —
ס'שפילט דער נעגער פון צער און פיין —
דאָס שעפט ער פון דעם האַרץ זיין טיפן
און זיין שפיל דרינגט טיף אַריין!

און די בלומען ביי זיין פענצטער,
אויך זיי הערן צאַרטן שפיל —
בייגן זיי די קעפלעך איין,
באַהערשט זיי ווערן מיט געפיל.

און אַ וואַלקנדל אַ בלויער
איז שטיין געבליבן ביי זיין היים —
הערט זיך צו צום שטילן טרויער,
וואָס זיך טראַגט צום בלויען רוים!

א קינדעלע

א קינדעלע איז א מתנה א גרויסע,
אז עס בליט ווי וויין אין כוסה!

עס איז די זון, עס איז דאס ליכט,
ווען ס'איז א קינד מיט צארט געזיכט!

עס איז די פרייד פון יעדנס לעבן,
וואס איז אונדז דא אויף וועלט געגעבן!

עס איז לעבן, ס'איז געמיט,
א קינדעלע איז דאס פיינסטע ליד!

אין די טעג, ווען שווער און טריב,
איז א קינד אונדז טייער-ליב!

הייליק און טייער די ערשטע טריט,
ווען דאס קינד וואקסט און בליט!

ליב און צארט איז דאס קינד,
ווי דער גלעט פון פרילינג-ווינט!

און די מאמע היט און היט,
און זי הייליקט קינדעלעס טריט!

די גאלדענע פלייט

ווער שפילט דאס אויף פלייט
מיט איידעלע טענער באגלייט,
מיט טענער, וואס גרייכן צו מיר פון ווייטן
און קומען אויף פליגל צו רייטן?

עס איז א מעלאדיע, וואס איז שווער צו פארשטיין —
צי איז עס מוזיק, צי איז עס געוויין?
צי קלאגט עס אויף עפעס, וואס איז פארלארן געווארן,
צי וויינט עס אויף עפעס, וואס איז נאך ניט געבארן?

דאָס בויערט אין האַרצן מיר טיף,
ווי קרעכץ פון צעבראַכענער שיף —
אַן אומרו ס'כאַפט אַן ביי מיר די נשמה
און ס'קאַן זיין אַ סימן פון גרויסער סכנה...

איך וואָלט דאָן דורך טויער און ריגל
זיך אַנטאָן אין לופטיקע פליגל —
צו גרייכן די גאַלדענע פלייט,
איידער די זון דאַרט פאַרגייט...

אין אַרטן רוסלאַנד

עס ווערט אַ מענטש געבאַרן
אַן זיין וויסן, אַן זיין ווילן,
איז פאַרמשפט פיל צו ליידן
ביון לעצטן אַטעם שטילן...

עס ווערט אַ מענטש געבאַרן,
ניט געבעטן, ניט גערופן —
און מיט גאַרנישט ניט פאַרגרייט,
אויסער בלוז די גרויע נויט...

אין די אַרימע שמאַלע געסלעך,
דאַרט געבאַרן, דאַרט פאַרלאָרן —
אין די אַרימע ענגע געסלעך,
דאַרטן קיינמאַל גרויס געוואָרן...

מיט שמאַטעס אויף די פיס,
מיט שמאַטעס אויף די הענט —
צווישן געבויגענע ווענט
האַבן זיך קינדער דערקענט!

פון קיינעם געהיט,
פון קיינעם באַגלייט —

געוואקסן אין נויט,
אז שיד און אז קלייד!

בילדונג איז געווען
אין די היימען די רייכע —
אין די היימען די זאטע,
צווישן מאמע און טאטע!

מיט סעדער ארום,
מיט גליק און מיט פרייד —
אין זיידענעם קלייד,
ווייט, ווייט פון נויט...

אויף מיין גאס

(געוויידמעט רבקה בויער)

3

אויף מיין שמאלער קליינער גאס
עס קומט א טאג א שענסטער —
אונטער הימל גאלדיק-בלאס
בליען בלומען אין די פענצטער!

אויף מיין שמאלן אייגענעם וועג
עס שפרייט זיך בליאונג גאלדיק-אליר —
וויקלען זיך דורך לאנגע טעג,
שפרייטן דופט פאר מיר און דיר!

אויף מיין גאס ז'פארט אן א ברונעם,
וואס פליסט מיט וויין און דופט —
עס איז א פרייד אהינצוקומען,
ווען בלויער שטערן רופט...

און א פויגל מיט ברייטע פליגל
באגריסט דרך מיט זיין קומען —
ער וויגט דרך ווי אין מאמעס וויגל
און ארום עס וואקסן בלומען!

א ה י ם צ ו ר י ק

אזא פרייד, אזא פרייד
איז אין הארצן מיין אריין —
ווי א רויטער גוטער וויין,
ווי גאלד'נער זונענשיין!

אהיים, אהיים, איך גיי צוריק
מיט מיינע ביכער און זשורנאלן —
זיי וועלן אויפלויכטן דארטן
ווי די זוניקע גאלדענע שטראלן!...

מיינע לידער און פאפירן,
און די פריינט מיינע געסט —
זיי וועלן באצירן,
ווי פייגל, דעם נעסט...

די גרויסע שעה קומט אן,
פאר איין אייגן היים —
ווי א פלאטערדיקע פאן,
אונטער שטערן־רוים!

זאל גורל מיך ניט נארן
קיינמאל, קיינמאל מער —
שטיל איך גיי מיין וועג
דורך פרייד און אויך דורך טרער!...

א ו י ף ב ל ע ט ע ר

אויף די בלעטער הענגען טרערן,
אויף די פעלדער שפרייט זיך טוי —
קומט די נאכט און ס'קומען שטערן,
פינקלען זיי אין אונט־בלוי.

עמעץ האט דערציילט ביינאכט
וועגן פיינען שווער און טיף —
האט זיך ווינט דערביי צעלאַכט:
„לעבן איז אַ בלויע שיף“.

אַ שיף מיט אַלטע מאַסטן,
אַרום איז שטורעם־ווינט —
אַנגעלאָדן שווער מיט לאַסטן,
און דער וועג איז ווייט און בלינד.

דורך די נעכט עס פאַלן שטערן
און זיי ליגן אויפן וועג —
דורך די נעכט עס פינקלען טרערן,
מיניען זיך אויף יעדן ברעג!

אַ ווייזע

I

אַ ליד וועל איך שרייבן און לאַזן עס פליען,
זאַל ווינט עס צעטראַגן, וווּ בלומען בליען —
וווּ ווינטל זאַגט קדיש, ס'זינגט שירה דער בוים,
וווּ דאָס פעלד שוין גרינט, אין בלויען רוים!

אַ גרוס ברענגען זאַנגען, זאַגן שלום צו די בלומען,
און צו אַלץ, וואָס איז פאַרגאַנגען, פון שונא
אומגעקומען —
וווּ גוטע מאַמע ערד שפּראַצט מיט ווייץ און קאַרן
און הימל שטיל פאַרקלערט, וויינט אויף וואָס
פאַרלאָרן!...

II

א, וויזיע, צינד אן דאס גרויסע ליכט
איבער די וואלקנס געדיכט...
לאז מיר די בלעטעלעך קלייבן
און א ליד אויף זיי אַנשרייבן!

לאז מיר זילבער-פערל ציען,
דארט, וווּ די קארן-פעלדער בליען —
הימל דארט איז אַזאַ בלויער, —
ער פאַריאַגט אַיעדן טרויער...

צינד אן, וויזיע, ס'גרויסע ליכט
איבער וואַלקנס גרויגעדיכט...
לאז מיר שמייכלען צו אַ קינד,
גוטמאַרגן זאַגן צו דעם ווינט!

אַז ער זאַל מיר הייבן, טראַגן,
כדי די אַדלערס צו דעריאַגן —
וווּ די זון איז פלאַם פאַרגייט,
איבער פעלדער ווייט און ברייט!

ווי פניער-בליצן

וואָס האָב איך געבראַכט אַהער? —
בלויז עטלעכע שורות און ניט מער, —
אַ שטילע הייסע טרער
און ניט מער — ניט מער!

ווי זאַל איך די שורות קריצן,
זיי זאַלן לייכטן ווי פייער בליצן
און אין זיכרון זיך פאַרקלייבן,
אַז מ'זאַל ניט קאַנען זיי פאַרטרייבן...

זאלן די שורות זיין מיינע פריינט
אין טעג, ווען ס'רעגנט און ווען זון שיינט —
זיי זאלן טיף אין הארץ אריין
ווי טראַפנס פון ריינעם גוטן וויין.

און דעם טרויער מיינעם שניידן,
עס זאל פון אים גאר ניט פארבלייבן —
דערנאך אַ פינטעלע און ניט מער
און אַ שטילע הייסע טרער!

אין בלויער נאכט

שוין צוועלף ביינאכט: אלע שלאָפן,
נאר איד אליין בין אלץ נאָר וואָך —
שוין ניט די צייט צו טרוימען האָפן,
איד האָב מײן פענצטער אויפגעמאַכט!

איד זע אַ שטערן איז געפאלן
צווישן באַרג אין טיפן טאַל —
דאַרט וווּ ס'שרייען די שאַקאַלן,
דאַרט קומט אויך אַן די פרייד אַמאַל!

דער שטערן האָט זיך גאַר פאַרקייקלט
ערגעץ ווייט, ניט צו געפינען —
ערגעץ־וווּ אַ פייקלער פייקלט
און אויך ביי אים די טרערן רינען...

ווי קומט דער פייקלער אין דער נאַכט,
אין בלויער נאַכט גאַר אַהער?
עס האָט אַ ווינט זיך הויך צעלאַכט,
איבער פויק און איבער טרער...

און איד שטיי ביים פענצטער אָפן,
אַזוי ווונדערלעך איז די נאַכט —
עס איז כדאי איצט ניט צו שלאָפן
און קוקן אין דער בלויער נאַכט!...

א קויש מיט בלומען

איך האב צעוואָרפן קויש מיט בלומען;
א, גאָט, צו וועמען זיינען זיי אָנגעקומען?
צי פאַר די פייגל אויפן גאָס?
צי פאַר דעם אַספּאַלט שטום און בלאָס?

צי גאַר פאַר אַדלער, וועלכער פליט
מיט זיין רויב פון זיין שניט?
פאַר וועמען האָב איך געוואָרפן די בלומען,
אפשר פאַרן שונא, וואָס לויערט צו קומען?

פאַר וועמען האָב איך צעוואָרפן די בלומען,
צי אפשר גאַר פאַר האַגל און רעגן,
וואָס באַפאַלן איינעם אויף די וועגן
און שטערן דעם יידישן וואַנדערער צו קומען?

פאַר וועמען פאַרט זיינען די בלומען?
צי אפשר פאַר רשעים אַרום,
וואָס מיט האָס זיי שטורמען, ברומען
איבער די טיפע שרעקלעכע תהומען?...

אין די בערג

עס דרעמלען נאָך דרויסן פלאַנץ און בלום,
אַ קול רופט מיך שטיל: אין פעלד איצט קום!
איך פאַלג און באַגריס דעם פרימאַרגן־טוי
און דעם ווייטן און קלאַרן מאַרגן־הימל־בלוי!

איך קום אויך באַגריסן ערשטן פייגל־פלי,
אויך שטראַלן פון זון, אין פרימאַרגנגלי;
כ'זע אויך שפּראַץ פון בלום, ערשט פון ערד אַרויס,
אויסגעטראַגן שטיל אין ערדישן מוטערשויס!

און עס זינגען זאנגען אין פלאטער פון ווינט,
אלץ מורמלט, אלץ רירט זיך, לעבט און גרינט!
אט זע איך א פויגל ווי ער איילט געשווינד
און טראגט פרישע שפייו פאר פויגלינד!
אויך איילט זיך א וועווערקע צו אן אלטן בוים —
טראגט אין מויל א ניסעלע, צו זיך אהיים!

א געבעט צו דער נאכט

א נאכט נעמט מיך אויף מיט אירע פליגל
און וויגט מיך ווי ס'האט מיך מיין מאמע אמאל;
שוין לאנג פארשוונדן איז דאס וויגל
אויפן וועג צווישן בארג און טאל.

א נאכט דעקט מיך צו מיט איר בלויען הימל,
אזוי ווי דעם וואנדערער אין וועג;
צוקאפנס לייגט זי מיר א בלימל —
דעם צייכן פון ליכטיקע טעג.

איך וועל שלאפן אין געגארטער רו,
ווי די ווינטן פייפן און יאגן;
ווי שטערן פאלן צו ערד צו
און ווערן אין די טיפן פארטראגן.

א, נאכט, נעם מיך צו אין דיינע אַרימס,
פאַרוויג מיך און וועק מיך נישט מער;
מיין פען איז איינזאַם און אַרים,
ווי אַרים ס'איז מיין טרוי'ריקע טרער...

ד י נ א כ ט

זון איז אַט נאַר-וואָס פאַרגאַנגען,
הימל איז נאָך טונקל-בלוי;
לאַז איך פאַרציען פון פענצטער די שטאַנגען
און קוק אין בין-השמשות, וואָס איז אַזוי גרוי.

עס לויכטן אויף די שטערן
און זעען אויס ווי ליכטער —
זייער וועג קען קיינער ניט שטערן,
עס זיינען שטערן-געזיכטער.

די זון אין מערב פאַרגאַנגען,
די שטערן באַלייכטן די נאַכט —
אַ טעפּיד פון שטערן צעהאַנגען
דורך פינגער שטיל און צאַרט!

איך וויל איצט נעמען די שטילקייט,
פאַרגעסן גערויש פון די טעג —
זיך טוליען צו בלויער מילדקייט,
זיך לאַזן מיט חלום אין וועג!

שפּאַצירן צווישן שטערן
און מישן דעם זיכרון —
אַמאָל דורך פיין און טרערן,
דערמאַנען וואָס פאַרלאָרן!

די הייליקע נאַנע

זיצט אַ נאַנע אין אַ קירכע הויך,
אַרום איר, אַ פייער-פלאַקער רויך...
און זי אין שוואַרצן זיידן קלייד
בענקט נאָך לעבן און נאָך פרייד...

איז אוועק זי פון לעבן אזוי צארט, אזוי יונג,
אוועק צום הייליקן קירכן-געקלונג —
באשלאסן צו זיין אזוי גוט, אזוי פרום,
זיצט זי דא איצטער אזוי שטיל און שטום...

נאָר עפעס עס רופט זי כסדר און מאַנט,
און דאָס לעבן דאָס איז עס, וואָס רופט און
דערמאָנט —

נאָך ניט פאַרוויאַנעט זיינען די בלומען,
וואָס איז ווי דער האַניק צום צעווייטיקטן גומען...

פאַרביי איז אַ שמעטערלינג מיט פאַכיקע פליגל,
ערשט-וואָס אַרויס ער פון מאַמישן וויגל —
פליט ער פאַרביי דאָ ווי פלאַקערדיק פייער,
און ס'לעבן זיינס איז אים ליב, שטאַרק און טייער...

די גאַנצע די פרומע מאַכט צו דאָן די אויגן
און צו דער מאַדאַנע טוט זי זיך בויגן —
אַ שטילע, פאַרבענקטע בייגט זיך איר קאַפּ
צו דער ברוסט, וואָס אַטעמט כסדר אַרויף און אַראָפּ...

ביי דינע ברעגן

גאַט, איך שטיי ביי דינע ברעגן,
ווי אַ שמעטערלינג פאַרנאַכט —
ווינט ער קומט מיר באַלד אַנטקעגן
און איך שטיי נאָך אַליץ פאַרטראַכט.

גאַט, וווּ פירן דינע וועגן?
וווּ דער אַנפאַנג, וווּ דער סוף?
שטורעם קומט מיר באַלד אַנטקעגן,
פאַרוויגט מיך אין דיין אייביקן שלאָף.

גאט, וואס איז פארט דארטן ווייטער,
צי איז עפעס דארט פאראן?
אדער בלויז בענגאליש שייטער,
צוגעגרייטער גיהנום-פלאן?
נו, ווו פירן דיינע וועגן,
ווו די טעג און ווו די יארן?
מאמע קומט ניט מער אנטקעגן,
ווי ס'האט פאסירט ביים געבארן.

א נ ס

איך האב געהאפט אויף א נס
און דעם וועג ניט געזען,
א פינצטערניש ארום
געמורמלט האט שטום...

מיטאמאל אזא ליכט,
מיטאמאל אזא נס!
כ'בין פון פייער ארויס,
אזוי ווי דו זעסט!...

דורכשוועמען גרויסן ים
סיי פון פייער, סיי פון פלאם —
געקומען בין איך צו דעם ברעג,
צו די ליכטיק-שיינע טעג!...

איז מיין פרייד גאר שטארק און גרויס,
ווי א קינד אין מאמעס שויס —
וואס זיך טוליעט צו דער ברוסט
און געפינט דא פרייד און לוסט!...

וועל איך טייער האלטן טעג,
וועלכע קומען אויף מיין וועג —
און וועל בענטשן גאס און ראג,
ווו ס'גייט אויף פאר מיר דער טאג!...

א פּאַרעלע צוואַמען

געגאַנגען, געגאַנגען זיינען זיי צוויי,
די זון האָט געוואַרימט, געשיינט;
בלוילעך-בלויע זיך געבויגן פאַר זיי,
אויף פעלדער ווי געטרייע פריינט...

ווייט געצויגן האָט דער וועג
צווישן לאַנען און גערטנער פיל —
מיט גאַלד גערייפט האָט זיך דער שטעג,
געפלאַסן דערביי איז אַ וואַסערל שטיל!

אַנטקעגן זיי איז אַ פאַסטעד געקומען
געשאַלט אויף אַ דינלאַנגן האַרן;
די שאַף זיי האָבן זיין שאַלן פאַרנומען —
געטרונקען פון וואַסער קלאַרן!

געטרונקען ווי פון גאַלדענעם בעכער
גאַט'ס האַנט איז קיינמאַל פאַרמאַכט...
אַ בוים פון אַלע ביימער העכער
האַט הילכיק דערביי זיך צעלאַכט!

אַרום האָבן פייגל געפלאַטערט
אַרום זייערע נעסטן אויף גיך;
פויגלשע מאַמע, מיד און פאַרמאַטערט,
האַט געטוליעט דאָס קליינוואַרג צו זיך.

זיי זיינען געגאַנגען, געגאַנגען,

געקומען צום גרינעם וואַלד —

די זון ווי אַ קרוין איז געהאַנגען —

באַגריסט יעדן נעסט, יעדע שוואַלב!

זיי האָבן האָבן דאָ בלימלעך געריסן,

געוואַרפן צו אייגענע טריט —

צוויי הערצער געטרייע געטאַן זיך שליסן

און אַלץ האָט געאַטעמט, געבליט!

א ניער דור

אַט גייט אויף אַ נייער דור,
העמדעלעך זיך וויגן אין ווינט —
אונטער דער זון, ווייס און קלאַר,
העמדעלעך, זעקעלעך פאַר יעדן קינד!

און אַט קומט אַן אַ נייע פרייד —
אַ ליכטיק קינדעלע אין שטיבל בליט —
אַ צווייטס עס וואַקסט שטילערהייט
און די מאַמע שעפט נחת און פרייד אין דער מיט!...

מאַמע איז דאָ פול מיט גליק, —
קינדעלעך רינגלען זי אַרום;
יעדעס קינד ס'איז אַ גאַלדענע בריק,
וואָס איז געגליכן צו אַ בלום!...

דער טאַטע קומט פון דער פאַבריק,
ער קומט אַהיים פאַרמאַטערט און מיד —
און טרעפט זיך אַן מיט קינדעלעס בליק,
ווי אַ ביימעלע אין שטוב בליט!...

עס בויען זיך דאָ נייע היימען
און נייע ווענטעלעך עס זינגען —
אַ סך פאַמיליעס, אַלע אינאיינעם,
ינגע שטימעלעך זינגען און קלינגען!...

קינדער פון אַלע שטאַמען

ס'גייען קינדער פון אַלע שטאַמען —
און זיי קומען דאָ צוזאַמען!

מעקסיקאַנער, פאַרט'ריקאַנער,
און יאַפּאַנער, און אויך שפּאַניער!

אַמעריקע נעמט זיי אין איר שויס,
אַן אַ חילוק קליין צי גרויס!

אַלע קינדער — פרישע בלומען,
אַט זיי שפּאַנען, אַט זיי קומען!

מיט די לאַקן אין דעם ווינט
און מיט אומשולד יעדעס קינד!

רויטע קליידלעך, ווייסע זאַקן,
שטאַלץ זיי גייען, ניט דערשראַקן!

און מיט אויגן ווי די שטערן,
צו מלאכים זיי געהערן...

און די ליפלעך קאַרשן רויט
און אַ שטערן זיי באַגלייט!

אויף היגער ערד, אויף היגן באַדן,
מיט ליבשאַפט ווערן זיי באַלאַדן!

אַלע קינדער פון דער וועלט
אין אַמעריקעס גרויס געצעלט!

אין קאַליפּאָרניע

די וויינשטאַקן בליען מיט וויין
אונטער זון ווען ס'בלאַזט דער ווינט —
און אַלעס בליט אונטער זונענשיין
און עס בליט אויך אונדזער קינד!

און אין אומעט שטילע היימען
ווער וועט שיצן אונדזערע זוימען?
ווער וועט שירעמען און שוינען
אונדז פון פייער און דינאַמיט?

די תבואה-פעלדער בליען מיט זאָנגען
און פייגל זינגען דערנעבן —
אַ שפע איז אויפגעגאָנגען
און מענטש איילט אַ חלום וועבן
פון ליכטיקע פרייע הימלען
און ברודער מיט ברודער צוזאַמען,
ווי מענטשן רויק דרעמלען
אַן שלאָס, און אַן צאַמען...

צום הייליקן אַנדענק פון מיין שוועסטער שרה-חיהנקע

דורך אַלע ווענט און אַלע מויערן
און דורך די גאַסן און די טויערן —
קומסטו שוועסטער מיט געוויין,
מיט יסורים גאַנץ אַליין!
ווייל די גרויע, שווערע נויט
האַט דיך כסדר מיטבאַגלייט —
דורך אַלע וועגן, אַלע שטעגן
ז'נויט געקומען דיר אַנטקעגן...
דערנער האָסטו אַליין געריסן,
האַסט געלעבט מיט ריין געוויסן —
און האָסט געשפונען ס'אַרעמע לעבן
מיט אַזויפיל פיין דערנעבן...
און דיין צער פון עלנד, שרעק
אויף דעם לאַנגן מאַרטיר-וועג —
האַסטו דייטש ניט אויסגעמיטן,
דיין איידל לעבן האָט ער פאַרשניטן!

דער עראַפלאַן

וואו יאָגט זיך דער עראַפלאַן
דורך שטורעם־נאַכט און ווינט —
דורך רעגן, שניי און פּרעסט
ווי דער וויכער געשווינד?

איבער בערג, איבער טאַלן,
איבער מדבר, איבער ימען —
וואו יאָגט זיך דער עראַפלאַן
און איילט זיך ניט צו פאַרזאַמען?

וואו איילט דער עראַפלאַן
מיט מענטשן צוזאַמען?
צו טויזנט מייל אַ שעה,
איבער לענדער און איבער ימען!

אונטער וואַלקנס און שטערן
אַן איינזאַמער פּויגל פליט!
דער וועג איז דורך סכּנה
און אַ פּילאַט אין דער מיט!

און וואָס יאָגט ער און איילט
אַנצוקומען צום ברעג,
אַז פּול מיט געפּאַרן
געשפּרייט איז דער וועג!...

חנה בושעל־סאלאוו — די עמפינדלעכע פארליבטע דיכטערין

(א נאכווארט אנטשטאט אן אריינירווארט*)

פון י. בירנבוים

חנה בושעל־סאלאוו איז דער אימענטישער אויסדרוק פון דעם, וואָס ווערט באַצייכנט ווי דער נס פון אונדזער מאָדערנער ייִדישער ליטעראַטור. בײַ אַלע פעלקער ולשונות, און מעג זייער קולטור און ליטעראַטור זײַן נאָך אַזאַ אַרעמע און שוואַכע, איז זייער ליטעראַטור און קולטור אַ דירעקטער המשך פון פּרזער. אין דער אַנפאַנגשול און נאָך מער אין זייער מיטל־און הויכשול, אין זייערע טעקסטביכער און כרעסטאָמאַטיעס, האָבן זיי ליטע־ראַרישע און היסטאָרישע מוסטער־ביישפּילן פון זייערע פּאַרגאַנגענע צײַטן, פון זייערע אַמאָליקע שאַפונגען און טאַמער וויל מען זיך ווידמען צו גנײַס־טיקער קרעאַציע, דאַרף מען בלויז ממשײך זײַן אויף דער נעמלעכער ליניע, ווען אַפילו בהסכּם מיט די נײַע צײַטן. בײַ אונדז, אין אונדזער מאָדערנער ייִדישער ליטעראַטור, האָט געמוזט געשאַפן ווערן אַ ישׁ־מאַיך, הגם מיר זײַנען דאָך ווײַט נישט קײן קולטורלאַזיק פּאַלק, וואָס דאַרף זיך לערנען בײַ עמעצן, בײַ אַנדערע. אָבער אונדזער מאָדערנע ייִדישע ליטעראַטור און קולטור זײַנען נישט קײן דירעקטער המשך פון דער פּרײַערדיקער, דער אַמאָליקער, — בײַ אונדז האָט געמוזט פאַרקומען אַ פּוּלשטענדיקער איבער־בראָך, אַז ס'קאָן אַפילו נישט זײַן קײן רײד וועגן ממשײך זײַן דאָס פּרײַערדיקע. אונדזער אַלטע דורותדיקע ליטעראַטור, אינוויױנט מ'קאָן זי באַצײַיִ כענען ווי אַזאַ, איז געווען מער אַ סכאַלאַסטישע ווי אַ וועלטלעכע, אונדזער וועלטלעכע שור אין אייגנטלעכן זין פונעם וואָרט איז געבוירן געוואָרן מיט בערן פּערציק יאָר צוריק, נאָך דער ערשטער וועלט־מלחמה. וועגן אונדזער אַלטער „שול“, וועלכע איז געווען דאָס חדר, קאָן דאָך זיכער נישט זײַן קײן רײד, אַז מ'קאָן זי פאַרבינדן מיט דער נײַער שול אונדזערער, און פונדעסט־וועגן האָבן מיר זיך נישט וואָס צו שעמען מיט הערדאָזיקער אַזוי יונגער, אפּשר דער ייִנגסטער ליטעראַטור פון צווישן די פעלקער פון דער וועלט, סײַ אין קוואַליטעט, סײַ אין זשאַנר.

און איז גרויס דער נס פונעם עצם אנטשטיי פון דער מאָדערנער ייִדי־שער ליטעראַטור אין אלגעמיין, איז ער נאָך גרעסער ווען ער באַציט זיך צו די פּרויאַישע שאַפונגען אין איר. די מאַנסבילן, ייִנגלעך, האָבן דאָך גע־מוזט לערנען די טראַדיציאָנעלע ליטעראַטור אונדזערע, די סכאַלאַסטיש־היסטאָרישע; חומש און רשׁי, גמרא און תּוספות א״א און שאַרפּן זייערע קעפּלעך. בעת פאַר מיידלעך איז דאָס אַלץ נישט געווען קײן חוב. מיט דער־נען דאווענען, אַביסל ייִדישע מצוות און אַ „שורה־גריזל“ ביים מלמד זײַנען זיי אָפּגעקומען. און נישט געקוקט אויף דעם האָבן מיר אויך דאָ זיך נישט וואָס צו שעמען...

ס'איז אמת, אַז מ'שרײַבט נישט צו פיל וועגן איר. אפּשר איז דאָס דערפאַר, וואָס די מומחים אויף ליטעראַטור בײַ אונדז זײַנען על־פּירוב מאַנס־בילן און ס'איז בײַ אונדז נאָך פאַרבליבן דער איבערבליב פון גרינגשעצונג צו דער פּרוי בנוגע גנײַסטיקער שאַפונג, אָבער אַזאַ ליטעראַטור פון פּרויען איז פאַראַן און דאָס מאַכט דעם נס נאָך גרעסער...

* צוליב טעכנישע סיבות קומט דאָס דאָזיקע אַרטיקעלע אנטשטאט ביים אַנהייב — ביים סוף פונעם בוך.

און ריינדניק וועגן דער מחברן פון אַט־דעם ביכל לידער האָבן מיר פאַר זיך אַן אמת אייגנאַרטיקן עקזעמפּליאַר פון אַ באַהעם, וועלכע איז פּרויב־ איש פאַרליבט ביז פאַרכלינעטקייט אין אַלץ, וואָס רינגלט זי אַרום. זי איז נאָך אַלץ פאַרליבט אין איר מאַן און חבּר, וועלכער איז שוין איבער דריי יאָר טויט; זי איז פאַרליבט אין מענטשן, ביי וועמען מעשים־טובים זענען אַ טייל פון זייער לעבן; פאַרליבט אין דער נאַטור — פּעלד, בויט און בלום, און זי פאַרמאַגט אַלץ, וואָס אַ דיכטערן דאַרף האָבן; עמפּינדלעכקייט, צאַרט־ קייט, פּרויאישע אינטואיציע און אַבסערוואַציע־פּעיקייט און באַגאַבט מיט אַט־די אַלע אייגנשאַפטן קומט זי אונדז זאָגן וואָס זי האָט צו זאָגן און זי פאַרשעמט אונדז נישט. זי איז אייגנאַרטיק־שפּילעוודיק, בייגעוודיק און לזכּט אין איר שפּראַך, אמת, זי שטעלט נישט אַוועק קיין וועלט־פּראָבלעמען. פון קרוב צו 200 לידער אין ביכל האָבן מיר קוים געפונען פיר, וועלכע קאָנען קוואַליפּיצירט ווערן ווי סאַציאַלע; דער רעשט זענען אויסדרוקן פון פּרויב־ איש־מוטערלעכער פאַרליבטקייט. און פאַרליבט איז זי אין אַלץ און אַלעמען. זי איז אויך פול מיט רחמנות צו אַלץ, וואָס לעבט, אַטעמט און בליט; מענטש, חיה, פויגל און פלאַנץ, און דאָס מאַכט אונדז אירע לידער נאָך נעב־ טער צום האַרץ און געמיט. זי ציטערט־אויף ווען זי זעט עמיצן אַפּרינסן אָדער צעטרעטן אַ בלום אָדער ווען עמעצער פאַרפאַלגט פייגל און מיט אמתער מוטערשער ליבשאַפט שרעקט זי אויס; נין, נישט רינט!

איר באַהעמישקייט זעט מען אויך אינעם אופן פון איר שאַפן; זי זוכט נישט קיין גריבלענדיקן אינטעלעקטואַליזם; אירע לידער זענען אַן אויסדרוק פון אינספּיראַציע און אימפּראַוויזאַציע און זי האַלט נישט פון פיר שלעפּן זיי. איז דאָס אַ מעלה און אַ חיסרון. די מעלה איז די אוממיטלעכקייט, די רעקטקייט, האַרציקייט, און דער חיסרון — ס'וואַלט געווען שווער צו שאַפן מוזיק צו זיי. און פּאָעזיע איז דאָך אידענטיש מיט מוזיק. זי האַלט אָבער בפּירוש, אַז אזוי ווי זי שרעיבט איז בהסכּם מיט איר דיכטערישן מהות און וויל בשום אופן נישט, אַז מ'זאָל אין אירע לידער עפעס וואָס ענדערן, נאָך אַ סימן פון אמתער באַהעמישקייט. טעכניק, האַלט זי, איז נישט אין איינ־ קלאַנג מיט אינטואיציע — טעכניק איז קאַלט, אויסגערעכנטקייט, בעת אינס־ פּראָציע איז וואַרעמקייט, ספּאַנטאַנישקייט — אמתע פּאָעזיע.

זי לייזט, בענקט, ליבט און פּיזט — אַלע אייגנשאַפטן פאַר האַרציקייט אין פּאָעטישן שאַפן — פאַקטאָרן צו זינגען אַ לויב צו דעם, וואָס לעבט אייביק, ווי אַ דאַנק פאַר דער שיינקייט, וואָס זי זעט אין לעבן, און זי פּיזט אין זיך אַ מיסיע אַט־די שיינקייט אַרויסצוברענגען און צו אינספּירירן אַנ־ דערע, וועלכע זי דערגרייכט טיילווייז... און אין דער הענטיקער מאַטעריאַל־ לייזרטער און פאַרברוטאָזירטער וועלט איז עס נישט קיין קליינקייט.

און צום שטאַרקסטן פאַרליבט איז זי אין איר אַמעריקע, אזוי שטאַרק פאַרליבט, אַז זי זעט אפּילו נישט אירע גרויסע חסרונות און אפּילו אין קאַל־ ליפּאַרניע, וווּ זי וווינט לעצטנס, זעט זי נישט אַז ס'איז נישט אייגנאַנצן אַמעריקע נישט אין טעריטאָריע און נישט אין אַפּשאַטאָם...

נח, אויב פאַרליבטקייט מעג מען דאָך זיין בלינד...

און וועגן ישראל, איז דאָך שוין אַפּגערעדט...

זי פאַרגעסט אויך נישט אַפּצוגעבן איר חלק פון צער און טרויער צוליב אונדזער פאַרשניטענעם פאַלק און אינעם אַפּטייל „סלאַנים — מיין געבוירנשאַט" נעמט זי אַריין די פאַרלענדטע אַלטע היים, אַז ס'צערנישט די נשמה...

דאָס איצטיקע ביכל איז דאָס צווייטע פון אירע לידער, אין וועלכן ס'איז בולט צו זען, אַז אין איר אויטאָדיאָקטישקייט גייט זי פאַרויס און ווען זי וועט זיך נאָך מער איבערצייגן, אַז אויך טעכניק באַלאַנגט צום שאַפ־ פונגס־פּראָצעס, ווען אפּילו קאַלט, וועלן אירע שאַפונגען ווערן נאָך שלימתדיקער.

א פ ש א צ ו נ נ ע ז

וועגן דער מחברן פון דאזיקן ביכל און וועגן איר „מיינע בלעטער“

א דיכטערישע שטוב

די דיכטערן חנה בושעל-סאלאוו איז געבוירן געווארן אין סלאנים, רוסלאנד. איר פאטער איז געווען א פרומער ייד, א מלמד. חנה האט אנגע-הויבן שרייבן לידער אין אירע גאר יונגע יארן. קיין אמעריקע איז זי געקומען מיט איר מאן, רפאל סאלאוו, וואס מיט אים איז זי געווען טעטיק נאך אין סלאנים אין דער סאציאליסטישער באוועגונג.

אירע לידער האט זי אנגעהויבן צו דרוקן אין פארשיידענע ליטערא-רישע אויסגאבן אין ניו-יאָרק, פאר וועלכע זי האט עטלעכע מאל באקומען פריזן. אליין א שטילע, צארטע, זינען אזוי אויך אירע לידער, וואס קומען מיטן חן פון שטילער פאלקסטימלעכקייט ארויס פון לעבן, אטעמען מיט צער און פרייד פון א יידישער פאלקסטימלעכער דיכטערן, וואס האט איר איי-גענעם טאן און געפיל...

אין איר לעצטן בוך לידער האט זי ארבייטגענומען מאטיוון פון פנין און ליידי סני פון יידישן חורבן, און אויך א צאל לידער געווידמעט צו מדינת ישראל. דאס בוך, וואס טראגט דעם באשיידענעם נאמען: „מיינע בלעטער“, איז דערשינען אין ניו-יאָרק אין 1950 און מיט א פארווארט און א ליטערארישער אפשאצונג פון דער דיכטערן שרה רבינען.

געשריבן אירע לידער האט די דיכטערן חנה סאלאוו אין ווינקל פון קיך. כאטש זי האט געהאט נאך פיר צימערן, איז אבער די קיך געווען איר באליבט ווינקל גאר לאנגע יארן, ווו דורכן פענצטער האט ארבייטגעקוקט חוץ א הויכע ציגלנע וואנט, אויך א ברייטצעוואקסענער, צעצווינגטער בוים, וואס האט תמיד גערוישט מיט בענקשאפט אין ווינטיקע טעג און דערוועקט געפילן אין דער דיכטערנס הארץ.

איר פארגעניגן און אינספיראציע זינען אויך געווען די מחנות פייגל, וואס פלעגן מיטן פרימארגן קומען און פיקן אין אירע שויבן און בעטן עסן.

חנה האט זיי תמיד געשפניזט ווי קליינע קינדער און די פייגל פלעגן עסן פון אירע צארטע הענט.

בעת אירע צוויי קינדער זינען געווען יונג, האט זיי חנה געגעבן חוץ איר מוטער־ליבע אויך די אידעאלן פון פרנע מענטשן, וואס זי און איר מאן האבן געטראגן פון זייער יוגנט. די אידעאלן פון גלייכהייט און בריי־דערלעכקייט צו יעדן מענטש. איר מאן, רפאל סאלאוו, איז געווען די פאָר־קערפערונג פון די שענסטע מידות.

א לאנגיאריקער באַאמטער אין אַ פּאָסט־אַפיס, מיט זינע קליינע פאָר־דינסטן און מיט שוועריקייטן, האָט ער זיך באַמיט צו לאָזן זייערע קינדער שטודירן. האָבן זייערע צוויי זין טאַקע מיט גרויסע אויסצייכענונגען גע־ענדיקט אויף אינזשעניערן. און צו זיין פרוי איז ער געווען תמיד צאַרט און איידל. ער האָט זי אָפּגעהיט ווי מען היט אַפּ אַ שוואַך קינד אָדער אַן אידעלע פּלאַנץ.

רפאל סאלאוו האָט ליב געהאַט פּאַעזיע. אַליין געבוירן אין רוסלאַנד, האָט ער זייער ליב געהאַט צו לייענען די רוסישע קלאַסיקער אין אַריגינאַל; ער האָט אָבער אויך געלייענט און געלערנט די ענגלישע דיכטער. ער פּלעגט אָפטמאַל ציטירן פּושקינס אַ ליד פון זכרון און גיין איבערן חדר הין און צוריק, מיט זיין גלייכער, מענערשישער פּיגור, און דערבײַ האָבן זינע קלוגע, מילדע אויגן ווי אויפגעלויכטן פון באַגניסטערונג. אויף זיין פנים איז תמיד געלעגן אַ גוטער, ליבער, שמייכל.

רפאל סאלאוו האָט אָפּגעהיט זיין פרויס לידער ווי מען היט אַפּ עפּעס אַן אוצר. ער האָט אויך געזאַמלט אַלע אירע געדרוקטע לידער און אַרײַנגעקלעפט אין אַ בוך, אָפּגעהיט מיט נעמען און דאַטעס פון די צייטונגען אָדער זשורנאַלן. אויך מיט דער אייגענער איבערגעבנקייט האָט ער אָפּגע־היט לידער פון אַנדערע דיכטערנס און דיכטער, געזאַמלט און זיי אַרײַנגעקלעפט אין אַ צווייטן בוך.

אפשר האָט ער געוואָלט אַרויסגעבן אַן אַנטאַלאָגיע; אָבער דאָס איז געבליבן אַ סוד. ער איז בכלל געווען אַ פּרינט פון דער ייִדישער ליטעראַ־טור און אַרויסגעוויזן גאָר גרויסע פּרינטשאַפּט צו קאַלעגן שרײַבער, וואָס פּלעגן קומען צו זיין פרוי. רפאל סאלאוו האָט זיך צוגעגרייט צו „רייטערן“, געהאַט האָט ער אויך פּלענער וועגן ווייטערדיקן שטודירן, אָבער דער טויט איז שוין געשטאַנען הינטער זינע פּלייצעס און געוואָרט אויף אים. ער איז פּלוצלינג קראַנק געוואָרן און מיט צוויי טעג שפּעטער געשטאַרבן.

די דיכטערן חנה בושעל־סאלאוו, זיין געטרייע פרוי, האָט אויפגענומען דעם שווערן קלאַפּ גאַנץ רוזק — נישט געוויינט, נישט גערעדט, נאָר גע־בליבן שטיל ווי אַ בלאַט נאָך אַ גרויסן שטורעם...

איר טיפן צער האָט זי אויסגעדיקט אין אַ ליריש־פּילאָזאָפּיש ליד:

איך וועל גיין אין פעלד לערנען פון די גראַזן
צו לעבן אין רו, ווען ווינטן בלאָזן;

איך וועל גיין אין וואלד און לערנען פון בוים,
צו לעבן אין רו אונטערן רוים;
כיוועל גיין צו דער זאנג מיט שטילע טריט
און הערן געזאנג פארן שניט.

אזוי איז די די דייכטערן געבליבן עלבט, אליין, אין די גרויסע צימערן,
ווי זי און איר מאן האבן אפגעלעבט א סך יארן צוזאמען.
דעם שטארקן בוים האָט דער בייזער ווינט אַרויסגעריסן און דאָס
שוואַכע ביימעלע איז געבליבן שטיין גאַנץ אליין...

ווען איך פלעג קומען צו מינע טייערע פריינט אין הויז, האבן זיי
מיד אויפגענומען מיט אַזא וואַרעמקייט ווי מען נעמט אויף אַ גאַסט, וועלכן
מען האָט שוין פון אַ לאַנגער צייט נישט געזען, כאַטש איך פלעג קומען
צו זיי יעדן שבת אָדער יום־טובּ.

מיר האָבן שטענדיק געהאַט אַן אמתן עונג־שבת; חנה האָט געשטעלט
באַלד כּיבוד און גלייכצייטיק האָט רפאל סאַלאַוו געבראַכט אַ בוך לידער
— דער עיקר, פון ייִדישע דייכטער און דייכטערנס, ווי אברהם ריזען ע״ה
אָדער פון אַ באַקאַנטער דייכטערן און אַנדערע, וועלכע ער האָט געלייענט.
ער האָט אין אַלגעמיין אַרויסגעוויזן אַ גרויסע פריינטשאַפט צו קאַלעגן שרייִ-
בערס, וואָס פלעגן קומען צו זיין פרוי. בכלל האָט מען אַלע מאל גערעדט
פון דייכטער, פון שרייבער און פון ליטעראַטור. אזוי פלעגן מיר פאַרברענגן
גען עטלעכע שעהן אין אַ גניסטיקן פאַרגעניגן.

נאָך איר מאַנס טויט האָט זי אַ גאַנץ יאָר געקעמפט מיט איר איינזאַמען
לעבן, שטיל אין זיך געטראָגן איר צער און בענקשאַפט, וואָס קיינער האָט
נישט געהערט. זי האָט נישט געוואַלט צעברעכן אַליין, וואָס איז איר געווען אזוי
היימיש, ליב און טייער, און ענדלעך געמוזט באַשליסן אַוועקצופאַרן קיין
קאַליפּאָרניע צו אירע צוויי זין און אייניקלעך.

אין דעם אָונט פאַר איר אַוועקפאַרן איז די דייכטערן געזעסן מיט
שטאַרק באַהערשטע געפילן... נעבן איר זינען געשטאַנען וואַליזקעס און
פעקלעך און זי האָט געקוקט מיט טרויעריקע אויגן אַרום די צימערן, אזוי
ווי זי וואַלט זיך מיט אַליין געוואַלט געזעגענען...

חנה האָט אָבער גאַרניט פאַרקויפט פון אירע שטובזאַכן. זי האָט נישט
געקאַנט צווען, ווי איר היים, איר ליבע, שטילע היים, ווערט צעבראַכן, צע-
שלעפט, און אַליין געלאָזט שטיין ווי עס איז געשטאַנען פריער, און פאַרלאָזט
דאָס הויז, פאַרמאַכט די טיר און אַוועק מיט איר עלבט אליין...

ריינע אָפּער־אַפּאַטשינסקי

פרויען־מאָטיוו אין דער ייִדישער פּאָעזיע

אויב לייענער פון ייִדישער פּאָעזיע צווייפלען, צי עס איז פאַראַן אַזאַ געביט ווי ספּעציפישע פּרויען־מאָטיוו אין דער פּאָעזיע — דאַן וואָלט אײַך די צווייפלער געבעטן צו לייענען די לידער פון דער דיכטערן חנה בושעל־סאַלאָו.

מיר מיינען דאָ נישט בלויז די ראַמאַנטישע פּרויען־סענטיםענטן, אויך נישט די טעמעס, וואָס די דיכטערן חנה בושעל־סאַלאָו האָט אין אירע לידער.

נאָר גערעכט איז די דיכטערן שרה ריזען, וואָס זאָגט אין פאַרוואָרט צו חנה בושעל־סאַלאָוּס בוך „מיינע בלעטער“: „מיט לעבנס־חכמה פאַר־וואַנדלט זי טאַג־טעגלעכקייט און וואַכעדיקייט אין פּאָעזיע“.

למשל, אַזאַ צאָרט ליד ווי „אַ דאַנק“ ז' 46).

אַ שטול ביי דער וואַנט
און אַ ריינע בעט
דעם קאַפּ צו לייגן
ווען די שעה ווערט שפּעט...

אַ דאַנק דיר, גאָט,
פאַר זאַלץ און ברייט
און ווייסן סערוועט
אויפן טיש פאַרשפּרייט;

פאַר גאַפל, מעסער —
אַלץ צום טאַקט,
און ופאַר דעם זייגער,
וואָס קלאַפט און קלאַפט.

אַ דאַנק דיר, גאָט,
פאַר די שטילע ווענט
און פאַרן אויוון,
וואָס פייער ברענט

און פונקען וואַרפן
מיט גאַלדענע פייגער
און סיווערט אַזוי
אויפן האַרצן גרינגער...

אַ דאַנק דיר, גאָט,
פאַר אייגענער שוועל,
וואָס אויפן טיש
אַ לאַמפּ שיינט העל;

וויפל פשטות אין דעם ליד, און דאָך וויפל דערהויבנקייט! אַ גאַנצע לעבנס־פּילאָסאָפּיע אַנטפלעקט זיך אין אַט די דריי סטראַפּן. ווי וויל איז צו דעם, וואָס געפינט דאָס גליק אין זינן היים! דאָס איז די גרויסע ליבע צו אַלץ אין לעבן. און אַזאַ איז אויך די דיכטערן חנה בושעל־סאַלאָו אַלס מענטש:

מאַמעדיק, באַשיידן און ליב.

שרה קינדמאַן־מעסטל

פון מינע באַרדאַ-ריווקונס „לידער און איבערבליקו“

איך קלייב און קלייב און קלייב,
פאַרצייכן און פאַרשרייב.
פאַר וועמען און פאַרוואָס,
און צו וואָס טו איך דאָס?

אַ ?אוש-ליד, אַ מין קהלת-אויסדרוק: אַלץ איז הבל הבלים.
איז עס כאַראַקטעריסטיש פאַר חנה בושעל. זי פרעגט: דאַרף עמעצער
מנן ליד? און זי ענטפערט זיך: ניין, קיינער דאַרף דנן ליד נישט. אָבער
עס שרײַבט זיך דאָך יאָ. גיט זי זיך אָן עצה און זי געפינט אויס אַ ליינער
פאַר איר ליד.

אויפן טיך דעם טונקל-בלוינען פאַרט אַ פישער מיט זיין שיף; שווימט אַ ליד מינס אים אַנטקעגן — און ער מינט, עס איז אַ בריוו.	ווייל גיט קיינער מיינע לידער, וואָרף איך זיי אַריין אין טיך; שווימען זיי, ווי ווייסע טויבן, מיטן שטראָם זיי שווימען גלייך.
---	---

אַפילו דאָ גלייבט זי נישט, אַז דער פישער וועט זיך פאַראינטערעסירן
מיט איר ליד. ניין, ער זוכט גאָר אַ בריוו. זי אַליין ווייסט גאָרנישט, אַז זי
האַט באמת דערפרייט דעם פישער מיט איר ליד.

ציט ער עס אַרויס פון וואָסער,
און דאָס ליד, עס פליסטערט צאָרט:
אַ, דו גוטער פישער, ליבער —
כ׳האַב אַזוי גאָך דיר געגאַרט. (15f).

האַט זי פאַרדינט דעם שכר פאַר איר ליד. זי האָט דערפרייט אַן איינ-
זאַמען פישער, און אויך — זיך. זי האָט דערפרייט איין עלנטן מענטשן און
באַרעכטיקט איר ליד.
און די הויפט-זאַך: עס איז פאַראַן אויפריכטיקייט אין איר שרײַבן.

שטערן פאַלן אויף די וועגן,
זאָג, ווער קלייבט זיי אויף?
און ווער קומט אַנטקעגן
אויף די שטערנס רוף? (13).

דאָס זענען פיר שורות, געשריבן מיט שטערן-כתב אין הימל, אין
בלוינען סידור פון הימל.
און די פראַגע איז:
ווער וועט אויפקלייבן די שטערן און ענטפערן דעם רוף פון די שטערן
אין איר געמיט — אירע לידער?
אַזוי זענען אַ סך פון אירע לידער: שטיל דורכגעלעבטע, דורכגעפילטע,
דורכגעשטערנטע.
איז אַ שאַד וואָס מען פאַרזעט די פרויען-דיכטערנס.

מינאַ באַרדאַ-ריווקין

**פארצייכעניש פון די לידער, וואָס גייען-אַריין אין בוך
אין אַנדענק פון מיין מאַן און חבר ראַלף סאַלאָוו**

9	צו מיין מאַן ביים לעבן	5	פרייטיקצונאַכט
9	מיין חבר ראַלף	6	מיין חבר אין איינגעשלאָפן
10	ברודער מייער ראַלף	6	נאַר איין בערגל שטום
11	אין הייליקן אַנדענק 1 און 2 ..	7	ליזיכרונ
12	צי האָב איך דאָס רעכט	8	צו וואָס מיין טרער
13	דיין נאַמען ראַלף	8	מיין חבר און פריינט

און ווידמונגען און אַנדענקענישן

19	מיין טאַטנס פליצעס	14	מייע קינדער
20	מיין שוועסטערקינד היהררחל ..	14	צו מיין זון בעדושאַמין
21	מיין ברודער שעבסעלע אין אַנדענק	15	צו מיין קינד סעמעלע
21	ווי איז מיין ברודער שבתאי ..	16	בענקשאַפט 1 און 2
22	מיין פלימעניצע די חלוצה	17	מיין מאַמע
23	מיין לערערן חיהלע גאַזשאַנסקי	18	ברענג מיר מאַמע, טרייסט און רו
		18	צו מיין טאַטן 1 און 2

מיין בוך לידער

26	דער פאַסטער	24	מיין בוך לידער 1, 2 און 3
		26	דער נס פון שליפן פערזן

אַמעריקע אין מינע לידער

33	אין די בערג פון קאליפארניע	27	קאלאַמבוס 1 און 2
34	קאליפארניע אויף די גאַסן	28	די פרייהייטס־סטאַטוע
34	לאָס אַנגעלעס	29	אייברעהעם לינקאַלן
35	עלסינאר 1 און 2	30	עלענאַר רוזוועלט
37	אין האַליווד	31	אין כבוד פון ד"ר סאַלק
37	דער אַמעריקאַנער קאַבאי	32	דער אַמעריקאַנער פליער
38	אַ טריילער	32	קאליפארניע

ישראל-לידער

45	צו קינדער	39	דער נגב לעבט־אויף
45	אויף אייגענער ערד	40	ביים וויגעלע אין ישראל
46	אַקסל צו אַקסל	40	אַ קאַרשנבוים
47	די כרמל־בערג	41	דער נגב וואָרט
47	ישראלס שאָף	42	דער חלוצ אין ישראל 1 און 2 ..
48	דוד המלך	43	אין וועג אַריין
49	אין כבוד פון די ישראל־טענצער	44	פלאַנצן ביימער אין ישראל

דער יידישער דיכטער

57	ז'איז אַ בוים אונטער דער זון ..	50	דער יידישער דיכטער
57	שטילער, שטילער	51	דער בלאַסער דיכטער
58	דער היימישער פאַקטורעגער ..	51	דער בטלן
59	יידישע לערער	52	דער שטילער דיכטער פון יידיש
59	די שפראַך יידיש	53	אין אַנדענק פון פרץ מאַרקיש ..
60	אַ דיכטער	54	דער יונג־פאַרשניטענער דיכטער
60	אַלעקסאַנדער פושקין	54	פאַרשטומט זיינע ליפן
61	שבתדיקע לייכטער	55	דער דיכטער, וואָס זייט בלומען
		56	דו ביסט די בלום

סלאַנים — מיין געבורטשמאָט

68	דער מאָנומענט	62	סלאַנים מיין געבורטשמאָט
69	פאַרטייליקט פון די נאַציס	64	אַ דערמאָנונג פון סלאַנים
69	שניי דערמאָנט	65	מיין היים
70	דאָס יינגל פון פּוילן	66	צום ווינט
71	פרייטיקצונאַכט	66	חלום
71	גלאַקן קלינגען	67	דערמאָנונג אין וואַרשעווער געטאָ

סאציאלע לידער

74	א פויגל אין שטייגל	72	ברודער געבויגענער
74	ס'איז טויט דער ווילדער רייטער	73	קיין און הבל

פ ר י ל י נ ג

82	א בלום ביים ים	76	פרילינג
82	א ביימעלע	76	פייפעלעך
83	די ברכה	77	בלומען-בייטן
83	פלאנצן בלומען	78	א וואלקנדל
84	מיט בלומען-קראנצן	78	בלומען
85	ישראל — די יונגע ליליע	79	צום דארף
85	א בלום	79	אין דארף צווישן בערג
86	זע, היט-אפ	80	פייגעלעך
		81	פאָרגעס מיר גיט

א בלימעלע אין האַרבסט

90	וואָס וויינען די ווינטן	87	א בלימעלע אין האַרבסט
90	זע, מאַמע	88	דער ווינט רייסט די בלומען
91	דאָס גאלד פון דער זון	88	דער שטרעם
		89	פארטריבן

איינזאַמקייט און עלנט

99	א פארבלאָנדזשעטער פויגל	92	עלנטע מענטשן
100	צו וואַקסן דאָ פארבליבן	93	אַליין 1 און 2
101	מינע אַ תפילה	94	צו וועמען 1 און 2
101	ווי דער אַדלער	95	די שטיינער
102	די פרייד אויף אַ שעה	96	אַן איינזאַמער בוים
103	צו גאַט	96	איך זוך אַ טרייסט
103	נעם אויף די טרער	97	אין פעלד
104	אונטער בלויע שטערן	98	אין דער פרעמד
105	די ווינטן ברומען	98	ביים ים-ברעג

שרייבן לידער

108	איך צערייס	106	שרייבן לידער
108	גיטעלע	107	אַנקניפן די פעדים
		107	אַ די נאַכט

אַלגעמיינע לידער

122	אויף בלעטער	109	מיין שעפעלע
123	אַ וויזיע 1 און 2	109	ליד און ניגון
124	ווי פייער-בליצן	110	אַ משל
125	אין בלויער נאַכט	111	אַ שטיבל
126	אַ קויש מיט בלומען	112	גיט קיין טויב
126	אין די בערג	112	טויבן
127	אַ געבעט צו דער נאַכט	113	איך וואָרט
128	די נאַכט	113	איך האָב קיין פערל
128	די הייליקע נאָנע	114	שורות
129	ביי דיינע ברעגן	115	ווער האָט גערופן
130	אַ נס	115	אַזא ווינקל
131	אַ פאַרעלע צוזאַמען	116	דאָס ברוינוקעסטעלע
132	אַ גייער דור	117	צווייגן פאַלן אַפּ
132	קינדער פון אַלע שטאַמען	117	היינט און מאָרגן
133	אין קאַליפּאָרניע	118	דאָס נעגער-ריינגל
134	צום אַנדענק פון מיין שוועסטער	119	אַ קינדעלע
135	דער עראָפלאַן	119	די גאַלדענע פלייט
136	נאַכוואָרט	120	אין אַלטן רוטלאַנד
138	אַפּשאַצונגען	121	אויף מיין גאַס
		122	אַהיים צוריק